

II. A. 8/a.

1875. IX. 34.

Dot W. Sz. M. Switryna
z Kowna 1875.

Cim

4389-4390

CIMELIA

Bibl. Jea.

171 klasycy.

TOTIVS OPERIS INDEX.

VITA HIPPOCRATIS EX

Sorani Historijs excerpta.

Eiusdem Hippocratis Cor Medicorum omnium longe Principis Aphorismorum antique, et Nicolai Leonicensi Vicentini recentioris interpretacionis Lib. VII.

Prælagiorum siue Pronosticorū Hippocratis antiquæ, et Gulielmi Copi recentioris interpretacionis. Lib. III.

Hippocratis de Lege liber.

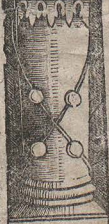
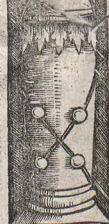
Eiusdem de Mente Sæuæ libellus.

Eiusdem Secretorum liber.

Eiusdem Capsula eburnea.

Eiusdem Iulurandum, hjs ideo annexum, ut nauaturi Medicinæ operant, quales esse debeant, ab ipso Hippocrate discant.

M. D. XXXII.

*Josephus Catalogus Societatis Medicæ Venetæ
Alleg. Vincent*

EPIGRAMMA AD LECTOREM
Mart. Cro.

Artis Apollinæ quicumq; oracula nosse,
Et medicus credi nomine req; cupis.
Corpora seu cupias, qua sint habitudine nosse,
Seu quæ conueniens cuiq; diæta fiet.
Siue uelis nocui causam cognoscere morbi,
Siue latens signis elicuisse malum.
Pellere seu præfens, seu uis prohibere futurum,
In cute seu perstet, uiscera siue premat.
Nos legito Hippocratis lector studiose libellos,
Spe maiora feres commoda, crede mihi.
Limpidus hic fons est medicinæ, & maximus au/
Græcia cui titulos reddidit Herculeos. (tor,
Protulit hic fœtus medicorum examina multa,
Ut sonipes robur Troius Argolicum.
Quæ tibi nunc tersum profert, pulchreq; polita,
Potonia præstans arte Vedelicus.
Hinc igitur responsa petes Phœbi, atq; Sibyllæ,
Certa magis dictis, Cornigeriq; Dei.

Reuereudo Dño Ioanni Andrea
 de Valentinis Mutinensi, Artium &
 Medicinæ Doctõri excellẽtis. Sando/
 miriensi & Trocensi Præposito, Cano/
 nico Cracouiẽ, ac Regiæ & Reginalis
 Maiestatum Poloniae Physico, Petrus
 Vedelicus Oborniceñ, Artium
 & Medicinæ Doctõr, Con/
 sul Cracouiẽ
In libro S. P. D. *Le. Valub...*

VOCATVS AD
 Medicæ artis pu
 blicæ professionẽ
 in hoc præclaris
 simo Regiæ Cui
 tatis Cracouiẽ/
 sis Gymnasio, in
 quo sapiẽtes, et doctissimi uiri, omni stu/
 diorũ & doctrinæ genere plurimũ pol

e ij

lent excellentissime Doctor, hæsitabam aliquãdiu,
quidnã ad studiosorũ utilitatem prælegẽdum mi-
hi foret: multa enĩ optima se simul mihi offerebãt,
in hoc diuite campo, inter quã, tametsi Principis
quarta Fen primi, magis mihi arrisisset, q̃ hæc pars
uberius cæteris in uniuersali medendi arte com-
modũ, afferre uideatur. Quia tamẽ Collega meus,
multo iam ante eiusdem quartæ Fen explicandæ
sibi prouinciam assumpserat, indecorum mihi ui-
sum est, illum, de me alioqui probe meritum, in hoc
suo ipsius instituto, distrahere & impedire: præser-
tim, q̃ paulum dispicienti mihi, primus omnium
Philosoforum ac Medicorum Hippocrates, ora-
cula sua, quã alij Aphorismos uocant, tanq̃ scopũ,
ad quem meam deliberationẽ, studiumq; & ope-
ram dirigerem, mihi obtulerit, tuis auspicijs expli-
canda, quã una cum alijs eiusdem Hippocratis o-
pusculis, lectu & cognitu iucundis, Pronosticorum
uidelicet, & Secretorum. Item de Lege, ac de Mente
Sensuue, adiuncta illis formula Iurisiurandi ipsius
etiam Hippocratis, uirtutis & integritatis eius opti-
mo testimonio, imprimenda ad communem uti-
litatem tradidi. Videbatur mihi porro satius, lon-
geq; optimum, ab autore breuiloquo, eodemq;
grauissimo & Medicorũ Principe, q̃ a quouis alio
prolixo, meam lectionem auspiciari: uel hoc in pro-
spectu habens, ne materia, longis uerborum peri-
odis conglutinata, tedium & nauseam Lectori per-

*Galenus de Tu-
enda sanitate
lib. 4. Aphoris-
mos Hippo-
uocat oracula.*

spicaci ingereret. Vtramq; autem traductionem,
nouam & ueterem, tam Aphorismorum q̄ etiam
Pronosticorum, simul connexui, ut quantū altera
præstet, & aliam explicet, Lectores cognoscant &
intelligant. Ad te uero uirum singulari uirtute &
humanitate præditum, ac multo rerum usu consul-
tissimum, ea ipsa opuscula destinavi, a me diligēter
recognita, & tanq̄ selectos quosdā ex uarijs pratis
flosculos, in pulcherrimū uiridariū redacta, simulq;
cōnexa, ut tuo nomine et auctoritate, qua plurimū
præstas in publicū prodeāt. Adhūcietur siquidē illis,
non parum fauoris ac dignitatis, ex tua excellenti
doctrina & uirtute, cum omnes existimaturi sint,
quicquid ad te deferatur, emendatum, omnibusq;
numeris absolutū esse debere. Certo mihi & Me-
dicinæ Tyronibus persuadens, si in huius uiridarij
parua hæc septa discendi gratia secesserint, magnū
fructum, & rerum cognitionem, cuius præstantissi-
ma pars a Medicis tractatur, uerborum miro com-
pendio & parsimonia, inde relatuross. Ratus insu-
per, tibi uiro ornatissimo, cuius nomini hæc inscri-
pta sunt, me, rem nō ingratā fecisse, uel saltem ali-
quod iudiciū, mei in te animi, meiq; officij, atq; ob-
seruantia: tibi præstitisse, pro eo beneficio mihi per
te exhibitō, q; cū te penes esset alterū Physicum,
in locum prioris uita functi, Serenissimo & cle-
mentissimo Principi & Domino, Domino SIGIS-
MVNDO Regi Poloniae, regalibus omnibus uir/

ritibus, gloria, rebusq; gestis inclyto, & Serenissimis eius liberis, ad tuendam & cōseruandā eorum bonam ualitudinem surrogare, me uiribus longe imparē, non solum ad tantū munus obeundum delegisti, sed etiam apud Serenissimam Principem & Dñam, Dñam BONAM Reginam, Reginali grauitate, animi magnitudine, prudentia, & ceteris uirtutibus, modis omnibus incomparabilē, ac apud Reuerēdis, Dñum PETRVM Tomicium Præ/sulē Cracouiensem, & Regni Poloniae Vicecancellarium dignissimum, uirum usquequaq; laudatissimum, ad assequendum in ipso Cracouiensi Gymnasio hoc publicum legendi munus promouisti, & sedulo commendasti: ita, q̄ hac tua commendatione effectum sit, ut si quæ estimatio erat iampridem de moribus, ingenioq; meo, apud homines constituta, ea non modo cumulata sit, uerum etiam confirmata. Sed ne quid inepti de me amplius iactasse uidear, cum ipse nihil aliud habeam, uel studio, uel officio meo accomodatius, q̄ ut operæ & lucubrationis meæ, tibi monimentum aliquod relinq̄a, hoc licet paruū, tamen accipe exporrecta fronte & grato animo qualecunq; erga te obseruantia meæ testimoniū, cui me & unice commendatū iri cupio, & omni officiorū genere debere profiteor. Bene uale.

Cracouia sexto Kalē/

das Iunias.

M.D. XXXII.

¶ Index, qui te lector summarie docet, quid quisq;
liber Aphorismorum Hippocratis contineat.

¶ PRIMO libro Aphorismorum Hippocratis
conueniens uictus tam in morbis acutis q̄ diu/
turnis instituitur. folio primo.

¶ Libro secūdo, multa signa ponūtur, boni & ma/
li, salutis & mortis in morbis prædicētia. fo. 6.

¶ Tertio libro, quarundam ægritudinum dan/
tur causæ, cum ex aeris dispositione, tū ex anni
temporibus, ætatibusq; prouenientes. fol. 15.

¶ Quarto libro docetur, qui Canones sunt obser/
uandi in spontinis, & arte factis euacuationibus.
fol. 22.

¶ Quinto libro habetur, quæ symptōmata eua/
cuationi adueniāt, & quæ calidi & frigidi opera/
tio. Item utero gerentes & aliæ mulieres, quib;
bus accidentibus obnoxia. Aegritudinum insu/
per quædam accidentia annectuntur. fol. 35.

¶ Sexto libro, Signa notæq; multæ ac uariæ po/
nuntur, bonū malumue prædicentes. fol. 47.

¶ Septimo libro, multa quæ in præcedentibus
Aphorismis dicta sunt, utiliter reiterātur, quibus
pleraq; alia, non ab re, ab authore subnectun/
tur. fol. 56.

¶ Index eorum, quæ in Præſagiorum libris uifa
sunt notatu digna.

¶ PRIMO LIBRO Hippocratis de Prædictio-
nibus hæc continentur.

¶ Quam sint necessaria Medicis Prædictiones,
seu Pronostica. fol. 68.

¶ De signis siue indicijs, quæ in uultu existunt.
fol. 69.

¶ Facies morituri horribilis. fol. 70.

¶ De signis quæ in oculis existunt. eodem.

¶ Quomodo oporteat cubare ægrum. fol. 71.

¶ Quam malum sit stridere dentibus ægrum
in febris. fol. 71.

¶ De gesticatione manuum. fol. 72.

¶ De Sudore, qui salubres & qui non. fol. 73.

¶ A præcordijs signa. eodem

De abscessu tumore seu apostennate in ilijs. fol. 74.

¶ Signa puris laudabilis. fol. 75.

¶ SECVNDO libro Hippocratis de Prædicti-
onibus hæc continentur.

¶ De Hydropisi, seu aqua intercutem. fol. 76.

¶ Hydropis diuersitas. fol. 77.

¶ Testium ac uirilium diminutio & retractio in
morbis quid præſagat. fol. 78.

¶ De Somno. fol. 78.

- ¶** De Deiectionibus, seu alui excrementis. fol. 78
¶ Deiectio non bona. fol. 79.
¶ Genera Deiectionum exitiosarum. eodem.
¶ De dolore qui in ilis affligit. fol. 80.
¶ De Vrinis. eodem.
¶ De Vomitione. fol. 82
¶ De Screatione. eodem.
¶ De Purulentis. fol. 84.
¶ Quibus signis cognoscantur purulenti. fol. 85.
¶ De Abscessibus suppurationibus. fol. 87.
¶ Abscessus optimi in pulmonia uehemēti. fol. 88.
¶ Vesica affecta quid prælagat. fol. 89.

¶ Quæ libro Tertio Prælagiorum Hippocratis
 continentur.

- ¶** De Febribus. fol. 90.
¶ De circuitionibus morborum, & quo pacto nō
 integris numerantur diebus. fol. 90.
¶ De circuitionibus quibus quartanae febres fi-
 niuntur. fol. 90.
¶ Quo pacto in mulieribus a die qua pepererint
 iudicationes existunt. fol. 90.
¶ De affectibus, qui in capite & ore & faucibus
 affligunt. eodem.
¶ Signa crissis per fluxum sanguinis narium,
 aut apostematis. eodem.
¶ Capitis dolor assiduus, quando malus. Item

- sanguinis e naribus præsitum. fol. 91.
 ¶ De Angina seu squinantia. fol. 92.
 ¶ De Vuula. fol. 93.
 ¶ Signa & accidentia affecto loco nequaquam
 definito. eodem.
 ¶ Febres inordinate uagantes, feb. prædicunt
 quartanas. eodem.
 ¶ De mutatione quæ accidit per ætatem. eodẽ.
 ¶ Exituras in hyeme frequentius fieri. eodẽ.
 ¶ De Vomitione spontina. eodẽ.
 ¶ De Conuulsione seu Spasmo. fol. 94.
 ¶ De signis & indiçis quonam modo differant
 inter se. Item aliqua de tẽperie regionũ. fol. 94.
 ¶ Quo pacto prædictiones Medicorum in mor
 bis rata sint. fol. 95.
 ¶ Mala quæ hic non dicuntur, similiter digno
 scuntur. fol. 97.

HIPPOCRATIS

VITA DE SORANI HISTORIIS.

HIPPOCRATES domo quidē et genere Couis fuit, Heraclidæ, Phænetesq; filius, ab Hercule, Aesculapioq; genus ducens, oriundusue. Nam ab uno uigesimus erat, ab altero nonus & decimus. Meminit eius gentis originis, genealogiæue Eratosthenes, Pherecides, Apollodorus, Areus Tarsensis. Heraclidæ quidem sui patris auditor fuit, Herodici deinde, secundum autem nonnullos, & Gorgiæ Leontini rhetoris, Democritiq; Abderitani philosophi. Peloponiaciis uero temporibus floruit. Natus est (ait Histomachus primo de Hippocratis secta) primo anno octogesimæ olympiadis. Soranus autem Couis, qui cuncta librorum conditoria, monumentaq; in Co perscrutatus est, addit, regnante, siue in magistratu existente Abrada, mensis Agrianei septimo, ac uigesimo die, quo etiam nunc Coos ait Hippocrati parentare. Arte uero medica, disciplinisq; circularibus institutus, exercitatusue, parentibus iam mortuis, de patria discessit. Quemadmodum uero perperam & maligne Andreas libro de medica origine, genealogiæue, quoniam librorum publicum conditorium incenderat in Cnido. Cæteri autem aiunt, quod

Cois singulis annis Hippocrati parentabāt.

Andreas Hippocratem infamauit.

Añ statuerat

Soranus Cous
Perdiccas.
phtisias cre-
ditus.

Euryphon me-
dias.

Phila Alexan-
dri pellex à Per-
dicca adamata.

Democritus in-
sanus putatur.

Qua cura Gre-
ciam à pestilen-
tia liberauit

Artaxerxes.
Hystanides
Hellepontii
hipparchos.

statuerat, quæcunque in singulis locis agerentur, perficerenturque, perscrutari, uti ea uarietate magis exercitaretur, excitareturque. Quemadmodum uero Soranus Cous in historia tradit, somnus dormienti adstitit, mandauitque uti in Thessaliam migraret. Cum uero Græciam totam medicina iuuaret, omnibusque admirationi esset, Perdiccasque Macedonum rex, qui tabe phtisive laborare credebatur, per legatos rogasset, ad sese uti ueniret, cum Euryphonte senatu maiore ad eum uenit, morbumque illum animi affectum, amoræ esse ostendit. Nam post Alexandri patris mortem, Philan eius pellicem, amicamue Perdiccas deperibat, cui cum factum dissertaret, deprehendit Perdiccam uisu Philes ex hilarari, sicque cum morbo illo liberauit, conseruauitque. Quem etiam Abderitani, ad Democritum infania liberandum uocauerunt, totamque Græciam, urbemque omnes a pestilentia liberauit, quin & in Illyrios, plurimasque barbaras nationes pestilentia ingruente, rogantibus eorum regibus, uti ad sese ueniret, cum ab eorum legatis, qui uenti illic uigerent, resciuisset, sine se dimisit. Cum præterea morbum pestilentiam in Atticam uenturam prospexisset, cumque hoc futurum præmonuisset, & urbium & discipulorum, quos ad eas liberandas mittebat, curam habuit, Græcosque adeo amauit, uti cum eius gloria, & autoritas ad Persas fama peruenisset, hacque de causa ab Artaxerxe per Hystaniden Hellepontiorum

lespontiorum praefectum hipparchonue, magnis
donis, promissisq; uti ad sese iret, rogaretur: cum
esset seuerus, grauis, constansq; auriq; & argenti co/
tempor, suorumq; amator, negauit se iturum: que/
admodum ex epistola ad eum scripta demonstra/
tur. Liberauit & patriam suam Con, cum Atheni/
enses bellum ei essent illaturi, cum Thessalos ro/
gasset, uti opitularentur. Qua de re, magnis, et pra/
claris honoribus a Cois celebratur, non minus &
ab Argiuis, & ab Atheniensibus, qui eum ab Her/
cule secundum sacris Eleusinijs initiatum, partici/
pemue fecerunt, ciuitateq; donauerunt, publicaq; ei
posterisq; eius alimenta in Curia, Prytanioe de/
derunt. Liberaliter aut & sine inuidia cognatos, fa/
miliareq; medicam arte docebat cum probo iureiu/
rando. Obiuit aut apud Larissæos, cum Democritus
fertur perisse, quemadmodum nonnulli uolunt, no/
naginta annorum, sicuti aut alij octogintaquinque, ce/
tum & quatuor aliqui, centum & nouem uolunt alij.
Sepultus est inter Gyrtone & Larissam, ac etiam
nunc eius monumentum ostenditur, in quo diu apu/
examen mellificantium permansit: quo melle nutri/
ces infantium pustulas & oris hulcera apud tumu/
lum perungebant, & facile sanabant, abigebantue.
Capite uero tecto, in plurimis eius imaginibus sin/
gitur, quemadmodum nonnulli uolunt pileo, quod
nobilitatis est, quemadmodum Vlisses pileatus cer/
nitur, Caeteri autem uestimento, & horum aliqui

Quantum ab
omnibus cole/
retur Hippo/
crates, uideto.

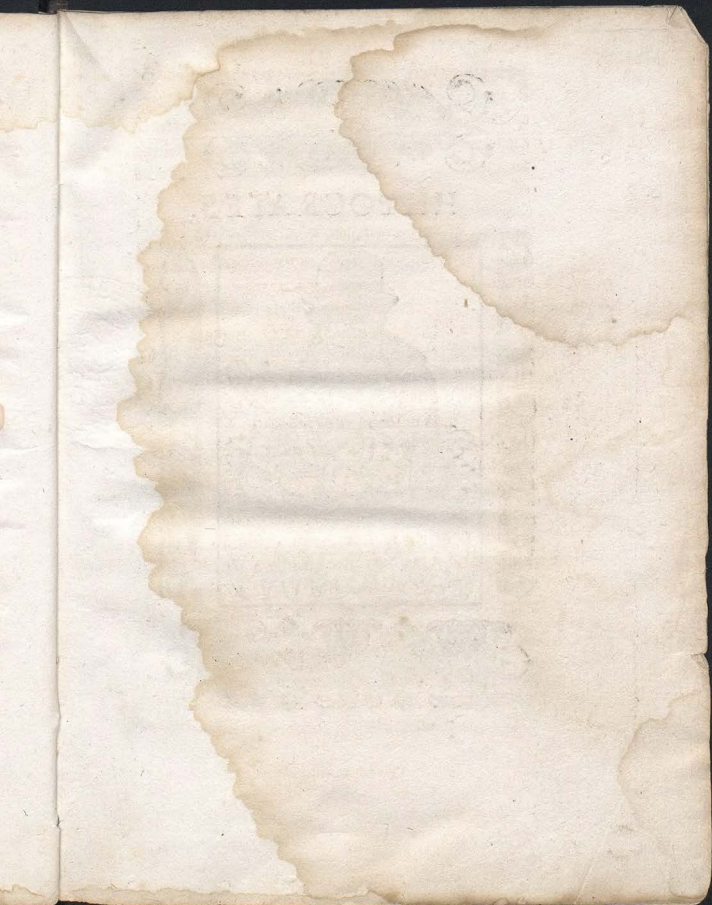
Mors Hippo/
crates.

Cur capite te/
cto cernatur.

propter decorū, honestatēq; cum caluus esset, nō
 nulli ob capitis imbecillitatē. Quidam aut uolunt,
 uti principis locū & gravitatem cōseruaret, retine/
 retue ambulando. quidam argumentū esse uolunt
 amantis uagari, peregrinariue. nōnulli librorū eius
 obscuritatis indicium esse autumāt, quidam, uti ostē/
 deret, etiā cum ualemus, lædentiā uitare oportere.
 plurimi, quod ambulando manus iactaret, uti eas
 cohiberet, firmitus teneret, caput enī uestimētū flu/
 entem laciniā manu apprehēdens tegebat. De eius
 aut libris maxima discordia est, nam alij aliter opi/
 nantur: quo fit, uti de ijs nō facile sit, quicquā affir/
 mare, differere ue. plurimæ nāq; causæ hoc iudiciū
 impediunt. Primū, cognominatio, seu inscriptio. Se/
 cundū, formā, figuramue dicendi cōseruare posse.
 Tertium, quia ualētius, uehementiusue, debiliusq; &
 remissius quādoq; p ætatē eadem & scribit, & dicit.
 Causasq; præterea multas cū ijs posset quis addu/
 cere. Summus pfecto pecuniarū contemptor fuit,
 moribusq; seuerus & grauis, magnopereq; Græcos
 amauit: nam omnes suæ gentis homines summo
 studio curauit, cūctasq; sicuti antea dictū est, Græ/
 ciæ urbes pestilentia liberauit, quamobrem præcla/
 ris afficiebatur honoribus, nō apud Coos solū, sed
 & Argiuos & Athenienses. Filios moriens
 duos reliquit, Thessalum, Draconemq;.
 Discipulorū uero magnū nume/
 rū, sed præstantissimi eius fi/
 lij fuisse dicuntur.

De libris Hip/
 pocratis, nihil
 dicit.

Thessalus Draconem
 eorum Hippocratis
 et alius filij.

HIPPOCRATES.

An
qu

Leon
eni.

Ant.

APHOR. HIP. LIBER I. Fo. I
 ✦ APHORISMORVM HIPPO-
 cratis liber primus, antiquæ, & Nicolai Leo-
 niceni Vicentini nouæ in-
 terpretationis.

¶ Doct Hippocrates, conuenientē uictum instituere hoc libro, tam in ac-
 tis affectibus q̄ diuturnis omnibus. Præterea, q̄ sepe æger totus, cū sola uictus
 ratione, ipsi naturæ sit permittendus. Ad hæc, esse euacuationem ut plus
 rimam necessariam, per loca conferentia.

¶ Aphorismus I.

Anti-
 qua

Ita breuis. Ars uero longa. Tempus au-
 tem acutum. Experimentum fallax, iu-
 dicium autem difficile. Oportet autem
 non solum seipsum præbere facientem
 quæ oportet, sed etiam egrotantem, & præsentem,
 & ea quæ extrinsecus sunt.

Proemium.

Leoni-
 ani.

¶ Vita Breuis, ars uero longa, occasio autem præ-
 ceptis, experimentū periculosum, iudicium difficile.
 Nec solū se ipsum præstare oportet opportuna fa-
 cientem, sed & ægrum, & absidentes, & exteriora.

Victus seu dietæ
 ratione dos
 act.

¶ Aphorismus II.

Anti.

¶ In perturbationibus uentris & uomitibus qui
 sponte fiunt, siquidem qualia oportet purgari pur-
 gentur, & confert, & bene ferūt. Si uero non, con-
 trarium. Sic & inanitio, siquidem qualem oportet

Libri Apho. es
 xeatio siue tra
 ctatus in apt.

B

APHORISMORVM HIP.

fieri fiat, & confert, & bene ferūt. Si uero non, con-
trarium. Contemplari igitur oportet, & tempus, &
regionem, & aetates, & egritudines, in quibus
oportet, aut non.

¶ In perturbatiōibus uentris, & uomitibus spon-²
tinis, si talia purgentur qualia purgari oportet, con-
fert, & leuiter ferunt: sin minus, contra. Sic & ua-
forum inanitio, si talis fiat qualis fieri debet, cōfert,
& bene tolerant: sin minus, contra. Inspecere itaq;
oportet & regionem, & tēpus, & aetatem, & mor-
bos, in quibus conueniat, aut non.

*Que confides
randa.*

¶ Aphorismus III.

¶ In exercitantibus ad summum, bone habitudi-
nes sunt fallaces, si in ultimo fuerint. Non enim
possunt manere in eodem, neq; quiescere, qui uero
non quiescunt, nequaquam possunt in melius addere,
relinquitur igitur ad peius. Horū igitur causa, bo-
nam habitudinem soluere confert, & non tarde, ut
rursus principium nutrimenti accipiat corpus. Neq;
cōpressiones ad ultimū ducere, fallaces enim sunt,
sed qualis natura habentis fuerit sustinere, ad hoc
ducere. Similiter & inanitiones ad ultimū ducētes,
sunt fallaces. Et itetum resumptiōes in ultimo exi-
stentes fallaces.

Anñ

LIBER I. Fo. 2

coni. ¶ **H**abitus exercitatorū qui ad summū bonitatis attingunt, periculosi, si in extremo constiterint; neq; enim possunt in eodem permanere, neq; quiescere, cum uero non quiescant, neq; possunt proficere in melius; reliquum est igitur ut decidant in deterius. His de causis bonum habitum statim soluere expedit, ut corpus rursus nutrirī incipiat, neq; cōpressio- nes ad extremū ducendæ: periculosum enim. Sed qualis natura fuerit eius qui debet perferre, ad hoc ducere conuenit. Sic & euacuationes quæ ad extremum deducunt periculosæ. Et rursus refectiones, cum extremæ fuerint, periculosæ.

¶ Aphorismus III.

Anti. ¶ **T**enuis & certæ dietæ in diuturnis semper passio- nibus, & in acutis ægritudinibus quibus non con- ueniunt, difficiles. Ad ultimū tenuitatis quæ addu- cuntur dietæ, difficiles. Et iterum resumptiones in ultimo existentes, difficiles.

Leoni. ¶ **V**ictus tenuis, atq; exquisitus, in morbis quidē ⁴ longis semper: in acutis uero, in quibus non con- uenit, periculosus. Et rursus qui ad extremū, deue- nit tenuitatis, grauis est. Nam & repletiones, quæ ad extremum deueniunt, graues sunt.

*Qui abus nu-
trixu sue mor-
bis conueniat.*

¶ Aphorismus V.

B ñ

APHORIS. HIPPO.

¶ In tenuibus dietis peccant egrotantes, & ideo ^{Anti.} magis leduntur. Omne enim peccatū quantūcūq; sit magnum, fit maius in tenuibus dietis q̄ grossioribus. Propter hoc, & in sanis fallaces sunt ualde, & certæ & constitutæ dietæ, quoniā peccātia difficilius ferunt. Propter hoc igitur tenues & certæ dietæ fallaces sunt amplius parum solidioribus.

¶ In tenui uictu ægri delinquent, quo fit ut magis ⁵ lædātur. Quicūq; enim error cōmittitur magnus, ^{Leoni.} maior in hoc fit, q̄ in paulo pleniori uictu: p̄pterea etiam sanis periculosus existit ualde exquisitus uictus, & constitutus, quoniā errores grauius ferūt. Ob hoc igitur tenuis uictus, atq; ad modū exquisitus, eo qui sit paulo plenior, magis periculosus.

¶ Aphorismus VI.

¶ Ad ultimas ægitudines, ultimæ curationes ad ^{Anti.} perfectionem sunt potentes.

¶ Extremis morbis, extrema exquisite remedia ⁶ ^{Leoni.} optima sunt.

¶ Aphorismus VII.

¶ Vbi ergo secundum acumen ægritudo continuos & ultimos labores habet, ultima & tenuissima dieta necessarium est uti. Vbi autem non, non, sed conuenit grossius reficere. Et tantū subconde/

LIBER I.

Fo. 3

scendere, quantum ægritudo mollior fuerit ultimis.

Leoni. ¶ Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extreme tenuissimo uictu utendū est. Vbi uero non, sed pleniorē uictum cōtingit adhibere, tātum cibi, indulgendum est, quanto morbus extremis est mollior.

¶ Aphorismus VIII.

Anti. ¶ Quando in statu est ægritudo, tunc tenuissima dieta necessarium est uti.

Leoni. ¶ Quando morbus in suo uigore constiterit, tunc uictu tenuissimo utendum est.

¶ Aphorismus IX.

Anti. ¶ Contemplari igitur oportet ægrotantē, si sufficiat dieta ad statum ægritudinis, & utrum ille deficiat prius & non sufficiat dieta, aut ægritudo deficiat & obtundatur.

Leoni. ¶ Coniectari autem oportet, an æger cum uictu sufficiat pdurare donec morbus cōsistat, & nunqd prius ille deficiat, nec possit cum uictu perdurare, uel morbus antea deficiat, atq; hebetescat.

¶ Aphorismus X.

B iij

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus ergo continuus est status, continuo & tenuiter reficere oportet. Quibus uero posterior status, ad id & ante id parum auferendum. Prius uero uberius reficiendum, ut sufficiat ægotans. Anth.

¶ Quibus igitur statim morbus confistit, his statim tenuis uictus adhibendus est: quibus uero posteriorius debet consistere, his, & in ipso consistendi tempore, & parum ante illud, cibus subtrahendus, prius uero uberius agendum, ut æger sufficiat. 10
Leoni.

¶ Aphorismus XI.

¶ In paroxifinis subtrahere oportet, apponere. n. lesio. Et quæcunq; secundum circuitus exacuuntur, in exacerbationibus subtrahere oportet. Anth.

¶ In accessionibus abstinere oportet: nam cibum dare, nociuū est, & quibus per circuitū fiunt accessiones, in ipsa accessione abstinere oportet. 11
Leoni.

¶ Aphorismus XII.

¶ Paroxifimos uero & consistentias declarāt ægritudines, & tempora anni, & circuituum adinuicem incrementa, siue quotidie, siue præter diem, siue per amplius tēpus fiant. Sed ex post apparētibus, quæ admodum in pleuretico sputum subrubeū, si continuo appareat, inchoantē quidem abbreviat. Si uer Anth.
Leoni.

APHORIS. HIPPO.

ro posterius appareat, plongat. Et urinæ, & eger-
stiones, & sudores, & discritas, & eucritas, & lon-
gas & breues ægritudines apparentia declarant.

12

Leoni. ¶ Accessiones uero, & constitutiones, morbi in-
dicabunt, & anni tempora, & circuituū successiua
incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue
per maiora interualla fiant. Sed ex his quæ mox
apparent indicia sumuntur: quemadmodum in
morbo laterali, si circa initia statim sputū appareat,
morbū breuiat: si uero postea appareat, producit.
Et urinæ, & alui excremēta, & sudores: quæcunq;
apparuerint, uel bonam morborū iudicationē, uel
malā, uel breues, aut lōgos fore morbos ostendūt.

¶ Aphorismus XIII.

Anth. ¶ Senes facillime ferunt ieiuniū. Secundo consi-
stentes. Minus uero pueri. Horum uero omnium
maxime infantes. Horum uero ipsorum, quicunq;
sunt animosiores existentes.

31

Leoni. ¶ Senes facillime ieiuniū ferunt: secundo loco
qui ætatem consistentem habent, minus adoles-
centes, omnium minime pueri, præsertim qui in-
ter ipsos sunt uiuidiores.

¶ Aphorismus XIII.

¶ Qui crescunt, plurimum habent innatum calorem, plurimo igitur indigent nutrimento. Si uero non, consumitur corpus. Senibus uero paruus calor inest, propter hoc igitur paucis fomentis indigent, a multis enim extinguitur cibus calor. Propter hoc igitur & febres senibus non similiter acute fiunt, frigidum enim corpus habent.

Qui abum
inis appetant.

¶ Qui crescunt plurimum habent calidi innati: plurimo igitur egent alimento, alioqui corpus absurtur. Senibus uero parum calidi innati inest: paucis propterea fomentibus egent, quia a multis extinguntur. Hanc etiam ob causam febres senibus non similiter acutæ fiunt: frigidum enim eorum corpus.

Cur seniorum
non graues fe-
bres.

Aphorismus XV.

¶ Ventres hyeme & Vere, calidissimi sunt natura, & somni longissimi. In his ergo temporibus, oblationes plures dandæ sunt. Etenim innatus calor est multus, nutrimento igitur ampliori indigent. Signum, & atates, & athletæ.

¶ Ventres hyeme, & Vere natura calidissimi sunt, & somni longissimi: quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda. Etenim tunc calor innatus plurimus est, unde & pluribus egent alimentis: indicio sunt atates, & athletæ.

¶ Aphorismus XVI.

Anti. ¶ Humidæ dietæ, omnibus febricitantibus con/
ferūt, maxime uero pueris, & alijs, sic assuetis refici.

16

Leoni. ¶ Victus humidus febricitantibus omnibus con/
fert, maxime uero pueris, & alijs qui tali uictu uti
confueuerunt.

¶ Aphorismus XVII.

Anti. ¶ Quibus semel, aut bis, aut amplius, aut minus,
aut secundum partem, Dandum uero est aliquid
tēpori, & horæ, & regioni, & ætati, & cōsuetudini.

17

Leoni. ¶ Et quibus semel, aut bis, & quibus plura ne,
an pauciora particulatim oporteat afferre, confide/
randum. Condonandum autem aliquid, tempori,
ætati, & consuetudini.

¶ Aphorismus XVIII.

Anti. ¶ Æstate, & autumnno, cibos grauissime ferunt.
Hyeme ueuro, facile. Vere autem, secundo.

18

Leoni. ¶ Æstate, & autumnno cibos difficillime ferunt,
hyeme facillime : secundum locum uer habet.

¶ Aphorismus XIX.

C

APHORIS. HIPPO.

¶ His qui in circuitibus exacuuntur, nihil dare, *Anti.*
neq; cogere, sed auferri ex appositis, ante crism.

Circuitus accessio-
tionum. ¶ His qui per circuitus accessionem habent, nihil *19*
dare oportet, neq; cogere, sed subtrahere adiectioni *Leoni.*
ante iudicationes.

¶ Aphorismus XX.

¶ Ea quorum crisis sit, & quorum facta est æqua *Anti.*
liter, non mouere, neq; nouum facere, neq; phar-
macijs, neq; alijs prouocationibus uti, sed sinere.

20
¶ Quæ iudicantur, & iudicata sunt integre, neq; *Leoni.*
mouere, neq; nouare aliquid, siue medicamentis,
siue aliter irritando, sed sinere.

¶ Aphorismus XXI.

¶ Quæ ducere oportet, undecunq; maxime natu- *Anti.*
ra repit, inde ducere, per conuenientes regiones.

21
¶ Quæ ducere oportet, quo maxime natura uergit *Leoni.*
per loca conferentia, eo ducere.

¶ Aphorismus XXII.

¶ Digesta medicari, & mouere nõ cruda, neq; in *Anti.*
principijs, nisi sint furiosa, multa uero nõ sũt furiosa

²²
Leoni. ¶ Concocta medicari, atq; mouere nō cruda (nec in principio) modo non turgeant: plurima uero non turgent.

¶ Apho. XXIII.

Anti. ¶ Quæ egeruntur, non multitudinem considerare oportet, sed quomodo egeruntur. Et si qualia oportet purgari purgantur, & confert, & bene ferunt. Et ubi oportet usq; ad defectionem ducere: & hoc facere: si sufficiat ægrotans.

²³
Leoni. ¶ Deiectiones non multitudine sunt æstimandæ, sed si talia deficiantur qualia cōueniunt, & ægri facile tolerant. Atq; ubi usq; ad animi defectionem expedit ducere, faciendum, si æger possit tolerare.

¶ Apho. XXIII.

Anti. ¶ In peracutis passionibus raro, & in principijs pharmachis uti, & hoc prius bene dñdicātes facere.

²⁴
Leoni. ¶ In acutis passionibus raro, & in principijs medicinis purgantibus uti, & hoc cum præmeditatione faciendum. *Medicamina quādo danda.*

¶ Apho. XXV.

APHORIS. HIPPO.

¶ Si qualia oportet purgari purgentur, & confert, ^{Anti.}
& bene ferunt. Si uero contrarium importune.

¶ Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, ²⁵ ^{Leoni.}
& facile ferunt: si contra, difficulter.

✦ APHORISMORVM HIPPO,
cratis liber secundus, antiquæ, & Nicolai
Leoniceni Vicentini nouæ in-
terpretationis.

¶ Libro secundo, multa signa ponuntur, boni &
mali, salutis & mortis, in morbis prædicentia.

¶ Aphorismus I.

somni qualitas.

¶ In quo morbo somnus laborem præstat, ^{Anti.}
mortale. Si uero somnus iuuerit, non
mortale.

¶ In quo morbo somnus laborem facit, mortale: ¹ ^{Leoni.}
si uero iuuat non mortale.

¶ Apho. II.

¶ Vbi desipientiam somnus sedat, bonum. Vbi ^{Anti.}
uero præstat, malum.

¶ Vbi somnus delirium sedat, bonum. ²

^{Leoni.}

LIBER II.

Fo. 7

¶ Apho. III.

Anti. ¶ Somnus & uigilia, utraq; modo magis facta, malum.

Leoni. ¶ Somnus, atq; uigilia, utraq; si modum excesserint, malum. ³

¶ Apho. IIII.

Anti. ¶ Non plenitudo, non indigētia, neq; aliud quodcunq; magis natura fuerit, nihil bonum.

Leoni. ¶ Non sacietas, non fames, neq; aliud quicq; quod modum naturæ excesserit. ⁴ // bonū est //

¶ Apho. V.

Anti. ¶ Labores spontanei, narrant morbos.

Leoni. ¶ Spontanæ lassitudines, morbos prænunciant. ⁵

¶ Apho. VI.

Anti. ¶ Quicunq; dolentes aliquid corporis, plurimū dolorem non sentiunt, his mens ægrotat.

Leoni. ¶ Quicunq; dolentes parte aliqua corporis, omnino dolorem non sentiunt, his mens ægrotat. ⁶

C iij

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. VII.

¶ Quæcunq; multo tempore extenuantur corpora, tarde reuerti consueuerunt. Quæ uero modico, modice. Anti.

¶ Quæ longo tempore extenuantur corpora, lente reficere oportet, quæ uero breui, breuiter. 7
Leoni.

¶ Apho. VIII.

¶ Si ex ægritudine cibum accipiens quis non conualescat signum est, q; corpus plurimo cibo utitur. Si uero non accipienti hoc fit, significat quoniam corpus inanitione indiget. Anti.

¶ Si a morbo cibum assumens quis non corroboratur, pluri alimento corpus uti significatur, quod si non assumente cibum hoc accidat, scire oportet q; indiget euacuatione. 8
Leoni.

¶ Apho. IX.

¶ Corpora ubi quis uult purgare, oportet fluxa facere. Anti.

¶ Corpora cum quispiam purgare uoluerit, oportet fluida facere. 9
Leoni.

LIBER II.

Fo. 8

¶ Apho. X.

Ant. ¶ Non pura corpora quantuncunq; nutries, ma-
gis ledes. 10

Leoni. ¶ Non pura corpora, quanto plus nutries, tan-
to magis ledes.

¶ Apho. XI.

Ant. ¶ Facilius est repleti potu q̄ cibo.

Leoni. ¶ Facilius est impleri potu, q̄ ¹¹ cibis.

¶ Apho. XII.

Ant. ¶ Quæ relinquuntur in morbis post crisim, sub-
uersiones facere consueuerunt.

Leoni. ¶ Quæ relinquuntur in morbis post crisim, re- ¹² iudicationem
ciduias facere consueuerunt.

¶ Apho. XIII.

Ant. ¶ Quibuscunq; crisis fit, his nox difficilis est ante Crisis.
acumen, superueniens uero leuior, ut in pluribus.

Leoni. ¶ Quibuscunq; crisis, id est iudicatio fit, his nox ¹³
grauis ante accessiōem: quæ uero subsequitur

APHORIS. HIPPO.

magna ex parte leuior existit.

¶ Apho. XIII.

¶ In uentris fluxibus mutationes egestionum iuuant, si non ad mala trasmutantur. Anti.

¶ In profluuijs alui, mutationes excrementorū iuuant, nisi ad mala mutatio fiat. 14
Leoni.

¶ Apho. XV.

¶ Vbi fauces ægrotant aut postula in corpore nascuntur, considerare oportet egestioncs. Si enim cholericæ fuerint, corpus ægrotat. Si uero sanis similes, certum est corpus nutriti. Anti.

¶ Vbi fauces ægrotant, aut tubercula nascuntur in corpore, excretioncs inspicere oportet. Nam si biliolæ fuerint, corpus una ægrotat. Si uero similes sanis, tutum est corpus nutriti. 15
Leoni.

¶ Apho. XVI.

¶ Vbi indigentia, non oportet laborare. Anti.

¶ Vbi fames, laborandum non est. 16
Leoni.

¶ Apho. XVII.

Anti. ¶ Vbi cumq; cibus præter naturam intrat, hic ægritudinem facit. Manifestat uero sanatio.

Leoni. ¶ Vbi cibus præter naturam plus ingestus est, hic morbum facit: ostendit autem sanatio.

¶ Apho. XVIII.

Anti. ¶ Eorum quæ nutriuntur copiosæ & uelociter, ueloces secessus fiunt.

Leoni. ¶ Eorum quæ uniuersim, & uelociter nutriunt, ueloces quoq; fiunt excretiones.

¶ Apho. XIX.

Anti. ¶ Acutorum morborum non omnino certæ sunt sanitatis pronuntiationes, neq; mortis.

Leoni. ¶ Acutorum morborum non omnino sunt certæ prænuntiationes, aut salutis, aut mortis.

¶ Apho. XX.

Anti. ¶ Quibuscumq; iuuenibus existentibus uentres fiunt humidi, his senescentibus exsiccantur. Quibus iuuenibus ueatres fiunt siccæ, his senioribus factis humectantur.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus iuuenibus adhuc aluus humecta est, ^{Leonb}
his senescentibus exiccatur. Quibus uero iuuenibus
adhuc aluus sicca est, his senescētibus humectatur.

¶ Apho. XXI.

¶ Potus indigentiam soluit. ^{Ant.}

¶ Famem, thorexix, id est uini potio, ²¹ soluit. ^{Leonb}

¶ Apho. XXII.

¶ Ex plenitudine quæcunq; ægritudines sunt, ^{Ant.}
euacuatio sanat. Et quæcunq; ab euacuacione, ple/
nitudo. Et aliorum contrarietas.

¶ Quicunq; morbi ex repletione sunt, ²² curat eua/
cuatio. Et quicunq; ex euacuacione, repletio, &
aliorum contrarietas. ^{Leonb}

¶ Apho. XXIII.

¶ Acutæ ægritudines in quatuordecim diebus iu/
dicantur. ^{Ant.}

¶ Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicātur. ²³ ^{Leonb}

¶ Apho. XXIII.

¶ Septimæ quarta est indicatiua. Et alterius heb/ ^{Ant.}

domadae octava est principiu. Contemplaria uero xi. haec enim est quarta secunda hebdomadae. Co/templaria uero rursus septima decima. haec est enim quarta a quartadecima, septima uero ab undecima.

24

Leoni. ¶ Septenorum, quartus est index: alterius septi/mana octauus principium. Est autem & undeci/mus contemplabilis. Ipse enim quartus, est alteri/us septimanae. Rursus uero & decimus septimus contemplabilis: ipse siquidem quartus est, a quar/todecimo: septimus uero ab undecimo.

¶ Apho. XXV.

Anth. ¶ AEstiuae quartanae ut multum fiunt breues. Au/tumnales uero longae. Maxime uero quae ad hyes/mem coniunguntur.

25

Leoni. ¶ AEstiuae quartanae magna ex parte breues: au/tumnales, longae, & maxime quae hystem attingunt.

¶ Apho. XXVI.

Anth. ¶ Febrem in spasmio melius est fieri, q̄ spas/mum in febre.

26

Leoni. ¶ Febrem conuulsioni superuenire melius est, q̄ febris conuulsionem.

Dñ

APHORIS. HIPPO.

☞ Apho. XXVII.

☞ Non secundum rationem alleuiatis, non oportet credere. Neq; uereri ualde mala, quæ fiunt irrationabiliter. Multa enim talium incerta sunt, & non ualde permanere, neq; morari consueuerunt.

²⁶ Ant.

☞ His qui non ex ratione leuius se habent, non oportet fidere, neq; multum formidare mala, quæ præter rationem eueniunt. Plurima enim talia stabilia non sunt, neq; multum durare, & permanere consueuere.

²⁷ Leont.

☞ Apho. XXVIII.

☞ Febricitantibus non fortiter neq; omnino, in superficie permanere, & nihil minuere corpus, aut tabescere magis eo, quod secundum rationem fit, malum est. hoc enim longitudinem ægritudinis significat, hoc uero imbecillitatem uirtutis significat.

Ant.

☞ Febricitantium non omnino leuiter, permanere corpus, & nihil minui, uel etiam plusq; ratio postulat contabescere, malum: hoc enim morbi longitudinem: hoc uero imbecillitatem significat.

²⁸ Leont.

☞ Apho. XXIX.

LIBER II. Fo. 11

Ant. ¶ Inchoantibus morbis, si quid uidetur mouere,
moue: in statu uero habere silentium melius est.

Leon. ¶ Cum morbi inchoant, si quid mouendum uide-
tur, moue: cum uero consistunt, ac uigent, melius
est quietem habere. 29
Quid per exo-
ordia & fines
morborum
agendum.

¶ Apho. XXX.

Ant. ¶ Circa principia, & fines, omnia imbecilliora,
circa status omnia fortiora.

Leon. ¶ Circa incia, & fines, omnia imbecilliora: cum
uero consistunt, fortiora. 30

¶ Apho. XXXI.

Ant. ¶ Ex ægritudine uero bene reficienti, & nihil ad/
dere corpus, malum.

Leon. ¶ Eius qui ex ægritudine bene cibatur, nihil pro/
ficere corpus, malum. 31

¶ Apho. XXXII.

Ant. ¶ Plerunq; omnes male se habentes, secundum
principia quidem bene recipientes, & nihil adden/
tes, in fine rursus abstinēt. Secundum principia
quidem abstinētes fortiter, posterius uero bene

APHORIS. HIPPO.

reficientes, melius commutant.

¶ Omnes fere qui male se habent circa initia ³² bene cibati, nec quicquam proficientes, circa finem rursus cibum non appetunt. qui uero circa initia cibum ualde non appetunt: postea bene appetentes, non melius euadunt.

¶ Apho. XXXIII.

¶ In omni ægritudine, confortari mente, & bene se habere ad oblationes, bonum. Contrarium uero malum. Anti.

¶ In quouis morbo mente constare, & bene se habere ad illa quæ offeruntur, bonum: contra uero se habere, malum. ³³ Leoni.

¶ Apho. XXXIII.

¶ In morbis minus periclitantur ægrotantes, quibuscunque propriæ naturæ, & ætatis, & habitudinis, & horæ, ægritudo inest, magis quam quibus non propria secundum aliquid horum inest. Anti.

¶ In morbis minus periclitantur quorum naturæ, aut ætati, aut habitui, aut tempori magis congruit morbus, quam quibus secundum nihil istorum congruit. ³⁴ Leoni.

LIBER II.

Fo. 12

☞ Apho. XXXV.

Anti. ☞ In omnibus morbis ea quæ circa umbilicum & pectinem sunt, spissitudinem habere, melius est. Nimis uero tenuè & tabefactum, malum. Fallax enim huiusmodi ad inferiores purgationes.

35

Leoni. ☞ In quouis morbo partes ad umbilicū, & inuēntrem attinentes, crassitudinē habere melius est: multū uero extenuari, ac contabescere, prauū. Sed & hoc quoq; ad inferiores purgatiōes, periculosum;

☞ Apho. XXXVI.

Anti. ☞ Sana habentes corpora, pharmacīs purgati exoluuntur: celerius uero malo cibo utentes.

36

Leoni. ☞ Qui salubritatem corporis habent, per medicamenta euacuati cito exoluuntur: & qui prauo utuntur cibo.

☞ Apho. XXXVII.

Anti. ☞ Sana habētes corpora, pharmacīs uti difficile est.

37

Leoni. ☞ Qui bene se habent corpore, difficulter ferunt medicationes.

☞ Apho. XXXVIII.

APHORIS. HIPPO.

¶ Parum deterior cibus & potus, delectabilior uero, melioribus quidem indelectabilibus, magis appetendus. Ant. Leon.

38

¶ Parū deterior potus, aut cibus, suauior autē, melioribus quidē, sed minus suauibus, est præferendus. Leon. Ant.

¶ Apho. XXXIX.

¶ Senes iuuenibus plerūq; ægrotāt minus. Quæcunq; uero ægritudines eis chronicae fiunt, multoties commoriantur. Ant. Leon.

39

¶ Seniores iuuenibus plurimum ægrotant minus. Qui uero morbi ipsis accidunt longi, maxima ex parte comitantur ad mortem. Leon. Ant.

¶ Apho. XL.

¶ Branci, & corize, in ualde senibus nō maturātur. Ant. Leon.

40

¶ Raucedines, & grauedines in ualde senibus cōtentionem non admittunt. Leon. Ant.

¶ Apho. XLI.

¶ Qui exoluuntur frequenter & fortiter sine manifesta occasione, repente moriuntur. Ant. Leon.

41

Leoni. ¶ Qui frequenter, ac fortiter absq; causa manifesta exoluuntur, de repente moriuntur.

¶ Apho. XLII.

Ant. ¶ Apoplexiam soluere fortem, impossibile est. Debilem uero non facile.

Leoni. ¶ Soluere morbum, quem apoplexiã uocant, fortem, impossibile: debilem uero, non facile. ⁴²

¶ Apho. XLIII.

Ant. ¶ Strangulorum & dissolutorũ, nondum mortuorum, non referunt, quibuscunq; spuma fuerit circa os.

Leoni. ¶ Strangulati, atq; dissoluti, nondum mortui, nõ referuntur, quibus spuma circa os fuerit. ⁴³

¶ Apho. XLIII.

Ant. ¶ Crassi ualde secundum naturam, cito moriuntur magis gracilibus.

Leoni. ¶ Qui natura admodum crassi sunt, citius intereunt, q̄ qui graciles. ⁴⁴

¶ Apho. XLV.

APHORIS. HIPPO.

¶ Epilepticorum iuuenibus alterationes, mutationes, maxime ætatis, horarum, locorum faciunt, & uitarum. Anth. Leon.

¶ Quicumq; iuuenes morbo comitiali laborant, mutatione maxime ætatis, & temporum, & locorum, & uictuum quoq; liberantur. 45 Leon. Anth.

¶ Apho. XLVI.

¶ Duorum dolorum qui simul sunt, non secundo eundem locum, uehementior denigrat alterum. Anth.

¶ Duobus doloribus simul non eundem locum infestantibus, uehementior, alterum obscurat. 46 Leon. Anth.

¶ Apho. XLVII.

¶ Circa generationem saniei, dolores & febres accidunt, magis q̄ facta sanie. Anth. Leon.

¶ Dum pus conficitur, dolores, ac febres accidunt magis, q̄ iam confecto. 47 Leon.

¶ Apho. XLVIII.

¶ In omni motione corporis cum ceperit quis dolere, quiescere statim remedium est. Anth.

Leoni. ¶ In omni corporis motu ubi laborare cœperit, quies statim lassitudinem aufert.

¶ Apho. XLIX.

Anti. ¶ Assueti assuetos labores ferre, & si fuerint imbecilles, aut senes, insuetis & fortibus & iuuenibus facilius ferunt.

Leoni. ¶ Qui consueti solitos labores ferre, & si fuerint imbecilles, & senes, non consuetis, fortibus, atq; iuuenibus, facilius ferunt.

¶ Apho. L.

Anti. ¶ Ex multo tempore consueta, & si fuerint deteriora, insuetis, minus molestare consueverunt. Oportet igitur ad inconsueta transmittere.

Leoni. ¶ Quæ ex longo tempore consueta sunt, & si deteriora sunt, insuetis minus molestare solent. Oportet igitur ad insueta permutari.

¶ Apho. LI.

Leoni. ¶ Secundum multum, & repente euacuare, aut replere, aut calefacere, aut infrigidare, aut aliter quomodolibet corpus mouere, fallax est, & omnino naturæ inimicum. Paulatim uero certum. Et

APHORIS. HIPPO.

ex alio ad aliud transire decet, non aliter.

⁵¹
¶ Plurimum, atq; repente euacuare, uel replere, ^{Leoni}
uel calefacere, uel refrigerare, siue quouis alio
modo corpus mouere, periculosum. Quoniam
omne nimis, est naturæ inimicum, sed quod pau-
latim fit tutum est, tum alias, tum cum ab altero
ad alterum transitus fit.

¶ Apho. LII.

¶ Omnia secundum rationem facienti, & non ^{Ann.}
euenienti secundū rationē, non oportet transire ad ⁵¹
aliud manente eo, quod uisum est a principio.

⁵²
¶ Omnia secundum rationem facienti, si non ^{Leoni}
succeedat secundum rationem, non est transeun-
dum ad aliud, stante eo qd a principio uisum est.

¶ Apho. LIII.

¶ Quicunq; uentres habent humidos, iuuenes ^{Ann.}
quidem existentes, siccos habētibus melius com-
mutant. In senectutæ uero deterius commutant,
siccantur enim ut in pluribus senescentibus.

⁵³
¶ Quicunq; aluos humiditas habent, si quidem ^{Leoni}
iuuenes fuerint, melius commutant his qui siccas
habent. Ad senectam uero deterius commutant.

nam senescentibus magna ex parte exiccant.

☉ Apho. LIIII.

Leoni. ☉ In magnitudine uero corporis iuuenescere quidem decens est, & non insuaue, senescere in utile, & peius minoribus.

Leoni. ☉ Magnitudo corporis iuuentæ quidem, neq; indecens, neq; illiberalis, senectæ uero inutilis, & deterior paruitate. 54

✦ APHORISMORVM HIPPOCRATIS
liber tertius, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini nouæ interpretationis.

☉ Hactenus de notis pronosticis sanitatis & mortis dixit Hippo. Tamen hoc libro tertio peruenit, ad quarundam egritudinum causas, cum ex aëris dispositionibus, tum anni temporibus ætatibusq; proueniens.

☉ Apho. I.

Ant.

utationes temporum maxime generant morbos. Et in horis magnæ mutationis, aut frigiditatis, aut æstus. Et alia secundum rationem sic.

E iij I

APHORIS. HIPPO.

*Temporum
mutationes.* ¶ Mutationes temporum potissimum pariunt *Leoni.*
morbos: & in quibusdam temporibus magnæ mu-
tationes, aut frigoris, aut caloris, & alia pro ra-
tione, eodem modo.

¶ Apho. II.

¶ Naturarum, hæc quidem ad æstatem, hæc uero *Anti.*
ad hyemem, bene aut male natae sunt.

¶ Naturarum, hæc quidem ad æstatem, hæc uero *Leoni.*
ad hyemem bene, male uero se habent.

¶ Apho. III.

¶ Aegritudinum alia ad alias bene, aut male *Anti.*
natae sunt.

¶ Apho. IIII.

¶ Aetates quaedam ad regiones & horas, & dies *Anti.*
tas, bene aut male natae sunt.

¶ Morbi quoque alij ad alia bene, uel male se ha- *Leoni.*
bent, & quaedam aetates ad tempora, & loca, &
uictus genera.

¶ Apho. V.

¶ In temporibus quando eadem die, aliquando *Anti.*
quidem æstus, aliquando uero frigus, autumna-
les aegritudines expectare oportet.

Leoni. ¶ In temporibus, quando eadem die, modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos expectare oportet.

¶ Apho. VI.

Anth. ¶ Austrini flatus grauant auditum, caliginosi, caput grauantes, pigri dissoluentes. quando isti præualent, talia in morbis patiuntur ægrotantes. Si uero boreas fuerit, tusses, faringes, uetres duri, diffuriæ, horrores, dolores & pectorum & laterum: quando isti præualuerint, talia in morbis expectare oportet.

Leoni. ¶ Austri auditum hebetantes, caliginosi, caput grauantes, pigri, dissoluentes. Quando huiusmodi tempestas præualuerit talia in morbis patiuntur. At si aquilonia fuerit, tusses, fauces, alui duræ, difficultates urinæ, horrores, costarum dolores, & pectoris. Quando hæc tempestas præualuerit, talia in morbis expectare oportet.

¶ Apho. VII.

Anth. ¶ Cum æstas sit Veri similis, sudores multos in febribus expectare oportet.

Leoni. ¶ Quando æstas sit Veri similis, sudores in febribus multos expectare oportet.

APHORIS. HIPPO.

☉ Apho. VIII.

☉ In siccis temporibus febres acutæ fiunt. Et si *Anti.*
quidem annus talis existens amplius fuerit, qua-
lem constitutionem fecerit in pluribus, & tales
ægritudines expectare oportet.

☉ In siccitatibus febres acutæ fiunt : & si annus *Leoni.*
magna ex parte talis fuerit, qualem fecerit consti-
tutionē, tales plurimū morbos oportet expectare.

☉ Apho. IX.

☉ In moderatis temporibus, si temporaliter tem- *Anti.*
pora se reddiderint, boni status & bonæ ægritu-
dinis determinationes fiunt. In immoderatis uero
maxime immoderatæ & difficiles determinatiōes.

☉ In constantibus temporibus, cum tempestiue *Leoni.*
tempestiua redduntur, morbi constantes, & boni
iudicij fiunt, in inconstantibus autem, inconstan-
tes, & mali iudicij.

☉ Apho. X.

☉ In autumno acutæ fiunt ægritudines, & ma- *Anti.*
xime mortiferæ, ut in pluribus. Ver uero sanissi-
mum, & minime mortiferum.

LIBER III. Fo. 17

Leoni. ¶ Autumno morbi acutissimi, atq; exitiales, maxima ex parte. Ver uero saluberrimum, & minime exitiale.

¶ Apho. XI.

Anti. ¶ Autumnus phtificis malus.

Leoni. ¶ Autumnus tabidis malus.

¶ Apho. XII.

Anti. ¶ De temporibus, si quidem hyems sicca, & borealis fuerit, uer uero pluuiosum, & austrinum, necesse est æstate febres acutas, & ophthalmias, & dysenterias fieri, maxime mulieribus, & humidis natura.

Leoni. ¶ De tēporibus, si quidem hyems sicca, & aquilonia fuerit, uer uero pluuiosum, & australe, necesse est æstate febres acutas, & lippitudines (græci ophthalmias uocant) & intestinorum difficultates, præcipue uero mulieribus, & uiris qui natura sunt humidiores.

¶ Apho. XIII,

Anti. ¶ Si uero austrina hyems, & pluuiosa, & tranquilla fiat, uer uero siccum, & boreale, mulieres

APHORIS. HIPPO.

siquidem, quibus partus ad uer inest, ex omni occasione abortiunt. Si uero genuerint, morbidos pueros, & imbecilles pariunt, ut aut statim resoluantur, aut morbidi & tenues uiuant existentes. Alijs uero iunioribus quidem dysenteria, & ophthalmia sicca fiunt. Senioribus uero catarrhi celeriter dissoluentes.

Dysentetia, intestinorum exularatio.

12

¶ Si uero hyems australis, & pluuiosa, & serena fuerit. Ver autem siccum, & aquilonium, mulieres quibus partus ad uer inest, ex quacunque occasione abortiunt. Quae uero parient, imbecilles, & morbidos infantes pariunt. Quare uel statim intereunt, uel tenues, & ualitudinarij uiuunt. Ceteris uero mortalibus, difficultates intestinorum, lippitudines sicca fiunt. Senioribus autem destilationes quae cito interiment.

¶ Apho. XIII.

¶ Si uero aestas sicca, & borealis fiat, autumnus uero pluuiosus & austrinus, capitis dolores in hyeme, tusses, branchi, & coryze fiunt: quibusdam uero & phtisis.

13

¶ Si uero aestas sicca fuerit, & aquilonia, autumnus uero pluuiosus, & australis, dolores capitis ad hyemem fiunt, & tusses, rauedines, atq; graues

dines; quibusdam autem & tabes.

☉ Apho. XV.

Ant. ☉ Si uero autumnus borealis fuerit, & inaquosus, humidis natura, & mulieribus confert: reliquis uero ophtalmiæ fiunt sicca, & febres acuta, & coriæ diuturnæ: quibusdam uero & melancholiæ.

14

Leoni. ☉ Si uero aquilonius, & sicus, his qui nauram habent humidorem, & mulieribus conferet. Reliquis autem erunt lippitudines sicca, & febres acuta, & grauedines. Nonnullis uero & atræ biles.

☉ Apho. XVI

Ant. ☉ Constitutiones uero anni, omnino quidem sicca pluuiabilibus sunt saniores, & minus mortifera.

15

Leoni. ☉ Ex anni autem constitutionibus (quod in totum dixerim) siccitates imbribus sunt salubriores, & minus mortifera.

☉ Apho. XVII.

Ant. ☉ Aegritudines uero in pluuiabilibus ut multum fiunt, & febres longa, & uentris fluxus, & putredines, & epilepsia, & apoplexia, & squinatæ.

F ij

APHORIS. HIPPO.

In siccis uero, consumptiones, phthisis, ophthalmiæ, artetica, straguriæ, & dysentericiæ.

16

¶ Morbi in pluuiarum multitudine, magna ex parte fiunt, febres longæ, alui profluvia, putredines, morbi comitiales, & attoniti, quos apoplexias græci uocant, & anginæ. In siccitatibus autem, tabitudines, lippitudines, articulorū dolores, stitlicidia urinæ, & difficultates intestinorum.

¶ Apho. XVIII.

¶ Quotidianæ uero constitutiones, boreales quidem, & corpora constituunt fortiora, & bene mobilia, & bene colorata, & melius audiētia faciunt, & uentres siccant, & oculos mordent, & circa thoracem dolorem faciunt: & siquidem prius est dolendum magis dolēt. Austrinæ uero, corpora dissoluunt & humectāt, & capitis & auditus grauitates faciunt, & uertigines in oculis, & in corpore difficilem motum, & uentres humectant.

Thorax Latine pectus

17

¶ Quotidianæ autem constitutiones, aquiloniæ quidem corpora densant, contēdunt, & bene mobilia, coloratiora, & melius audientia faciunt, & alios exiccant, oculos mordent, & si pectus dolor aliquis obsederit, dolorem augent: austrinæ dissoluunt corpora, & humectant, auditum ob-

tundunt, capita aggrauant, & uertigines faciunt, oculis atq; corporibus difficilem motum præstant, & alios humectant.

☉ Apho. XIX.

Anti. ☉ Secundum horam quidem ueris, & extremæ ætatis, pueri & eorum affines ætatibus, & bene degunt, & maxime sani sunt. Æstate & autumnno usq; ad aliud quidem senes. Reliquo uero autumno, & hyeme, mediæ ætatis.

18

Leoni. ☉ Per tēpora anni, Vere quidem, & prima æstate pueri, et qui hos sequuntur ætate optime degunt, et sani sunt maxime. Æstate uero et autumno, usq; ad aliquid, senes. Reliquum, et hyeme, qui mediā ætatem habent.

☉ Apho. XX.

Anti. ☉ Aegritudines quædā omnes in omnibus horis fiunt, quædam uero maxime secundum quædā earum fiunt, et exacuuntur.

19

Leoni. ☉ Morbi, omnes quidem in omnibus tēporibus fiunt, quidam uero magis in quibusdam ipsorū, et fiunt, et excitantur.

☉ Apho. XXI.

F iij

APHORIS. HIPPO.

¶ Vere siquidem mania, et melancholia, et epilepsia, sanguinis fluxus, squinates, coryza, brachi, tussis, lepra, lichineis, alphi, rubores ulcerosi plurimi, pustula et artetica. Anti.

*Tempore que
egritudines
securant.*

¶ Vere etenim furores, et atrae biles, et morbi ²⁰co/ Leoni.
miales, et profluua sanguinis, et angina, et gra/
uedines, et raucedines, et lepra, et tussis, et im/
petigines, et uutiligines, et pustulae ulcerosae plu/
rima, et tubercula, et articulorum dolores.

¶ Apho. XXII.

¶ Aestate uero quaedam horu, febres continuae, et caupon, et tertiana plurima, et uomitus, et diarrha, et oculorum et aurium dolores, oris ulcerationes, et pudendoru putredines et desudationes. Anti.

¶ Aestate autem nonnulli horum, et febres ²¹con/ Leoni.
tinuae, et ardentes, et tertiana febris, et quartana, et uomitus, et alui profluua, et lippitudines oculorum, et aurium dolores, et oris ulcerationes, genitalium putredines, et sudamina.

¶ Apho. XXIII.

¶ Autumno uero, et aestiuorum multa, et febres Anti.
quartana, et errantes, et splenes, et hydropes, et

phthisis, et ulcerationes, et stranguria, et lyenteria,
 et sciades, et squinantés, et anhelitus, et ilei, et epi-
 lepsia, et mania, et melancholia.

22

Leoni. ¶ Autumno uero et plurimi, uel aestiui morbi fi-
 unt, et febres quartana, et erraticæ, et lienes, aquæ
 inter cutem, et tabes, et stillicidia urinæ, et difficul-
 tates intestinorū, et leuitates intestinorū, et coxendicū
 dolores, et angina, et anhelatiōes (quos græci asthma/
 ta uocāt) ilei, morbi comitiales, furores, atræ biles.

¶ Apho. XXIII.

Ani. ¶ Hyeme pleuretides, peripneumonia, coryze,
 branchi, tussēs, dolores pectorū, laterū, et lumborū,
 dolor capitis, uertigines, et apoplexia.

23

Leoni. ¶ Hyeme uero morbi laterales, et pulmonis in-
 flammationes, grauedines, atq; raucedines, tussēs,
 dolores pectoris, et laterum, atq; lumborum, ca-
 pitis dolores, uertigines, et apoplexia.

¶ Apho. XXV.

Ani. ¶ In ætatibus uero talia accidunt, pueris quidē
 et nouiter genitis, ulceratiōes oris, uomitus, tussēs,
 faringes, timores, umbilici phlegmones, uigi-
 lia, aurium humiditas.

APHORIS. HIPPO.

24
¶ In aetatibus autem talia contingunt, paruis et Leon.
nuper natis puerulis, oris ulcera (quæ aphthæ uo/
cantur) uomitus, tussis, uigiliae, pauores, umbilici
inflammationes, aurium humiditates.

¶ Apho. XXVI.

¶ Cum uero dentes producant, gingiuarum pru/
ritus, febres, spasmi, diarræ, et maxime quædo p/
ducunt caninos dentes: et pinguisimis puerorum
et duros uentres habentibus. Ann.

25
¶ In progressu uero cum iam dentire incipiunt, Leon.
gingiuarum pruriginis, febres, conuulsiones, alui
profluvia, et maxime cum caninos adunt den/
tes, et his præsertim pueris, qui crassissimi sunt:
et alios duras habent.

¶ Apho. XXVII.

¶ Senioribus uero factis perithimia, spondilis, se/
cundum collum intus impulsiones, asthmata, litiasis,
lumbroici rotundi, ascarides, acrocardines, sathi/
riasis, scrophulæ, et alia pustulæ. Ann.

26
¶ Cum uero iam magis adoleuerint, tonsillæ, Leon.
et uerrebæ, quæ in occipitio ad interiora luxati

ones, crebri anhelitus (quos Græci asthma uocant) calculi, lumbrici rotundi, Ascarides, uerrucæ, (quas Græci acrochordonas uocant) satyræ, strumæ, & alia tubercula, sed præcipue ante dicta.

☞ Apho. XXVIII.

Ann. ☞ Senioribus uero, & ad iuuentutē accedentibus, & horum multa, & febres diurnæ magis, & ex naribus sanguinis fluxus.

Leoni. ☞ Grandioribus autem, & iam accedentibus ad pubertatē plurima ex his, & febres diurnæ magis, & ex naribus profluuia sanguinis.

☞ Apho. XXIX.

Anti. ☞ Plurimæ uero pueris passiones terminantur, hæ quidem in xl. diebus, hæ uero in septē mensibus, hæ uero in septē annis, hæ uero ad iuuentutem accedunt: quæcunq; uero permanent pueris, & non soluuntur circa iuuentutem, aut fœminis circa menstruorum eruptiones, ueterascere consueuerunt.

Leoni. ☞ Plurimæ autem passiones puerulis iudicantur: nonnullæ quidem in quadraginta diebus, nonnullæ in septem mensibus, nonnullæ uero in annis septē,

APHORIS. HIPPO.

quædam uero iam ad pubem accedentibus. Quæ uero permanserint, nec in pubertate finierint, purulæ, aut scæminis cum menstrua erupunt, conualescere consueuerunt.

¶ Apho. XXX.

¶ Adolescentibus uero, sanguinis sputa, phthisis, febres acutæ, epilepsia, & aliæ ægritudines, & maxime prædictæ. Anti.

¶ Adolescentibus autem, sanguinis sputiones, febres acutæ, morbus comitialis, & alij, sed præcipue antedicti. 29
Leoni.

¶ Apho. XXXI.

¶ Ultra uero hæc ætatē, asthmata, pleuretides, peripneumonix, lethargix, phrenetis, caufon, diariæ diuturnæ, cholera, dysenterix, lyeterix, hæmorrhoides Anti.

Asthma. ¶ Ultra hanc ætatem, asthma, id est, creber anhelitus, morbi laterales, pulmonis inflammationes, lethargi, phrenetides, ardores, diuturna profluvia, cholera, difficultates intestinorum, leuitates intestinorum, hæmorrhoides. 30
Leoni.

Hæmorrhoides.

¶ Apho. XXII.

LIBER III. Fo. 22

Ant. ¶ Senioribus, disſiniæ, catarrhi cum tuſſi, ſtran-
guriæ, diſſuriæ, articuloꝝ dolores, nephreſes, uerti-
gines, apoplexiæ, cacexiæ, pruritus totius corporis,
melancholiæ, uigiliæ, uentris & narium humidita-
tes, oculoꝝ hebetudo, glaucoſitas, grauitas auditus.

*Nephreſis, &
renum morbo
laborant.*

Ant. ¶ Senibus ſpirandi difficultates, deſtillationes cū
tuſſe, urinx ſtillicidia, urinx difficultates, articu-
lorum dolores, renum paſſiones, uertigines, apo-
plexiæ, mali habitus, pruritus totius corporis, ui-
giliæ, alui, oculorum & narium humiditates, uifus
obtuſus, glaucedines, auditus graues.

Morbi ſenum.

✦ APHORISMORVM HIPPO-
cratis liber quartus, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini recentioris
interpretationis.

¶ Hic ponuntur Regule & Canones quidam, in euacuationibus ſpontanis
& arte factis, ſolliatè diligenterq; obſeruandi. ITEM,
nonnulla quoq; morborum accidens
ia, colliguntur.

¶ Apho. I.

Ant. ægnantes ſi conuenit purgare a quat-
to menſe uſq; ad ſeptimū. Minus ue-
ro has. Minora uero & ſeniora uereri
oportet.

G ij

APHORIS. HIPPO.

*Pregnantiæ
curatio.*

¶ Vtero gerentes sunt medicandæ, si materia ¹ Leonb.
turget quarto mense, & usq; ad septimū, sed has
minus. Iuniora autem, & seniora uereri oportet.

¶ Apho. II.

Vt in 2 prima ¶ In pharmacjs talia ducere ex corpote, qualia ^{Ant.}
sponte uenientia sunt utilia. Quæ uero contraria
uenientia, quiescere.

¶ In medicatiõibus talia educere e corpore, qua ² Leonb.
lia et sponte prodeuntia, utilia: quæ uero contra-
rio modo prodeunt, cohibere oportet.

¶ Apho. III.

¶ Si qualia oportet purgari, purgētur, & confert, ^{Ant.}
& bene ferunt: contraria ergo grauitur.

¶ Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, ³ Leonb.
& leuiter ferunt. Contraria uero, grauitur.

¶ Apho. IIII.

¶ Purgare quidem æstate superiora, hyeme ue- ^{Ant.}
ro inferiora.

*Quædo pur-
ganā, et quos.*

¶ Medicari æstate superiores magis, hyeme ue- ⁴ Leonb.
ro inferiores.

☩ Apho. V.

Anti. ☩ Sub cane & ante canem, molestæ sunt purgationes.

Leoni. ☩ Sub cane, & ante canem, difficiles sunt medicationes. ⁵

☩ Apho. VI.

Anti. ☩ Graciles, & facile uomentes purgare superius, timentes hyemem.

Leoni. ☩ Graciles, & facile uomentes purgare superius, cauentes hyemem. ⁶

☩ Apho. VII.

Anti. ☩ Difficile uero uomentes, & mediæ carnosos, inferius, timentes æstatem.

Leoni. ☩ Vomentes uero difficulter, & mediocriter bene carnosos, per inferiora, cauentes æstatem. ⁷

☩ Apho. VIII.

Anti. ☩ Phthisicos uero metuentes, ad superiores pharmacias.

APHORIS. HIPPO.

☞ Tabidos uero cauētes, ad superiores purgatiōes. *Leoni.*

☞ Apho. IX.

☞ Melancholicos uero inferius, eadem ratione *Anti.*
uehementius contraria apponentes.

Melancholiā. ☞ Melancholicos plenius inferiores, eadem rati^o *Leoni.*
one contraria apponentes.

☞ Apho. X.

☞ Medicari in ualde acutis si expedit eadem die, *Anti.*
differre enim in talibus, malum est. *Leoni.*

Purgatio morborum grauiū quando fieri debeat. ☞ Medicari in ualde acutis, si materia turget ea^o *Leoni.*
dem die. Tardare enim in talibus malum est.

☞ Apho. XI.

☞ Quibuscunq; torsiones, & circa umbilicum do- *Anti.*
lores & lumbos, et dolor nō solutus sit, neq; phar-
macijs, neq; aliter in hydropem siccam perficitur.

☞ Quibus tormina, & circa umbilicum labores, *Leoni.*
& lumborum dolor, qui neq; a medicamento,
neq; aliter soluitur, in aquam intercutem siccam
firmatur.

☞ Apho. XII.

Ann. ¶ Quibus uentres lyenterici, hyeme superius me/
dicari, malum.

12

Leoni. ¶ Quorum alui intestinorum leuitate laborant,
hyberno tempore supra purgari, malum.

¶ Apho. XIII.

Ann. ¶ Ad helleboros his qui non facile sursum pur/
gantur, ante bibitionē oportet præhumectare cor/
pora plurimo nutrimento, & requie.

13

Leoni. ¶ Ad helleboros qui non facile supra purgan/
gantur, eorum corpora ante potionem pluri ci/
bo, atq; quiete humectanda sunt.

Apho. XIII.

Ann. ¶ Cum biberit quis helleborum, ad motiones
quidem corpus magis oportet ducere, ad somnos
uero & immobilitates minus. Declarat autē nau/
tigatio, quoniam motus corpora turbat.

14

Leoni. ¶ Cum biberit quis helleborum, ad motiones
quidem corporum ducere magis: ad somnos ue/
ro, atq; ad quietem minus. Indicat autem nau/
gatio turbari motione corpus.

¶ Apho. XV.

APHORIS. HIPPO.

¶ Cum uolueris magis ducere hellebourm, mo/
ue corpus, cum uero statuere, fac somnum, &
noli mouere. Anti.

15

¶ Cum uolueris magis ducere helleborum, mo/
ue corpus: cum uero sistere, somnum facito, &
non moucto. Leoni.

¶ Apho. XVI.

*Didm &
helleborum.* ¶ Helleborus periculosus est, sanas carnes ha/
bentibus: spasium enim facit. Anti.

16

¶ Carnes sanas habentibus helleborus pericu/
losus: facit enim conuulsionem. Leoni.

¶ Apho. XVII.

¶ Non febricitatibus existentibus, si fiat fastidiu,
& cordis morsus, & tenebrositas oculorum, &
os amaricatū, sursum pharmacia indigere significat. Anti.

17

¶ Si quis febrem non habens, abstineat a cibo,
& cordis morsum, seu uertiginem patitur, & oris
amaritudinem sentit, purgatione indigere per su
periora significat. Leoni.

¶ Apho. XVIII.

Anti. ¶ *Supra diaphragma dolores, sursum pharmacia indigere significant: quicumq; uero inferius, significat inferius.* *Diaphragma, Lat. trájuro sum sequun.*

Leoni. ¶ *Supra præcordia dolores, purgatione indigere per superiora significant. Quicumq; uero inferiora molestant, per inferiora.*

¶ Apho. XIX.

Anti. ¶ *Quicumq; in pharmacijs non sitiunt cum purgantur, non quiescunt, donec sítiant.*

Leoni. ¶ *Qui in medicamentis purgati, non sitiunt, non quiescunt, priusq; sítiant.*

¶ Apho. XX.

Anti. ¶ *Non febricitantibus existentibus, si fiat strophos, uel genuum grauitas, & lumborum dolor, deorsum pharmacia indigere significat.* *strophos, dolor in sinistro, quos uocant Latini uocant.*

Leoni. ¶ *Non febricitantibus, si tormina acciderint, & genuum grauitas, & lumború dolor, purgari inferius oportere significatur.*

¶ Apho. XXI.

Anti. ¶ *Aegestiones nigrae, uel quasi sanguis, sponte*

APHORIS. HIPPO.

uenientes, & cum febre, & sine febre, pessimæ,
Et quantuncunq; fuerint colores plures, magis
malum: cum pharmaco uero melius, & quanto
plures fuerint colores, non malum.

21

¶ Deiectiones nigræ, qualis est sanguis niger, *Leoni*
sponte uenientes, siue cum febre, siue sine febre,
pessimæ, & quanto colores magis prauis fuerint
plures, peius: cum medicamento uero melius, &
quanto colores plures non prauis.

¶ Apho. XXII.

¶ Aegritudinibus quibuscunq; incipientibus si fel *Anti.*
nigrum, aut sursum, aut deorsum exierit, mortale.

22

*Bilis atra ma-
la per morbi
exordia.* ¶ Morbis quibuslibet incipientibus, si atra bilis, *Leoni*
uel supra, uel infra exierit, lethale.

¶ Apho. XXIII.

¶ Quibuscunq; ex aegritudinibus acutis, aut mul- *Anti.*
ti temporis, aut abortibus, aut aliter extenuatis, si
fel nigrum exierit, aut qualis sanguis niger, sequenti
die cretico morientur.

23

¶ Quibuscunq; ex morbis acutis, aut diuturnis, *Leoni*
uel ex uulneribus, siue quouis alio modo exte-
nuatis, nigra bilis, siue uti sanguis niger de subter

exierit, postredie moriuntur.

☉ Apho. XXIII.

Ant. ☉ Dysenteria, si a felle nigro inceperit, mortale²⁴

Leoni. ☉ Difficultas intestinorum, si ab atra bile inceperit, lethalis est.

☉ Apho. XXV.

Ant. ☉ Sanguis sursum quidem qualiscunq; malum. Deorsum uero si niger exierit, bonum.

Leoni. ☉ Sanguis quidem supra, qualiscunq; fuerit, malus; infra autem, bonus est.

☉ Apho. XXVI.

Ant. ☉ Nigræ ægestionis si a dysenteria habito, ut in intestinorum carnes ægerantur, mortale.

Leoni. ☉ A difficultate intestinorum habito, si ueluti carunculae exeant, lethale est.

☉ Apho. XXVII.

Ant. ☉ Quibuscunq; in febribus sanguinis fluit multitudo undecunq; in resumptionibus uentres his humectantur.

H ij

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus in febribus sanguinis fluxerit multo, quacunq; ex parte cum reficiuntur, alui his humectantur. ³⁷ Leon.

¶ Apho. XXVIII.

¶ Quibuscunq; felleæ ægestionibus sunt, surditate superueniente quiescunt: & quibuscunq; surditas, felleis ægestionibus superuenientibus, quiescit. ^{Ant.}

*Surditas quid
fiat*

¶ Quibus biliosæ deiectiones, superueniente surditate cessant: & quibus surditas, superuenientibus biliosis deiectionibus, cessat. ¹⁸ Leon.

¶ Apho. XXIX.

¶ Quibuscunq; in febribus sextanis existentibus rigores fiunt, discreti sunt. ^{Ant.}

¶ Quibus in febribus sexto die rigores fiunt, difficile iudicium sequitur. ²⁹ Leon.

¶ Apho. XXX.

¶ Quibuscunq; exacerbationes fiunt, siqua hora febris acceperit, in crastinum eadem hora incipiunt discreti. ^{Ant.}

Leoni. ¶ Quibuscunq; accessiones fiunt, quacunq; hora febris dimiserit, si eadem cras occupauerit, iudicium habent difficile.

¶ Apho. XXXI.

Ant. ¶ Laboriosis in febribus, circa articulos & circa maxillas, maxime apostafes fiunt.

Leoni. ¶ Lassitudinem habentibus in febribus, in articulos, & circa maxillas potissimum abscessus fiunt. ³¹ Abscessus suppuratio, quæ Græcè apostafes

¶ Apho. XXXII.

Ant. ¶ Quibuscunq; resurgentibus ex morbis, si aliquid doluerit, apostafes fiunt.

Leoni. ¶ Quibuscunq; resurgentibus ex morbis si quid laborauerit, hic fiunt abscessus. ³²

¶ Apho. XXXIII.

Ant. ¶ Si uero & prius doluerit aliquid ante ægritudinem, illic confirmatur ægritudo.

Leoni. ¶ Sed & si ante morbum aliqua parte doluerit, hic morbus firmatur. ³³

¶ Apho. XXXIII.

APHORIS. HIPPO.

☉ Si a febre habito tumore nō existente in fau/
cibus suffocatio repente superuenerit, mortale. *Anti.*

☉ Si a febre habito tumore nō existente in fau/
cibus, strangulatio repente superuenerit, lethale. ³⁴ *Leoni.*

☉ Apho. XXXV.

☉ Si a febre habito collum conuertatur ut uix *Anti.*
possit deglutire, tumore non existente in collo,
mortale.

☉ Si a febre habito collū peruertitur, & uix pos/
test deuorare sine ullo tumore, letale est. ³⁵ *Leoni.*

☉ Apho. XXXVI.

☉ Febricitanti si ceperint sudores, boni sunt, ter/
tiani, quintani, septeni: & qui nono die, & xi. & *Anti.*
xiii. xv. xx. xxi. & xxiii. & xxv. & xxx. & xxxi.
& xxxiii. & xxxv. Isti enim sudores ægritudines
iudicant. Qui uero ita non fiunt, dolorem signi/
ficant, & longitudinē ægritudinis, & conuersionē.

Sudores. ☉ Sudores febricitanti si inceperint boni, & ter/
tio die, & quinto, & septimo, & nono, & undeci/
mo, & quartodecimo, & septimodecimo, & uige/
simo, & uigesimoseptimo, & trigesimoquarto. Hi
enim sudores iudicant morbos. Qui uero non ita ³⁶ *Leoni.*

fiunt, laborem significant, & morbi longitudinē,
& recidiuam.

☞ Apho. XXXVII.

Ann. ☞ Frigidi sudores cum febre acuta quidem facti, mortem significant. Cum molliori uero febre, longitudinem ægritudinis significant.

37

Leoni. ☞ Frigidi sudores, cum acuta quidem febre mortem: cum mitiori autem, longitudinem morbi significant.

☞ Apho. XXXVIII.

Ann. ☞ Et ubi in corpore sudor, ibi ægritudinē narrat.

Leoni. ☞ Qua parte corporis sudor est, ibi significat morbum.

38

☞ Apho. XXXIX.

Ann. ☞ Et ubi in corpore calidum uel frigidum, ibi ægritudo regnat.

Leoni. ☞ Et qua parte corporis calor, aut frigus, ibi morbus.

39

☞ Apho. XL.

APHORIS. HIPPO.

¶ Et ubi in toto corpore mutationes, & si cor- ^{Ant.}
pus aut infrigidatur, aut statim calidum fit, aut
color alter ex altero fit, significant longitudinem
ægritudinis.

¶ Et ubi in toto corpore mutationes, & si cor- ⁴⁰
pus refrigeretur, uel rursus calefiat, uel color alter ^{Leont.}
ex altero fiat, longitudinem morbi significat.

¶ Apho. XLI.

¶ Sudor multus ex somno sine aliqua manifesta ^{Ant.}
causa factus, significat quoniam corpus plurimo
cibo utitur. Si uero cibum non accipienti hoc fi-
at, significat quoniam indiget euacuatione.

⁴¹ ^{Leont.}
*Sudor p som-
num aut.* ¶ Sudor multus ex somno factus, abq; causa
manifesta, corpus uti pluri cibo significat, si uero
cibum non accipienti hoc accidat, scire oportet q̄
euacuatione indiget.

¶ Apho. XLII.

¶ Sudor multus frigidus uel calidus semper flu- ^{Ant.}
ens, frigidus maiorem, calidus uero minorẽ ægri-
tudinem significat.

¶ Sudor multus calidus, uel frigidus superflucus, ⁴²
^{Leont.}

frigidus magis, calidus minus, significat morbum.

☉ Apho. XLIII.

Ann. ☉ Febres quæcumq; non deficientes, tertia die sunt fortiores, periculosa. Quæcumq; uero sic defecerint, significant quoniam non periculosa.

Leoni. ☉ Febres quæcumq; non intermittentes, tertia die fortiores fiunt, magis periculosa. Quocumq; autem modo intermiserint, periculum abesse significatur. ⁴³ *Febres que periculoſæ.*

☉ Apho. XLIIII.

Ann. ☉ Quibuscumq; febres longæ, his dolores & pustulæ fiunt in articulis.

Leoni. ☉ Quibus febres longæ, his tubercula, uel labores in articulis fiunt. ⁴⁴ *Tubercula doloresq; articulorum post febrem.*

☉ Apho. XLV.

Ann. ☉ Quibuscumq; ex febribus resurgentibus, aut pustulæ, aut dolores fiunt in articulis, hi amplioribus cibis utuntur.

Leoni. ☉ Quibus tubercula, uel in articulis labores fiunt, hi pluribus utuntur cibis. ⁴⁵

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. XLVI.

¶ Si rigor inciderit febre non deficiente, iam debili existente uirtute, mortale.

¶ Si rigor incidat febre non deficiente, agro iam debili, lethale est.

¶ Apho. XLVII.

¶ Excreationes si in febribus non deficientibus liuidæ, uel sanguinæ, & fetidæ, & felleæ sint, omnes malæ sunt. PEGestæ uero bene, bonæ sunt, & secundum secessum, & secundum urinas. Si uero non aliquid utiliū egrediatur p hæc loca, malū.

¶ Excreationes in febribus non intermittētib⁴⁷ liuidæ, cruentæ, fetidæ, omnes malæ, & biliosa. Et si bene exeunt, siue per alui excretionē, siue per urinas, bonæ. Si uero non aliquid eorum quæ iuuant, per hæc loca excernitur, malū.

¶ Apho. XLVIII.

¶ In non deficientibus febribus, si quæ quidem extra frigida fuerint, quæ uero interius ardeant, & sitim habeant, mortale.

¶ In febribus non intermittētib⁴⁸, si partes ex-

teriores frigida, interiores uruntur, & sitia habet
at, lethale est.

¶ Apho. XLIX.

Ann. ¶ In non deficientibus uero febribus, si labium,
aut oculus, aut supercilium, aut nasus distorquetur,
aut non uideat, aut non audiat, iam debili
existente corpore, quodcumq; horum fiat prope
mors est.

Leon. ¶ In febre non intermittete, si labrum, uel ocu-
lus, uel nasus, uel supercilium peruertatur, uel nō
uideat, uel non audiat, iam debili existente cor-
pore, quicquid horū euenerit, mors proxima est. *Mortis signa.*

¶ Apho. L.

Ann. ¶ Vbi in febre non deficiente disnia superuene-
rit, & despicientia, mortale.

Leon. ¶ Vbi in febre non intermittente difficultas spi-
randi, & delirium acciderit, lethale.

¶ Apho. LI.

Ann. ¶ In febribus apostema non solutū ad primas
crises, longitudinem agritudinis significat.

APHORIS. HIPPO.

¶ In febribus, abscessus qui ad primas iudicati/ Leoni
ones non soluent, longitudinē morbi significant.

¶ Apho. LII.

¶ Quibuscunq; in febribus, aut alijs aegritudini/ Anti-
bus uoluntariae oculi lachrymantur, nihil incon/ Leoni-
ueniens. Quibuscunq; uero non secundū uolun/ Anti-
tatem, inconueniens.

¶ Quicūq; in febribus, uel in alijs morbis spon/ Leoni-
te illachrymant, nihil absurdum: qui uero non
sponte, absurdus.

¶ Apho. LIII.

¶ Quibus in dentibus in febribus limositates Anti-
fiunt, fortiores & diuturniores fiunt febres.

¶ Quibus circa dentes in febribus quidam len/ Leoni-
tores nascuntur, his fortes fiunt febres.

¶ Apho. LIII.

¶ Quibus plerunq; tusses siccae & modice pro/ Anti-
uocatae in febribus urētib; nō ualde sitiētes sunt.

¶ Quibus plurimū siccae tusses, leuiter irritates in Leoni-
febribus ardētib; fiunt, nō multū siti infestant.

LIBER III. Fo. 31

☞ Apho. LV.

Ant. ☞ In bubonibus febres factæ, omnes malæ exceptis ephimeris.

Leoni. ☞ Ex inguinum tumoribus, febres omnes malæ, præter diarias. ⁵⁵

☞ Apho. LVI.

Ant. ☞ Febricitanti sudor superueniens, non deficiente febre, malum. Prolongatur enim morbus, & humorem plurimum significat.

Leoni. ☞ Febricitanti sudor superueniens, febre non deficiente, malū. Prorogatur enim morbus, & multam significat humiditatem. ⁵⁶

☞ Apho. LVII.

Ant. ☞ A spasmo & tetano habito, febris superueniens, soluit ægritudinem.

Leoni. ☞ Qui a conuulsione, aut distentione neruorum enetur, febre superueniente liberatur. ⁵⁷

☞ Apho. LVIII.

Ant. ☞ A causone habito, rigore superueniente solutio fit. ^{I in}

APHORIS. HIPPO.

58
¶ A febre ardēte habito, rigore supueniente, solutio. *Leoni.*

¶ Apho. LIX.

¶ Tertianā uera si non iudicatur in septem per- *Ani.*
riodis, longissima erit.

Tertiana. ¶ Tertianā exquisita, septenis circuitibus, quod *Leoni.*
longissimum est, iudicatur. 59

¶ Apho. LX.

¶ Quibuscunq; aures in febribus surdesunt, *Ani.*
sanguis ex naribus fluens, aut uenter turbatus,
soluit ægritudinem.

¶ Quibus in febribus aures obsurduerunt, san- *Leoni.*
guis ex naribus fluens, aut aluus turbata, soluit
morbum. 60

¶ Apho. LXI.

¶ Quæ iudicantur in paribus diebus, discrita sunt *Ani.*
& amica conuersionis.

¶ Febricitantem, nisi diebus imparibus febris re- *Leoni.*
liquerit, solet recidiuare. 61

¶ Apho. LXII.

LIBER III. Fo. 32

Ani. ¶ Quibuscunq; in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluantur.

62

Leoni. ¶ Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluantur.

¶ Apho LXIII.

Ani. ¶ Quibuscunq; in febribus icteritia superuenerit ante septimum diem, malum.

Leoni. ¶ Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accedit, malum.

63
Morbus ar
atus icteroꝝ.

¶ Apho LXIII.

Ani. ¶ Quibuscunq; in febribus in septimo, aut. ix. aut xi. aut quartodecimo die icteritia superuenerit, bonum: si non dextrum hypochondrium durum fiat: si uero sit, non bonum.

Leoni. ¶ Quibus in febribus morbus regius, septimo uel nono, uel undecimo, uel quartodecimo superuenerit, bonum, nisi dextrum ilium obduruerit: si uero non, non bonum.

64

¶ Apho LXV.

Ani. ¶ In febribus, circa uentrē caecum forte, & cor

APHORIS. HIPPO.

dis morfus uel tremor, malum.

¶ In febribus circa uentriculum, & fortis actus, ⁶⁵ *Leoni*
& cordis morfus, uel dolor, malum.

¶ Apho. LXVI.

¶ In febribus ex somnis, timores, aut spasmi, malū. *Anti.*

¶ In febribus ex somnis, timores, uel conuulsio- ⁶⁶ *Leoni*
nes, malum.

¶ Apho. LXVII.

¶ In febribus spiritus offendens, malum, spas- ⁶⁷ *Anti.*
mum enim significat.

¶ In febribus spiritus offendens, malum: con- *Leoni*
uulsionem enim significat.

¶ Apho. LXVIII.

¶ In febribus acutis spasmi, & circa uiscera do- *Anti.*
lores fortes, malum.

¶ In acutis febribus conuulsiones, & circa uiscera ⁶⁸ *Leoni*
dolores fortes, malum.

¶ Apho. LXIX.

Anti. ¶ Quibus urinæ grossæ, globosæ, pauca, non sine febris, multitudo ueniens ex his tenuis iuuat: maxime uero talia ueniunt, quibus ex principio, aut celerius, hypostasæ fiunt.

69

Leoni. ¶ Quibus urinæ crassæ, grumosæ, pauca, non sine febre, multitudo ueniens ex his tenuis iuuat: præcipua uero tales ueniunt, quibus ab initio, uel breui, sedimen inest.

¶ Apho. LXX.

Anti. ¶ Quibus urinæ in febris conturbatæ & conuersæ uelut subiugaliæ, his capitis dolores, aut adsunt, aut aderunt.

70

Leoni. ¶ Quibus urinæ perturbatæ, quales sunt iumentorum, his dolor capitis, uel adest, uel aderit.

Doloris capitis nota.

¶ Apho. LXXI.

Anti. ¶ Quibus in septima terminantur, his nubẽ habet quarta dies in urina rubeam, uel alia secundum rationem.

71

Leoni. ¶ Quibus septima iudicatur, his nubeculam habet quarta die urina rubeam, & alia ex ratione.

¶ Apho. LXXII.

K

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus urinæ limpidae, aut albæ, malæ, maxime si in phreneticis appareant. *Anti.*

¶ Quibus urinæ albæ, & perspicuæ, malæ, præsertim si in delirantibus appareant. *72* *Leoni.*

¶ Apho. LXXIII.

¶ Quibus hypocundria suspensa sunt, & subrogientia, lumbi dolore superueniente, uentres his humectantur, si non uentositates erumpant, aut urinæ multitudo superueniat; in febris uero sunt hæc. *Anti.*

¶ Quibus ilia suspensa murmurantia, lumborum dolore superueniente, his alui humectantur, nisi flatus erumpant, aut urinæ multitudo proueniat, hæc uero in febris. *Leoni.*

¶ Apho. LXXIII.

¶ Quibus spes ad articulos apostema conuertitur, eruet ab apostemate, urina grossa, & multa, & alba, facta uelut in laboriosis febris: & maxime si quartanis quibusdam incipit fieri. Si uero sanguis ex naribus fluat, ualde celeriter soluuntur. *Anti.*

¶ Quibus speratur abscessum futurum ad articulum, *74* *Leoni.*
Articulorum exuberatio.

ios, liberat ab abscessu urina multa, crassa, & alba facta: qualis in laboriosis febribus, quarto die quibusdam incipit fieri. Si uero etiã ex naribus fluxerit sanguis, breui admodum solutio fit.

☩ Apho. LXXV.

Ann. ☩ Si sanguinẽ aut pus minxerit, renum aut uesicæ ulcerationem significat.

Leoni. ☩ Si sanguinem, aut pus minxerit, aut renum, aut uesicæ exulcerationem significat. ⁷⁵ Sanguis, pus, uel quid aliud si mingatur, quid uelit.

☩ Apho. LXXVI.

Ann. ☩ Quibus in urina grossa quasi carniũ frusta, uel sicut pili sunt, his de renibus exeunt.

Leoni. ☩ Quibus in urina crassa existente, carunculae paruae, aut ueluti capilli una, exeunt, his a renibus excernitur. ⁷⁶

☩ Apho. LXXVII.

Ann. ☩ Quibus in urina pingui existente, fursura minguntur, his uesica scabit.

Leoni. ☩ Quibus in urina crassa fursurea quadã simul exeunt, his uesica scabie laborat. ⁷⁷

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. LXXVIII.

¶ Quicumq; sanguinem sponte mingunt, his de ^{Ant.} renibus uenæ rupturam significat.

¶ Quicumq; sponte sanguinem mingunt, his ⁷⁸ a ^{Leoni.} renibus uenulam ruptam significatur.

¶ Apho. LXXIX.

Lithiasis, morbus calcularis. ¶ Quibuscunq; in urinis arenosa substantia ^{Ant.} sedimina, his uesica aut arenes lithiasim habent.

¶ Quibus in urinis arenosa subsistunt, his ⁷⁹ uesica ^{Leoni.} laborat calculo.

¶ Apho. LXXX.

¶ Si sanguinem mingunt, aut trumbos, & stranguariam ^{Ant.} habent, & dolor incidit in pectinē, & sub uētre, & peritoneon, circa uesicā dolorē significat.

Ecce me fecerit. ¶ Si sanguinem mingant, aut grumos, uel stitiditiū ⁸⁰ urinae habeant, & dolor in anum incidat ^{Leoni.} uentrem, & pectinē, & foemen: circa uesicā labor est.

¶ Apho. LXXXI.

¶ Si sanguinem, aut pus mingunt, aut squamas, ^{Ant.}

& odor grauis fit, uesicæ ulcerationem significat.

Ant. *Leon.* ¶ Si sanguinē, aut pus minxerit, aut squamulas, 81
& grauis odor adsit, uesicæ ulcerationē significat.

¶ Apho. LXXXII.

Ant. ¶ Quibus in urinali uia pustulæ nascuntur, san-
niae facta & erupta, solutio fit morbi.

Ant. *Leon.* ¶ Quibus in urinaria fistula tubercula nascuntur, 82
his suppuratione facta, & eruptione, solutio.

¶ Apho. LXXXIII.

Ant. ¶ Vrina multa facta noctu, modicum secessum
significat, & econuerso.

Ant. *Leon.* ¶ Mictio noctu plurima facta, paruam signi- 83
ficat deiectionem.

✦ APHORISMORVM HIPPO-
cratis liber quintus, antiquæ, & Nicolai
Leonicieni Vicentini nouæ
interpretationis.

¶ Corporibus purgatis que accidentia contingant, ista docetur paritula.
Et que calidi frigidisq; sit operatio. Atq; etiam, quibus uero gerente. &
alio mulieres accidentibus obnoxie. Aegritudinum insuper
accidentia quedam, annectuntur.

APHORIS. HIPPO.

*id est, ex helo
lebori sumptio*

¶ Apho. I. Ant.
Leoni.
Spasmus ex helleboro, mortale.

¶ Conuulsio ex helleboro, letalis est. I
Leoni.

¶ Apho. II.

*Spasmus uul-
neratorum.*

¶ In uulnere spasmus superueniens, mortale. Ant.
Leoni.

¶ Conuulsio ex uulnere, letalis est. 2
Leoni.

¶ Apho. III.

¶ Sanguine multo fluente, spasmus innatus, aut Ant.
Leoni.
singultus, malum.

¶ Vbi sanguis plurimus fluxerit, singultus, aut 3
Leoni.
conuulsio superueniens, malum.

¶ Apho. IIII.

¶ Spasmus innatus, & singultus post nimiam Ant.
Leoni.
inanitionem, malum.

Hic Aphorismus, neq; in Theodori, neq; Leoniani textu ponitur.

¶ Ex superflua purgatione, conuulsio, aut 4
Leoni.
singultus superueniens, malum.

¶ Apho. V.

Leoni. ¶ In omni immoderata purgatione, spasms, aut ^{Purgatiois le-}
singultus innatus, malum. ^{thalis signum.}

¶ Apho. VI.

Anti. ¶ Si inebriatus aliquis repete sine uoce fiat, spas-
mo innato moritur, si non febris acceperit eum,
aut ante horam secundum quam crapulae soluuntur
loquutus fuerit.

Leoni. ¶ Si ebrius quispiam repente obmutuerit, con- ⁵
uulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad ^{Ebrietas af-}
horam peruenerit qua soluuntur crapulae, uocem ^{fectio.}
recuperet.

¶ Apho. VII.

Anti. ¶ Quicumque a tetano apprehenduntur, in quatuor
diebus moriuntur. Si uero hos effugerint, salui sunt. ⁶

Leoni. ¶ Quicumque a distentione corripiuntur, in quatuor
diebus pereunt: si uero has effugerint, sani sunt.

¶ Apho. VIII.

Anti. ¶ Epilepsiae quibus ante iuuentutem nascuntur,
mutationem habent: quibus uero post uigesimum
quintum annum, commoriuntur plurimum.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibuscunq; morbi comitiales fiunt, ante pu-⁷ Leoni
bertatem, mutationem accipiunt: quibuscunq; au-
tem uigefimoquinto, commoriuntur.

¶ Apho. IX.

¶ Quicumq; pleuretici facti, in xiiij. diebus non Anti.
purgantur, hi in empima transeunt.

¶ Quicumq; morbo laterali laborantes in qua-⁸ Leoni
tuordecim diebus non repurgantur, hi ad sup-
purationem uertuntur.

¶ Apho. X.

¶ Phthisis fit maxime in etatibus, a xviij. annis, ⁹ Anti.
usq; ad xxxv. annum.

¶ Tabes fiunt maxime etatibus, a decimo octauo Leoni
usq; ad trigefimum quintum.

¶ Apho. XI.

¶ Quicumq; squinantiam effugiunt, & ad pul- Anti.
monem eis conuertitur, in diebus septem mori-
untur: si uero hos effugerint, empici fiunt.

¶ Quicumq; ab angina liberantur, his ad pul- ¹⁰ Leoni

LIBER V. Fr. 37

monem uertitur, & in septem diebus pereunt: si uero has effugerint, suppurantur.

☉ Apho. XII.

Anti. ☉ Qui a phthisi molestantur, si sputum quaecumque expuunt, graue fetet super carbones effusum, & capilli a capite defluunt, mortale. 11

Leoni. ☉ Qui tabe molestantur, si sputum quod extulsi-
unt graue olet iniectum carbonibus, & capilli a capite defluunt, lethale.

☉ Apho. XIII.

Anti. ☉ Quibuscumque phthificis capilli defluunt, diaria superueniente, moriuntur. 12

Leoni. ☉ Quibuscumque tabe laborantibus, capilli a capite defluunt, his alui pfluio superueniente, moriuntur.

☉ Apho. XIII.

Anti. ☉ Quicumque sanguinem spumosum expuunt, his ex pulmoneeductio fit. 13

Leoni. ☉ Quicumque spumosum sanguinem expuunt, his e pulmoneeductio fit.

☉ Apho. XV.

APHORIS. HIPPO.

☞ Phthisi habito, diaria superueniente, mortale. *Anti.*

☞ A tabe habito, pfluuiū alui supueniens, lethale. *14* *Leoni.*

☞ Apho. XVI.

☞ Quicumq; ex pleuretide empici fiunt, si pur/*Anti.*
gentur in xl. diebus, a qua die ruptura fit, quic/
scunt: si uero non, in phthisim transeunt.

☞ Quicumq; ex morbo laterali suppurantur, si in *15* *Leoni.*
quadraginta diebus purgantur, a die qua fit rup/
tio, liberantur. Si uero non, ad tabem transeunt.

☞ Apho. XVII.

☞ Calidum nocet, hoc frequenter utentibus, car/*Anti.*
nium effeminationem facit, neruorū incontinen/
tiam, mentis stuporem, fluxum sanguinis, & des/
fectiones spiritus, quibusdā uero & mors sequitur.

☞ Calidum, ubi quis sæpius eo utatur, hæc mala *16* *Leoni.*
affert, carnium effeminationem, neruorū incon/
tinentiam, mentis torporem, profluuia sanguinis,
animi defectionem, hæc ad quæ mors.

☞ Apho. XVIII.

☞ Frigidū uero, spasmos, & tetanos, & nigrores, *Anti.*
& febriliū rigores.

17
 Anti. **¶** Frigidum autem, conuulsiones, distentiones,
 Leon. liuores, rigores febriles.

¶ Apho. XIX.

Anti. **¶** Frigidū, inimicū neruis, ofsibus, dentibus, cere/
 bro, sprinali medullæ. Calidū uero utile, & amicū.
 18

Leon. **¶** Frigidum, inimicum ofsibus, dentibus, neruis,
 cerebro, spinali medullæ. Calidum uero utile.

¶ Apho. XX.

Anti. **¶** Quæcunq; in frigidata sunt, recalescere oportet,
 exceptis quibuscunq; sanguine manare futurū est.
 19

Leon. **¶** Quæcūq; refrigerata sunt, excalefacere oportet,
 exceptis his quibus sanguis fluit, aut fluxurus est.

¶ Apho. XXI.

Anti. **¶** Vlceribus, frigidum mordax, cutem indurat,
 dolorem sine sanie facit, nigrores, rigores, spas/
 mos, tetanos, & febres.

Leon. **¶** Vlceribus, frigidum quidem mordax, cutem
 obdurat, dolorem insuppurabile facit, liuorē ob/
 ducit, rigores febriles, conuulsiones, distentiones.
 20

APHORIS. HIPPO.

¶ Apho. XXII.

¶ Est autem ubi in tetano sine uulnere, iuene ^{Anti.} bene carnosio, ætate media, aquæ frigidæ multa infusio, caloris reuocationem facit. Calor uero hic liberat.

¶ Est autem ubi in distentione sine ulceratione, ^{Leoni.} iuene bene carnosio, ætate media, frigidæ aquæ multa pfusio, calorē reuocat. Calor autē hæc soluit.

¶ Apho. XXIII.

¶ Calidū sanie faciens non in omni uulnere maximum signum ad certitudinē, cutem mollit, at ^{Anti.} tenuat sine dolore, rigorum, & tetanorū, & spasmodorum mitigatorium. Eorum uero quæ in capite sunt, soluit grauedinem. Plurimū confert ossium fracturis, magis uero denudatis. Horū autē maxime in capite uulnera habentibus, & quæcunq; a frigiditate moriuntur, aut uulnerantur, & herpetis comedentibus, ano, pudendo, uescicæ, & matrici, Calidum quidem determinans & amicum: frigidum uero contrarium, & occidens.

¶ Calidum suppuratorium non in omni ulcere, ²² ^{Leoni.} magnum ad securitatem indicium, cutem mollit, extenuat, dolorem sedat, rigores, conuulsiones, &

distensiones mitigat: & ex his quæ ad caput at-
tinent, eius soluit gravitatē. Plurimū autem con-
fert, ofsium fracturis, sed nudis præcipue, eorūq;
maxime, qui in capite ulcera habent, & quæcunq;
a frigore moriuntur, uel ulcerantur, & repentibus
comelis, fedi, pudendis, utero, uellicæ: his calidū
amicū, & iudicatis, frigidum inimicū, & perimens.

☉ Apho. XXIII.

Ani. ☉ In his uero oportet frigido uti, unde sanguis
fluere futurus est, non super loca, sed circa ea. Et
quæcunq; phlegmones, aut inflāmationes, in ru-
beum, aut sublinguineū colorem sunt tendentes,
ex recenti sanguine, quoniam ueterata denigrat,
& iuuat Erysipelam non uulneratam: quoniam
uulneratæ nocet.

*Phlegmon, le-
tine inflāmatio*

Leoni. ☉ In his frigido utendū, unde fluit sanguis, aut
fluxurus est, non ad ipsa, sed circa ipsa unde in-
fluit: & quæcunq; inflāmationes, uel inflammina
ad rubrum, & subcruentum sanguine recenti ten-
dunt: nam ueteribus nigredinē affert. Erysipelas
etiam non ulceratū iuuat, nam exulceratū lædit.

☉ Apho. XXV.

Ani. ☉ Frigida uelut nix uel chrySTALLUS, pectori ini-
L in

APHORIS. HIPPO.

mica, tusses commouentia, sanguinem fluere facientia & catarrhos.

*Nix gelu
quatis,*

¶ Frigida qualis nix, & glacies, pectori inimica, ²⁴ Leoni.
tusses mouent, & sanguinem, & destillationes.

¶ Apho. XXVI.

¶ In articulis dolores, & tumores, sine ulceratione, ^{Ant.}
podagram, & spasmus, & horum plurima, frigida aqua infusa refrigerat & attenuat, & dolore soluit: stupor enim mediocris dolore minuit.

²⁵
¶ Tumores articularū, atq; dolores absq; ulcere, ^{Leoni.}
& podagricos quoq; atq; conuulsa, horum plurima, frigida aqua large effusa leuat, & extenuat, soluitq; dolore. Nā modicus torpor dolore soluit.

¶ Apho. XXVII.

¶ Aqua quæ cito calescit & cito in frigidatur, ^{Ant.}
leuissima est.

*Quæ melior
leuiorq; aqua.*

²⁶
¶ Aqua quæ cito calet, & cito refrigeratur, ^{Leoni}
leuissima est.

¶ Apho. XXVIII.

¶ Quibuscunq; bibere desiderium est noctu ualde ^{Ant.}

stientibus, si superdormierint, bonum.

Leoni. ¶ Qui noctu bibere appetunt, his admodum ²⁷ stientibus, si superdormierint, bonum.

¶ Apho. XXIX.

Ann. ¶ Muliebria educit, ex aromatibus calefactio. Multoties uero & ad alia utilis esset, si non capitis grauedinem faceret.

Leoni. ¶ Sufficus aromatū muliebria ducit. Sæpius uero ²⁸ & ad alia utilis esset, nisi capitis faceret grauitatē. *Aromatū suse fumigatio.*

¶ Apho. XXX.

Ann. ¶ Mulier in utero habens phlebotomata, abortum facit: sed magis, cuius maior est fetus.

Leoni. ¶ Mulier utero gerens, sanguine misso ex uena, ²⁹ abortit, & magis si fetus sit maior.

¶ Gravidas purgare, turgente materia, a quarto ³⁰ mense usq; ad septimū, minus uero has. Recentiores autem, & seniores uereri oportet.

¶ Apho. XXXI.

APHORIS. HIPPO.

¶ Mulieri in utero habenti, ab aliqua acutarum ³¹ *Ant.*
agritudinum accipi, mortale. *Leoni.*

¶ Mulierem utero gerentē, capi ab aliquo mor/
bo acuto, letale est. *Leoni.*

¶ Apho. XXXII.

¶ Mulieri sanguinem uoment, menstruis super/
uenientibus, solutio fit. *Ant.*

¶ Mulieri sanguinē euoment, menstruis erum/
pentibus, solutio. *Leoni.*

¶ Apho. XXXIII.

¶ Mulieri menstruis non superuenientibus, san/
guinem ex naribus fluere, bonum est. *Ant.*

¶ Menstruis deficientibus, sanguis ex naribus flu/
ens, bonum. *Leoni.*

¶ Apho. XXXIII.

¶ Mulieri in utero habenti, si uenter multū flu/
at, periculum est abortiendi. *Ant.*

¶ Mulieri in utero gerenti, si alius plurimū pro/
fluat, periculum est ne abortiat. *Leoni.*

Ann. ¶ Mulieri quæ a matrice molestatur, aut difficulter generanti, sternutatio superueniens, bonum.

Leoni. ¶ Mulieri quæ uterinis molestatur, aut difficulter parit, superueniens sternutatio, bonum.

Apho. XXXVI.

Ann. ¶ Mulieri menstrua habenti, sine colore proprio, & non secundum se semper facta, purgatione indigere, significat.

Leoni. ¶ Mulieri menses decolores, nec per idem semper tempus uenientes, purgationem indicant esse necessariam.

Apho. XXXVII.

Ann. ¶ Mulieri in utero habenti, si subito mammillæ graciles fiant, abortit.

Leoni. ¶ Mulieri utero gerenti, si mammæ graciles repente fiant, abortit.

37 Mammarum
males subita
quid portens
dat.

Apho. XXXVIII.

Ann. ¶ Mulieri in utero habenti, si altera mammilla

APHORIS. HIPPO.

gracilis fiat, geminos habenti, alterum abortiet.
Et si quidem dextra gracilis fiat, masculum: si ue-
ro sinistra, foeminam.

38
¶ Mulieri utero gerenti, si altera mamma graci- *Leoni*
lis fiat, geminos habenti, alterum abortit. Et si
quidem mamma dextra gracilis fiat, masculum: si
uero sinistra, foeminam.

¶ Apho. XXXIX.

¶ Si mulier, quæ neq; prægnans, neq; genera- *Ann.*
uit, lac habet, huius menstrua defecerunt. *Leoni.*

*Mensum de
fectu signum*

39 *Leoni*
¶ Si mulier, quæ neq; grauida est, neq; peperit,
lac habet, huic menstrua defecerunt.

¶ Apho. XL.

¶ Mulieribus quibus ad māmillas sanguis con- *Ann.*
uertitur, maniam significat. *Leoni.*

40 *Leoni*
¶ Quibuscunq; mulieribus ad mammas sanguis
colligitur, furorem significat.

¶ Apho. XLI.

¶ Mulierem si uis scire si concepit, mellicratum *Ann.*
quando dormitura est da ei bibere, & siquidem *Leoni.*

LIBER V. Fo. 42

torfiones habuerit circa uentrem, concepit: si uero non, minime.

Leoni.

41

¶ Si uelis noscere an concepit mulier, cum dormitura est, ei aquam mulsam potandam da, & si alui tormina patiet, cōcepit: si minus, nō cōcepit.

¶ Apho. XLII.

Ani.

¶ Mulier siquidem masculum concepit, bene colorata est: si uero foeminam, discolorata.

Leoni.

42

¶ Mulier si marem concepit, bene colorata est, si uero foeminam, male colorata.

Color marem
uel foemellam
gestans.

¶ Apho. XLIII.

Ani.

¶ Si mulieri pregnantī erysipela sit in matrice, mortale.

Leoni.

43

¶ Si mulieris grauidæ, in utero sit erysipelas, lætale.

¶ Apho. XLIIII.

Ani.

¶ Quæ præter naturam tenues existentes concipiunt, abortiunt, anteq̄ grossescant.

Leoni.

44

¶ Quæcunq; præter naturam tenues existentes, utero gerunt, abortiunt, priusq̄ crassefiant.

M ij

APHORIS. HIPPO.

☉ Apho. XLV.

☉ Quæcunq; corpora moderate habentes abor-^{Anti.}
tiunt, secundo mense, aut tertio, sine omni occa-
sione manifesta, his cotilidones mucilagibus
pleni sunt, & non possunt præ grauedine tenere
foetum, sed abrumpuntur.

☉ Quæcunq; mediocriter corpora habentes ab-⁴⁵
ortiunt, secundo, aut tertio mense sine occasione
manifesta, his acetabula uteri plena mucoris
sunt, & non possunt ex pondere foetum contine-
re, sed disrumpuntur. ^{Leoni.}

☉ Apho. XLVI.

☉ Quæcunq; existentes præter naturam crassæ, ^{Anti.}
non concipiunt, his pinguedo os matricis obtu-
rat, & priusq; extenuentur, non concipiunt.

☉ Quæcunq; præter naturam crassæ, non con-⁴⁶
cipiunt utero: his omentum os uteri comprimit, ^{Leoni.}
& priusq; extenuentur non concipiunt.

☉ Apho. XLVII.

☉ Si matrix in uertebro posita fecerit saniem, ^{Anti.}
neccesse est commotum fieri.

Leoni. ¶ Si uterus in coxam uergens suppuratur, necesse est linamentum fieri.

¶ Apho. XLVIII.

Ann. ¶ Fœtus, mares quidem in dextris, feminae uero in sinistris magis.

Leoni. ¶ Fœtus, mares quidem in dextris, feminae uero in sinistris magis.

¶ Apho. XLIX.

Ann. ¶ Ad matricis præcipationes obtalmicum apponens apprehendere os & nares.

Leoni. ¶ Vt secunda procidat, sternutatorio appposito, & nares apprehendito, & os.

¶ Apho. L.

Ann. ¶ Mulieri in utero habenti tenasimon innatus, abortire facit.

Hic Aphorismus desit a Theodoro, & a Leoniano.

¶ Apho. LI.

Ann. ¶ Mulieris menstrua si uelis retinere, sithiã maiorem ad mammillas appone.

M in

APHORIS. HIPPO.

50
¶ Mulieri si uelis menstrua cohibere, cucurbitur/
lam q̄ maximam ad mammas appone. *Leon.*

¶ Apho. LII.

¶ Quæcunq; in utero habent, his concluditur *Ant.*
os matricis.

51
Pregnās fo- ¶ Quæ utero gerunt, his uteri os comprimitur. *Leon.*
gnam.

¶ Apho. LIII.

¶ Mulieri in utero habenti, lac ex māmillis mul/
tum fluens, foetū significat debilem. Si uero ube/
ra dura fuerint, sanum significant foetum. *Ant.*

52
¶ Mulieri utero gerenti, si lac multum e mam/
mis effluat, foetum imbecillem significat. Si uero *Leon.*
mammæ solidæ fuerint, foetum significat saniorē.

¶ Apho. LIIII.

¶ Quæcunq; corrupturæ sunt foetus, his ubera *Ant.*
gracilia fiunt. Si uero rursus, dura fiunt. Et si do/
lor est in uberibus, aut in uertebis, aut in geni/
bus, aut in oculis, non corrumpuntur.

53
¶ Quæ corrupturæ sunt foetus, his mammæ ex/
Leon.

Leoni. tenuantur. Si uero rursus duræ fiant, dolor aut mammas, aut coxas, aut oculos, aut genua inflammabit, & non corrumpent.

☞ Apho. LV.

Anti. ☞ Quibuscunq; os matricum durum est, his necesse est os matricum concludi.

Leoni. ☞ Quibus os uteri durum est, his uteri os comprimi est necessarium. 54

☞ Apho. LVI.

Anti. ☞ Quæcunq; in utero habentes, a febris accipiuntur, & fortiter calefiunt sine occasione manifesta, generant periculosæ, & difficulter, aut abortiunt periclitantes.

Leoni. ☞ Quæcunq; utero gerentes, a febris corripiuntur, & fortiter calefiunt sine occasione manifesta, difficulter pariunt, & cum periculo, aut abortum facientes, periclitantur. 55

☞ Apho. LVII.

Anti. ☞ In fluxu muliebri, spasmus & animi defectio si superueniant, malum. 56

APHORIS. HIPPO.

In fluxu muliebri, si conuulsio, & animi defectus aduenerit, malum. ⁸⁶ Leon.

Apho. LVIII.

Menstruis plurimis euenientibus, accidunt ^{Ann.} ægritudines: & non uenientibus, a matrice accidunt ægritudines.

Si menstrua plura fiant, accidunt morbi: & si ⁸⁷ non fiant, ex utero morbi contingunt. Leon.

Apho. LIX.

In ano phlegmones patienti, & matrice phlegmonem habenti, stranguria superuenit. In epate uero phlegmones patienti, singultus superuenit. Et in renibus habentibus sanie, straguria accidit. ⁸⁸ Ann.

Recto intestino, aut utero inflammatione patiente, urinae stillicidium accidit: & renibus purulentis, urinae aduenit stillicidium. Leon.

Apho. LX.

Mulier si non conceperit, uelis autem scire si concipiet, contagens uestimentis suffumiga deorsum, & si quidem transire uideatur odor per cor. ^{Ann.}

pus ad os, & nares: cognosce, quoniam ea non propter se non generat.

Leoni. ¶ Si mulier non concipit, scire autem uelis si conceptura sit, pannis circūtectam desubter suffias: & si odor uideatur per corpus ire ad nares, & os, scito q̄ ipsa non ex se ipsa sterilis est.

¶ Apho. LXI.

Anti. ¶ Mulieri in utero habenti, si purgationes exeunt, impossibile est foetum sanum esse.

Leoni. ¶ Si mulieri utero gerenti purgationes eant, impossibile est foetum esse sanum.

¶ Apho. LXII.

Anti. ¶ Si mulieri purgationes non exeunt, neq; febræ, neq; rigore superueniente anxietates, abhominations, & defectiones animi ei acciderint, reputa hanc in utero habere.

Leoni. ¶ Si mulieri cessant purgatiões, neq; febris, neq; rigor superueniat, & fastidia incidant, iudica ipsam in utero habere.

¶ Apho. LXIII.

N

APHORIS. HIPPO.

¶ Quæcunq; frigidas & densas matrices habent, ^{Ani.} non concipient. Et quæcunq; humidas habent matrices, non concipient: extinguitur enim in eis semen. Et quæcunq; siccas, & magis ardentes, non concipient: indigentia enim nutrimenti corrumpitur semen. Et quæcunq; ex utrisq; temperiem habet moderatæ, huiusmodi fiunt generâtes.

¶ Quæcunq; frigidos, & spissos uteros habent, ^{Leoni.} non concipiunt. Et quæcunq; præhumidos uteros habent, non concipiunt: extinguitur enim in eis genitura. Et quæcunq; siccocos magis, & adurentes. Nam ex defectu alimenti corrumpitur semen. Quæcunq; uero ex utrisq; mediocrem habent temperaturam, hæc fecundæ sunt.

¶ Apho. LXIII.

¶ Similiter in maribus, aut enim propter raritatem corporis spiritus extra fertur, ut non incidat semen, aut propter densitatem humidum non diffundetur extra, aut propter frigidum non calefit, ita ut congregetur ad hunc locum, aut propter caliditatem ipsum hoc fit.

¶ Similiter autem & in maribus: aut enim propter corporis raritatem spiritus extra fertur, ut semen non transmittatur ad os: uel propter spissum

rudinem humor non exit foras, uel propter frigiditatem non concalescit, ita ut ad hunc colligatur locū: uel propter caliditatē hoc idem accidit.

☉ Apho. LXV.

Ann. ☉ Lac dare caput dolentibus, malum est. Malū uero & febricitantibus, & quibuscunq; hypochondria suspensa fugiunt, & sticulis. Malum uero quibus fellei secessus, & quibus sanguinis multæ ægestio facta est. Cōuenit uero phthisicis, nō ualde febricitantibus. Dare uero & in febribus longis, nullo prædictorum signorum præsentē, & extra rationem tabefactis.

Lac quibus dandū, & nō

Leoni. ☉ Lac dare caput dolentibus, malum: malū uero & febricitantibus, & quibus ilia suspensa murmurant, & sticulis: malum autem & quibus in febribus acutis biliosæ sunt deiectiones, & quibus sanguinis multi deiectio facta est. Conuenit autē & tabidis dare, qui non ualde multū febricitant, & in febribus longis, & paruis, si nullum ex supra dictis signis affuerit, & præter rationē cōsumptis.

*64
usus lactis quibus conueniat, & quibus nō.*

☉ Apho. LXVI.

Ann. ☉ Quibus tumores in uulneribus apparent, nō ualde spasmanur, neq; insanunt. His uero non

APHORIS. HIPPO.

apparentibus repente, quibus quidem retro spasmus, & tetani fiunt. Quibus uero in priori parte, mania & dolor lateris acutus, aut empima, aut dissenteria, si rubci fiunt tumores.

¶ Quibus tumores in ulceribus apparent, non conuelluntur maxime, neq; insaniunt. Verum his euanescentibus, de repente quibusdā a tergo conuulsiones, & distentiones fiunt. Quibusdam ante insania, uel dolor lateris acutus, uel suppuratio, uel difficultas intestinos, si tumores sunt rubicūdi.

¶ Apho. LXVII.

¶ Si uulneribus malis, & fortibus existentibus, tumor non appareat, magnum malum. Laxa bona, cruda mala.

¶ Si in uulneribus fortibus, & prauis, tumor nō appareat, iungens malum.

¶ Molles, boni: crudi uero mali.

¶ Apho. LXVIII.

¶ Posteriora capitis dolentia, in fronte recta uena incisa, iuuat.

¶ Dolenti partem capitis posteriorem, in fronte recta uena incisa, prodest.

☉ Apho. LXIX.

Ann. ☉ Rigores mulieribus incipiunt ex lumbis magis, & per dorsum ad caput, & uiris retro magis, in priori parte corporis, uelut cubitorum, coxarum, & propter cutem raram, declarat uero pilus.

Leo ii. ☉ Rigores incipiunt mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorsum ad caput: sed & uiris parte corporis posteriore magis, quam anteriore, ueluti femorum, cubiti. Sed & cutis rara, indicio autem est pilus.

☉ Apho. LXX.

Ann. ☉ A quartanis habiti non ualde a spasimis apprehenduntur. Si uero apprehendantur prius, & superueniat quartana, soluuntur.

Leo ii. ☉ A quartanis capti, non admodum a conuulsionibus capiuntur. Si uero prius capiuntur, & quartana superuenerit, liberantur.

☉ Apho. LXXI.

Ann. ☉ Quibus circumtenditur cutis dura & ficca, sine sudore finient: quibus uero laxa & rara, cum sudore finient.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibus cutes circuntenduntur aridæ, & siccæ, ⁷¹ *Leoni.*
sine sudore moriuntur: quibus uero laxæ, & rari-
ræ, cum sudore moriuntur.

¶ Apho. LXXII.

*Icteros, mor-
bus cū per totū
eū corpus bis
lis suffunditur* ¶ IctERICI non ualde fiunt inflati. ⁷² *Leoni.*

✦ APHORISMORVM HIPPO-
cratis liber sextus, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini nouæ
interpretationis.

¶ Signa notiss; hic liber multas habet ac uarias, bonum
mauimic absolute prædicantes.

¶ Apho. I.

IN diuturnis lyenteris, oxiremia superue- ⁷³ *Leoni.*
niens, prius non existens, signū bonum.

*Leuitatis inte-
stinarum sig-
num bonū,* ¶ In longis leuitatibus intestinorū, si ructus aci- ^I *Leoni.*
dus fiat, qui prius non erat, signum bonum.

¶ Apho. II.

LIBER VI. Fo. 48

Ann. ¶ Quibus nares humidæ naturaliter, & semper humidum, cito infirmantur: quibus uero contraria, salubrius.

Leon. ¶ Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, minus integra sanitate fruuntur. Quibus uero contraria, salubrius degunt.²

¶ Apho. III.

Anti. ¶ In diuturnis dissenterijs, abstinentia malum, & cum febre peius.

Leon. ¶ In longis difficultatibus intestinorum, inediae ex fastidio, malum, & cum febre peius.³

¶ Apho. IIII.

Ann. ¶ Circūfluentia ulcera male cōsuetudinis, malū.

Leon. ¶ Vulnere circumglabra, praua sunt.⁴

¶ Apho. V.

Anti. ¶ Dolores in lateribus, & pectoribus, & in alijs corporis partibus, si multum differunt ad discernendum, malum.

Leon. ¶ Dolores qui sunt in lateribus, & pectoribus,⁵

APHORIS. HIPPO.

atq; alijs partibus, si multū differat perdiscendū.

☉ Apho. VI.

☉ Nephretici, & circa uesicam dolores, laboriosè ^{Ant.} sanantur in senibus.

☉ Renum, & uesicæ uitia in senioribus difficiliter ^{Leoni} sanantur.

☉ Apho. VII.

☉ Dolores & tumores secundū uentrē existētes, ^{Ant.} superiores quidem leuiores, inferiores fortiores.

☉ Dolores uentris sublimes, leuiores. Qui uero ⁷ non sublimes, fortiores. ^{Leoni}

☉ Apho. VIII.

☉ Hydropicis, quæ uulnera in corpore nascuntur, non facile sanantur. ^{Ant.}

☉ Aqua intercutem laborantibus, ulcera in corpore facta difficulter sanantur. ^{Leoni}

☉ Apho. IX.

☉ Latæ pustula, non admodū pruriginosa sunt. ^{Ant.}

Leoni. ¶ Latæ pustulæ non admodum pruriunt.

¶ Apho. X.

Anti. ¶ Caput dolenti, uel circumdolenti, sanies, aut aqua, aut sanguis defluens secundum aures, & nares, soluunt aegritudinem.

Leoni. ¶ Caput dolenti, & circumdolenti, pus, uel aqua, uel sanguis effluens per nares, aut os, aut aures, morbum soluit.

¶ Apho. XI.

Anti. ¶ Melancholicis, & phreneticis, hæmorrhoides innatæ, bonum.

Leoni. ¶ Atra bile uexatis, & renum passionibus, hæmorrhoides superuenientes, bonum.

¶ Apho. XII.

Anti. ¶ Hæmorrhoides sananti antiquas, si non una fuerit relicta, periculum est fieri hydropem, aut phthisim, aut maniam.

Leoni. ¶ A diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si una non seruetur, periculum est aquam inter cutem, uel talem aduenire.

APHORIS. HIPPO.

☉ Apho. XIII.

☉ A singultu habito, sternutatio superueniens, ^{Ant.} soluit ægritudinem.

☉ A singultu habitum, sternutatio superueniens ¹³ *Leoni* liberat.

☉ Apho. XIII.

☉ Ab hydropē habito, secundum uenas in uen/^{Ant.} trem aqua fluente, solutio fit.

☉ Ab aqua inter cutem habito, si aqua e uenis ¹⁴ *Leoni* in uentrem defluxerit, soluitur morbus.

☉ Apho. XV.

☉ A diaria habito diuturna, spontaneus uomitus ^{Ant.} superueniens, soluit ægritudinem.

☉ A longo alui profluuiō habito, spontaneus ¹⁵ *Leoni* uomitus superueniens, morbum soluit.

☉ Apho. XVI.

☉ A pleuretide habito, aut peripneumonia, dia/^{Ant.} ria superueniens, malum.

☉ A morbo laterali, uel pulmonia habito, alui ¹⁶ *Leoni* profluuium adueniens, malum.

¶ Apho. XVII.

Ant. ¶ In oculis patientem, diaria accipi, bonum. ¹⁷

Leon. ¶ Lippientem, alui profluuiio corripí, bonum.

¶ Apho. XVIII.

Ant. ¶ Vesicam incisam, aut cerebrum, aut cor, aut diaphragma, aut epar, aut uentrem, aut renes, aut intestinorum aliquod gracilium, mortale. ¹⁸

Leon. ¶ Vesica dississa, aut cerebro, aut corde, aut sepro, aut aliquo ex tenuioribus intestinis, aut uentriculo, aut icore, letale est.

¶ Apho. XIX.

Ant. ¶ Quando incisum fuerit os, aut cartilago, aut neruus, aut maxillæ tenues, aut præputium, neq; crescit, neq; conglutinatur. ¹⁹

Leon. ¶ Cum dississum fuerit os, aut cartilago, uel neruus, aut genæ particula tenuis, uel præputiū, neq; augetur, neq; coalescit.

¶ Apho. XX.

Ant. ¶ Si in uentrem sanguis effundatur præter naturam, necesse est in sanie[m] conuerti.

APHORIS. HIPPO.

☉ Si in uentrem sanguis præter naturam effun/²⁰ditur, necesse est suppurari. *Leoni.*

☉ Apho. XXI.

☉ Maniacis, hæmorrhoidibus, aut uaricibus in/^{Ank.}natis, mania solutio fit. *☉*

☉ In insanientibus si uarices, uel hæmorrhoides ²¹*Leoni.* superuenerint, insaniam solutio.

☉ Apho. XXII.

☉ Quibuscunq; dolores a dorso in cubitos tran/*Anti.*seunt, phlebotomia soluit.

☉ Quæcunq; rupta ex dorso ad cubitum descen/²²dunt, uenæ sectio soluit. *Leoni.*

☉ Apho. XXIII.

☉ Si timor, & pusillaminitas, multum habeant ^{Ank.}tempus, habentem melancholicum perficit. *☉*

☉ Si timor, atq; mœstitia longo tempore haben/²³tes perseverent, ex eo atra bilis significatur. *Leoni.*

☉ Apho. XXIII.

Ant. ¶ Intestinorum si incidatur aliquod gracilium,
non conglutinatur.

Leon. ¶ Si quod intestinorum gracilium disscindatur,
non coalescit. ²⁴

¶ Apho. XXV.

Ant. ¶ Erysipelam extrinsecus factam, intus conuerti
non bonum, intrinsecus uero extra, bonum.

Leon. ¶ Erysipelas ab exterioribus uerti ad interiora,
nō est bonū, ab interioribus aut ad exteriora, bonū. ²⁵

¶ Apho. XXVI.

Ant. ¶ Quibuscunq; in causone tremores fiunt, alie/
natio soluit.

Leon. ¶ Quibus in febribus ardentibus tremores fi/
unt, delirio soluuntur. ²⁶

¶ Apho. XXVII.

Ant. ¶ Quicunq; empici, aut hydropici uruntur, aut
inciduntur, his effluente sanie, aut aqua multa,
& repente omnino pereunt.

Leon. ¶ Quicunq; suppurati, aut aquam intercutem
patientes uruntur, aut secantur, si pus, aut aqua
uniuersim effluerit, omnes moriuntur. ²⁷

O iij

APHORIS. HIPPO.

☉ Apho. XXVIII.

☉ Eunuchi, non podagrisant, neq; calui fiunt. *Ant.*

☉ Eunuchi, neq; podagra laborāt, neq; calui fiūt. *Leoni.*

☉ Apho. XXIX.

☉ Mulier non podagrisat, si menstrua non de/
fecerunt in ea. *Ant.*

☉ Mulier podagra non laborat, nisi menstrua
defecerint. *Leoni.*

☉ Apho. XXX.

☉ Puer non podagrisat, ante aphrodisiam. *Ant.*

☉ Puer podagra nō laborat, ante usum uenereorū. *Leoni.*

☉ Apho. XXXI.

☉ Dolores oculorū, meri potio, aut lauacrū, aut
piria, aut phlebotomia, aut pharmacia soluit. *Ant.*

*Doloris oculo
rum medela.*

☉ Dolores oculorū, meri potio, aut balneū, aut
uenae sectio, aut medicamentum epotum soluit. *Leoni.*

☉ Apho. XXXII.

☉ Trauli, a diaria maxime capiuntur longa. *Ant.*

LIBER V. Fo. 52

32

Leoni. ¶ Balbi, ab alui profluuiio maxime capiuntur.

¶ Apho. XXXIII.

Ant. ¶ Acidum ructantes non ualde pleuretici fiunt.

Leoni. ¶ Qui acidum eructant, non ualde morbo ³³ laterali corripuntur.

¶ Apho. XXXIII.

Ant. ¶ Quicumq; calui fiunt, his uarices non nascuntur magna. Quibusq; uero innascuntur, rursus capillati fiunt.

34

Leoni. ¶ Quicumq; calui fiunt, his magna uarices non fiunt. Quibus uero caluis uarices magna superueniunt, hi rursus capillati fiunt.

¶ Apho. XXXV.

Ant. ¶ Hydropicis tussis superueniens, malum. Præexistens uero, sine malo.

35

Leoni. ¶ Aqua inter cutem laborantibus, tussis superueniens, malum.

¶ Apho. XXXVI.

APHORIS. HIPPO.

¶ Dysuriam phlebotomia soluit : incidere ue/^{Anti.}
ro uenam, quæ intus in talo est.

¶ Difficultatem urinz, uena secta iuuat : secare³⁶
uero interiores. ^{Leoni.}

¶ Apho. XXXVII.

¶ Asquinante habito, tumorem fieri in gutture, ^{Anti.}
bonum. Extra enim conuertitur morbus.

¶ Ab angina habito, si tumor fiat in collo, bonu, ³⁷
^{Leoni.}

¶ Apho. XXXVIII.

¶ Quibuscunq; absconditi cancri fiunt, non cu/^{Anti.}
rari melius est : curati enim pereunt citius : non
curati, multum tempus perficiunt.

¶ Cancros occultos omnes melius est non cu/³⁸
rare. Curati enim cito pereunt : non curati uero ^{Leoni.}
longius tempus perdurant.

¶ Apho. XXXIX.

¶ Spasmus fit, aut ex plenitudine, aut euacua/^{Anti.}
tione : ita & singultus. ^{Spasmus duplex.}

¶ Conuulsio fit, uel ex repletione, uel inanitio/³⁹
ne : ita uero & singultus. ^{Leoni.}

¶ Apho. XL.

Ann. ¶ Quibuscunq; dolor fit circa hypochondriū sine phlegmone, febris his superueniēs, soluit dolorē.

Leon. ¶ Quibus dolor circa ilium fit, absq; inflamma⁴⁰tionne, his febris superueniens, morbum soluit.

¶ Apho. XLI.

Ann. ¶ Quibuscunq; sanies facta in corpore, non manifestatur, his propter spissitudinem saniei, aut loci grossiciem non manifestatur.

Leon. ¶ Quibuscunq; suppuratio in corpore existens non innotescit, his ob crassitudinem puris, aut loci, non innotescit.⁴¹

¶ Apho. XLII.

Ann. ¶ Ictericis, si epar durum fiat, malum.

Leon. ¶ Morbo regio laboratibus, si fiat epar durū, malū⁴²

¶ Apho. XLIII.

Ann. ¶ Quicunq; splenetici a dyssenteria capiuntur, his superueniente longa dyssenteria, hydrops nascitur, aut lyenteria, & pereunt.

APHORIS. HIPPO.

43

¶ Quicumq; lienosi, a difficultate intestinosq; ca/^{Leoni.}
piuntur, his superueniente longa difficultate in/
testinorum, aqua inter cutem, aut leuitas intesti/
norum aduenit, & moriuntur.

¶ Apho. XLIII.

¶ Quibusq; ex stranguria ileos innascitur, hi ^{Anti.}
in septem diebus pereunt, si non febre superue/
niente multum urina fluxerit. ^{Leoni.}

44

¶ Quibus ex stillicidio urinæ ileos superuenerit, ^{Leoni.}
in septem diebus pereunt, nisi febre superueni/
ente, satis urina fluxerit.

¶ Apho. XLV.

¶ Vulnura quæcumq; annua fuerint, uel longi/^{Anti.}
us tempus habeant, os necesse est emitti, & ci/
catrices fieri concauas. ^{Leoni.}

¶ Ulcera quæcumq; annua sunt, aut etiam diu/^{Anti.}
turniora, os abscedere est necessarium, & cicatri/
ces cauas fieri. ^{Leoni.}

¶ Apho. XLVI.

¶ Quibusq; gibbi ex asthmate fiunt, aut tuf/^{Anti.}
si, ante iuuentam pereunt.

3
/ Leonis. ¶ Qui gibbi ex asthmate, aut tussi fiunt, ante
48
pubertatem moriuntur.

¶ Apho. XLVII.

Ann. ¶ Quibuscunq; phlebotomia aut pharmacia cō/
fert, hos Vere phlebotomare, aut pharmaciam
dare conuenit.

47
Leonis. ¶ Quibuscunq; uenæ sectio, uel purgatio, cum
medicamento conuenit, hos Vere purgare, uel
uenam incidere oportet.

¶ Apho. XLVIII.

Ann. ¶ Splenicis, superueniens dissenteria, bonum.

48
Leonis. ¶ Lienosis, difficultas intestinorū superueniēs, bonū, bonum. ^{48 Lienosis quid}

¶ Apho. XLIX.

Ann. ¶ Quibuscunq; tumores podagrīci fiunt, in qua/
draginta diebus deferuescentes resident.

49
Leonis. ¶ Quicunq; morbi podagrīci fiunt, hi sedati in
quadraginta diebus inflammatione, finiunt.

¶ Apho. L.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibuscunq; cerebrum sursum concutitur, ne/ Ank.
cesse est febrem, & fellis uomitum superuenire.

¶ Quibuscunq; præciditur cerebrum, his necesse ⁵⁰ Leoni
febrem, & bilis uomitum superuenire.

¶ Apho. LI.

¶ Quibuscunq; sanis, dolores repente fiunt in Ank.
capite, & continuo sine uoce fiunt, & stertunt, pe/ Ank.
reunt in septem diebus, si nõ eos accipiat febris.

¶ Quicunq; sani dolore capitis repente capiunt, ⁵¹ Leoni
& statim muti fiunt, & stertunt, in septem di/ Leoni
ebus pereunt, nisi febris apprehenderit.

¶ Apho. LII.

*I. pronostico
rũ, pronõ. 14.* ¶ Intendere oportet & indicium oculorum in Ank.
somnis. Si enim quid albi appareat, comissis pal/ Leoni
pebris, nõ ex diaria existente, aut pharmacie po/ Ank.
tione, malum signum, & mortale ualde.

*Dormientium
obseruatio.*

¶ Oportet uero & considerare oculorum in dor/ ⁵² Leoni
mientibus suspentiones. Nam si quid album com/ Ank.
missis palpebris subinspicitur, neq; ex alui proflu/ Ank.
uio, aut medicamenti potione istud contingat, Leoni
malum est signum, & letale ualde.

Ant. ☞ Desipientia, cum risu quidem facte securiores,
res, molestæ uero cum tristitia.

Leoni. ☞ Desipientia, quæ cū risu fiunt securiores, quæ
uero cum studio, periculosiores.

☞ Apho. LIIII.

Ant. ☞ In acutis passionibus cum febre iuctuosa sus-
piria, malum.

Leoni. ☞ In acutis passionibus quæ cum febre sunt, lu-
ctuosa supiria, malum.

☞ Apho. LV.

Ant. ☞ Podagrica, & maniaca, Vere, & autumnno mo-
uentur, ut in pluribus.

Leoni. ☞ Dolores podagrici, Vere, & autumnno magna
ex parte mouentur.

☞ Apho. LVI.

Ant. ☞ In melâcholicis ægritudinibus periculose eru-
ptiones, aut apoplexiâ, aut epilenfiam, aut spas-
mum, aut cecitatem, aut maniam significant.

APHORIS. HIPPO.

56
¶ In morbis melâcholicis, ad hæc periculosi de- Leon.
cubitus, stuporem corporis, uel conuulsionē, uel
furorem, uel cæcitatem significant.

¶ Apho. LVII.

¶ Apopletici maxime fiunt ætatibus, a quadra- Anth.
ginta annis, usq; ad sexaginta.

57
¶ Apoplexiæ autem fiunt, maxime a quadrage- Leon.
simo anno usq; ad sexagesimum.

¶ Apho. LVIII.

¶ Si omentum eruperit, necesse est putrefieri. Anth.

¶ Si omentum excidat, necessario putrescit. Leon.

¶ Apho. LIX

¶ Quibuscunq; a sciatica molestatis uertebra- Anth.
resilit foras, & rursus incidat in locum suum, his
mucilagines factæ sunt.

59
¶ Quibuscunq; a coxendicū dolore molestatis ex- Leon.
cidit coxa, & rursus incidit, his mucores supueniūt.

¶ Apho. LX.

Ant. ¶ Quibuscumq; a sciatica molestatis uertebrium
resilit foras, his tabescit crus, & claudicant, si non
urantur.

Leon. ¶ Quibuscumq; a coxendicum dolore molestatis
diuturno excidit coxa, his crus tabescit, & clau-
dicant, si non urantur.

✦ APHORISMORVM HIPPO-
cratis liber septimus, antiquæ, & Nicolai
Leonici Vicentini nouæ
interpretationis.

¶ Hippocrates hoc Aphorismorum libro ultimo, abunde præcedentium
particularium apborismos recapitulat, reirratq; quo memorie tenacius he-
reant. Addit præterea hic & alia multa, quibus Medicis in morbis, eorumq;
accidentibus prædicere, ac præuenire poterit, qualiaq; egro-
tis, bona uel mala, futura sint, uel que iam præcesserint, aut
quibus nunc malis, & in qua corporis partibus, affigantur:
ut recte ac in tempore, & ægrotantium necesse
sint, ipsiusq; mediâ honori, consulatur.

Ant. ¶ Apho. I.

¶ IN acutis morbis frigiditas extrema/
tum, malum.

¶ In morbis acutis, frigus partium extremarum, malum. Postremorum
frigus.

Ant. ¶ Apho. II.

¶ In osse ægrotanti, caro liuida, malum.

APHORIS. HIPPO.

☞ In osse aegrotante caro liuida, malum est. ² Leon.

☞ Apho. III.

☞ In uomitu singultus, & oculi rubei, malum. Ant.

☞ A uomitu singultus, & oculorū rubor, malū. ³ Leon.

☞ Apho. IIII.

☞ In sudore rigor, malum. ⁴ Ant.

☞ A sudore horror, non bonum. Leon.

☞ Apho. V.

☞ In mania, dysenteria, aut hydrops, aut exstasis, bonum. Ant.

☞ A furore, difficultas intestinorum, uel aqua inter cutem, uel mentis alienatio, bonum. ⁵ Leon.

☞ Apho. VI.

☞ In aegritudine diuturna, abstinentia & aegritudines cholericæ, malum. Ant.

☞ In morbo diuturno, fastidium cibi, & deiectiones sinceræ, malum. ⁶ Leon.

LIBER VII. Fo. 57

☉ Apho. VII.

Ant. ☉ Ex multa potatione, rigor & desipientia, malū.

Leo. ☉ Ex multa potatione, rigor, & desipientia, malū.

☉ Apho. VIII.

Ant. ☉ Ex apostematis intus ruptura, dissolutio, uomitus, & defectio animi fit. Tri signa rui
pi intus apo
stematis.

Leo. ☉ A tuberculi intus ruptione, exolutio, uomitio, aut animi defectio fit.

☉ Apho. IX.

Ant. ☉ In sanguinis fluxu, desipientia, aut spasmus, malū.

Leo. ☉ A pluuio sanguinis, desipientia, ac conuulsio malū.

☉ Apho. X.

Ant. ☉ In ileon uomitus, singultus, spasmus, & desipientia, malum.

Leo. ☉ Ab ileo, uomitus, singultus, desipientia, uel conuulsio, malum.

☉ Apho. XI.

9

APHORIS. HIPPO.

☞ In pleuretide, peripneumonia, malum. ¹¹ Ant. Leon.

☞ A morbo laterali, inflāmatio pulmonis, malū. ¹¹ Leon.

☞ Apho. XII.

☞ In peripneumonia, phrenesis, malum. ¹² Ant. Leon.

☞ A pulmonis inflāmatione, phrenitis, malum. ¹² Leon.

☞ Apho. XIII.

☞ In caumatib⁹ fortibus, spasmus, aut tetan⁹, malū ¹³ Ant.

☞ Ab æstibus fortibus, cōuulsio, aut distētio, malū. ¹³ Leon.

☞ Apho. XIII.

☞ In percussione in capite, stupor, aut despicien- ¹⁴ Ant.
tia, malum.

☞ In capitis ictu, obstupescencia, & despicien- ¹⁴ Leon.
tia, malum.

☞ Apho. XV.

☞ In sanguinis sputo, sanici sputum, malum. ¹⁵ Ant.

☞ A sanguinis sputo, puris sputum. ¹⁵ Leon.

☞ Apho. XVI.

LIBER VII. Fo. 58

Anti. ¶ In sanici sputo, phthisis, & fluxus, malum: ubi
uero salua tenetur, moriuntur. 16

Leoni. ¶ A puris sputo, phthisis, & fluxus: cum uero
sputum retinetur, moriuntur.

¶ Apho. XVII.

Anti. ¶ In phlegmone hepatis singultus, malum.

Leoni. ¶ In hepatis inflammatione singultus, malum. 17

¶ Apho. XVIII.

Anti. ¶ In uigilia, spasmus, aut desipientia, malum. 18

Leoni. ¶ in uigilia, conuulsio, uel desipientia.

¶ Apho. XIX.

Anti. ¶ In ossibus denudatione, erysipela, malum. 19

Leoni. ¶ In ossis exutione erysipelas.

¶ Apho. XX.

Anti. ¶ In erysipela, putredo, aut sanies, malum. 20

Leoni. ¶ Ab erysipelate, putredo, aut suppuratio.

¶ Apho. XXI.

Q ij

APHORIS. HIPPO.

☞ In lithargico, tremor, malum. Anti.
Iste Aphorismus defiat a Theodoro & Leoniano.

☞ Apho. XXII.

☞ In forti pulsu in uulneribus hemorofagia, malū Anti.

☞ A forti in ulceribus pulsu, profluuiū sanguinis. 21
Leoni.

☞ Apho. XXIII.

☞ In dolore diurno circa uentrē sanies, malū. Anti.

☞ A uentris dolore diurno, suppuratio. 22
Leoni,

☞ Apho. XXIII.

☞ In cholericō secessu dissenteria, malum. Anti.

☞ A deiectione syncera, difficultas intestinorum. 23
Leoni.

☞ Apho. XXV.

☞ In oſis fractura desipientia, si in uacuum ac/ Anti.
ceperit, malum.

☞ In oſis præcisione desipientia, si in uacuum 24
Leoni.
apprehenderit.

☞ Apho. XXVI.

☞ In pharmatiæ potione spasmus, mortalis. Anti.

Ant. **¶** Ex medicamento potione conuulsio, letalis est.

¶ Apho. XXVII.

Ant. **¶** In dolore forti circa uentrem, frigiditas extremorum, malum.

Ant. **¶** In forti dolore uentris, partium extremarum frigiditas, malum.

¶ Apho. XXVIII.

Ant. **¶** In utero habenti tenasmus superueniens, abortit.

Ant. **¶** Mulieri utero gerenti, si tensio superuenerit, facit abortum.

¶ Apho. XXIX.

Ant. **¶** Quibuscumque os aut cartilago incisum fuerit in corpore, non augetur.

Ant. **¶** Quando os, aut cartilago, aut neruus abscinditur in corpore, non augetur.

¶ Apho. XXX.

Ant. **¶** Si ab albo phlegmate habito, diaria superuenit fortis, soluit ægritudinem.

Per album phlegma intelligi genus hydropis Leumphlegmatam seu hyposarcom hydrotum.

Qij

APHORIS. HIPPO.

²⁹
¶ Qui alba pituita detinetur, si fortis uentris fluxus superuenerit, a morbo liberatur. *Leoni³*

¶ Aphr. XXXI.

¶ Quibuscunq; spumosa excretionis in diaria, ³⁰ *Ant³*
his a capite phlegma defluit.

¶ Quibus in alui profluuijs excrementa spumosa sunt, ³⁰ *Leoni³*
his ex capite pituita defluit.

¶ Apho. XXXII.

¶ Quibuscunq; in febribus in urinis crynoides hypostasies fiunt, longam aegritudinem significant. *Ant³*

¶ Quibuscunq; febricitantibus, in urinis fiunt ³¹ *Leoni³*
diuina, ueluti farina crassior, longam aegritudinem fore significat.

¶ Apho. XXXIII.

¶ Quibuscunq; cholericæ hypostasies fiunt, superius uero tenues, acutam aegritudinem significant. *Ant³*

¶ Quibus autem biliosa sedimina supra tenuia, ³² *Leoni³*
acutum morbum significant.

¶ Apho. XXXIII.

Anti. ¶ Quibuscunq; urinæ distantes fiunt, his in cor- *Diverse subo*
pore turbatio fit fortis. *stantia.*

Leoni. ¶ Quibuscunq; urinæ distantes sunt, his turba- ³³
tio fortis in corpore fit.

¶ Apho. XXXV.

Anti. ¶ Quibuscunq; in urinis ampullæ supernatant,
nephreticâ significant, & longâ agritudinē fore.

Leoni. ¶ Quibus in urinis bullæ subsistunt, morbum ³⁴
renalem, & longum significant.

¶ Apho. XXXVI.

Anti. ¶ Quibuscunq; pinguis hypostasis & cōglobata,
his nephreticâ significat, & acutâ agritudinē fore.

Leoni. ¶ Quibus insidens pingue, ac simul totum, his ³⁵
renum vitium acutum significatur.

¶ Apho. XXXVII.

Anti. ¶ Quibuscunq; nephreticis existentibus prædicta
signa accidunt, & dolores acuti circa musculos
spinales fiunt, siquidē circa extrinsecos locos fu-
erint, apostema futurum expecta extrinsecus. Si
uero dolores magis circa interiores locos, aposte-
ma futurum expecta magis intus.

APHORIS. HIPPO.

35

¶ Quibus autē morbo renali laborantibus, prædicta accidunt signa, doloresq; circa spinæ musculos fiunt, siquidem circa loca exteriora fiant, abscessus quoq; exterius futuros expecta: si uero dolores magis circa loca interiora fiant, etiam abscessus expecta futuros interius.

¶ Apho. XXXVIII

¶ Quicumq; sanguinem uomunt, siquidem sine febribus salutare. Curatur uero stipticis, & infriigidantibus. Si uero ex febre, perniciosum.

¶ Quicumq; euomunt sanguinem, si sine febre quidem, salutare: si uero cum febre, malum. Curare uero acerbis, & refrigerantibus.

Apho. XXXIX.

¶ Catarrhi in superiori uentre, in sanicem conuertuntur in uiginti diebus.

¶ Distillationes in uentrem superiorem suppurrantur intra uiginti dies.

¶ Apho. XL.

¶ Si sanguinē, & trumbos mingit, & stranguriā

habet, et dolor incidit in peritoneon, et sub uentre, et pectinē, ea quæ circa uescā sunt ægrotare significat.

39
Leoni. ¶ Si quis sanguinem minxerit, & grummos, & stillicidio urinx laboret, & dolor incidit in fœmur, & imum uentrem, pectinemq; qui circa uescam, male se habere significatur.

¶ Apho. XLI.

Ann. ¶ Si lingua intēperata repēte fiat, aut apoplecticū aliqd corporis, uel melancholicū huiusmodi efficit.

40
Leoni. ¶ Si lingua repēte incōtinēs fiat, aut aliqua pars coporis stupore elanguit, tale est melancholicum.

¶ Apho. XLII.

Ann. ¶ Si super purgato seniori, singultus superueniat, non bonum.

41
Leoni. ¶ Si senioribus supra modum purgatis, singultus superuenerit, non bonum.

42
Leoni. ¶ Si timor, atq; mœstitia, longo ēpore hominē habentes perseuerauerint, tale est melacholicum.

Hic apho. non inuenitur in antiqua Constantini traductione.

¶ Apho. XLIII.

R

APHORIS. HIPPO.

¶ Si febris non a cholera habeatur, aqua multa calida infusa in capite, solutio fit febris. Anst.

¶ Si febris non ex bile habeat, multa aqua calida ⁴³ superinfusa, solutio fit febris. Leoni.

¶ Apho. XLIII.

¶ Mulier utraq; dextras habens non fit. Anst.

¶ Mulier ambidextra non fit. ⁴⁴ Leoni.

¶ Apho. XLV.

¶ Quicunq; empici uruntur, aut inciduntur, si quidem sanies pura fluxerit & alba, euadunt. Si uero cenulenta, & male olens, ac foetidū, pereunt. Anst.

¶ Quicunq; suppurati uruntur, uel secantur, si pus purum fluxerit & album, euadunt: si uero subcruentum, & feculentum, pereunt. ⁴⁵ Leoni.

¶ Apho. XLVI.

¶ Quicunq; in epate propter saniem uruntur, si quidem sanies pura fluxerit & alba, euadunt. In tunica enim illius sanies est. Si uero uelut amurca fluxerit, pereunt. Anst.

¶ Quorū hepar supuratū aduritur, si pus purum ⁴⁶ Leoni.

LIBER VII. Fo. 62

fluxerit & album euadit, in tunica enim his pus
continetur: si uero qualis amurca fluat, pereunt.

☉ Apho. XLVII.

Anti. ☉ Oculorum dolores, meri potio, & lauacrum,
& phlebotomia soluit.

Leoni. ☉ Dolores oculorū post meri potionem, & aquæ
calidæ balneum, uenæ sectione curato.

☉ Apho. XLVIII.

Anti. ☉ Hydropicus si tussim habeat, desperatus fit.

Leoni. ☉ Aqua inter cutem laborans, si a tussi habeatur,
desperatus est.

☉ Apho. XLIX.

Anti. ☉ Stranguriam, & dissuriam, uini potio, & phle-
botomia soluit. Incidere uero uenam quæ intus
in talo est, bonum.

Leoni. ☉ Vrinæ stillicidium, & mingendi difficultatem,
uini potio, & uenæ sectio soluit, incidere autem
interiores. Mingendi dif-
ficultas quomo-
do soluenda.

☉ Apho.

L.

R. ij

APHORIS. HIPPO.

¶ Squinante habito, tumor & rubor in pectore ^{Anti}
superueniens, bonum. Foras enim conuertitur
segritudo.

¶ Ab angina habito, tumor, & rubor in pectore ⁵⁰
re superueniens, bonū: extra enim uertitur morbus. ^{Leoni}

¶ Apho. LI.

¶ Quicumq; spachilon in cerebro patiuntur, in ^{Anti}
tribus diebus pereunt. Si uero hos effugerint,
sani fiunt.

¶ Quibus cerebrum sphacelatum. i. corruptum ⁵¹
est, in tribus diebus pereunt: si uero hos euaserint, ^{Leoni}
sani fiunt.

¶ Apho. LII.

^{Sternutatio.} ¶ Sternutatio fit a capite ex cerebro calefacto ^{Anti}
& humectato, quod est in capite uacuo, aere de-
scendente in illud uacuum, & faciente sonitum,
quoniam exitus est ei perangustus.

¶ Sternutamentum fit ex capite, calefacto cere- ⁵²
bro, aut humectato eo quod in capite inani. Aer ^{Leoni}
enim intus contentus extra erumpit. Sonat au-
tem quoniam per angustum ipsi est exitus.

¶ Apho. LIII.

Ann. ¶ Quicumq; circa hepar dolent, his febris superueniens soluit agritudinem.

Leon. ¶ Quicumq; hepar circumdolent, his febris superueniens soluit dolorem. ⁵³

¶ Apho. LIIII.

Ann. ¶ Quibuscunq; conuenit sanguinem auferre ex uenis, hos oportet phlebotomare in Vere. ^{Tēpus phlebotomię conueniens.}

Leon. ¶ Quibus a uenis sanguinem mittere confert, his Vere uenam oportet secare. ^{54 ueniens.}

¶ Apho. LV.

Ann. ¶ Quibuscunq; inrer renes & uentrem phlegma concluditur, & dolorē præstat, non habens exitum in neutrum uentrium, his secundum uenas in uesicam conuerso phlegmate solutio fit morbi.

Leon. ¶ Quibus inter uentriculum, & septum, pituita reposita est, & dolorem affert, non habens exitum, neq; ad alterum uentrem, his per uenas ad uesicam pituita uersa soluitur morbus. ⁵⁵

¶ Apho. LVI.

APHORIS. HIPPO.

¶ Quibuscunq; hepar aqua impletum in omentū ^{Ant.}
eruperit, his uenter aqua impletur, & moriuntur.

¶ Quibus hepar aqua plenum in omentū eru- ⁵⁶
perit, his uenter aqua impletur, & moriuntur. ^{Leoni.}

¶ Apho. LVII.

¶ Alices, oscitationes, rigores, uinum mensura ^{Ant.}
te bibitum, soluit agritudinem.

¶ Halycæ, anxitudo, oscitatio, horror, uinū æqua ⁵⁷
le æquali potum, soluit agritudinem. ^{Leoni.}

¶ Quibus in urinario meatu tubercula fiunt, his ⁵⁸
suppuratione facta, & eruptione, soluitur dolor. ^{Leoni.}

¶ Apho. LVIII.

¶ Quibuscunq; cerebrum motum fuerit ab aliqua ^{Ant.}
actione, necesse fieri sine uoce statim.

¶ Quibus cerebrum aliqua ex causa concussū ⁵⁹
fuerit, necesse est statim mutos fieri. ^{Leoni.}

¶ Apho. LIX.

¶ Corporibus humidis carnes habētibus, famē ^{Ant.}
adhibere conuenit. Fames enim desiccāt corpora. st

Ann. ¶ Corporibus carnes habentibus humidis, fame
adhibere conuenit. Fames enim corpora siccant.

¶ Apho LX.

Ann. ¶ Si a febre habito tumore non existente in col-
lo suffocatio repente innascitur, ut deglutire non
possit, mortale.

Apho. iste desiat à Theo. & Leoniano.

¶ Apho. LXI.

Ann. ¶ Si a fabre habito torqueatur collum, ut de-
glutire non possit, & transglutiendo angustietur,
sine tumore manifesto, mortale.

Desiat à Theo. & Leoniano.

¶ Apho. LXII.

Ann. ¶ Si a febre habito, tumore non existente in
faucibus, suffocatio repente uenerit, mortale. Si a
febre habito collum conuertatur, ita ut uix deglu-
tire possit, tumore nõ existente in collo, mortale.

Et hic desiat à Theo. & Leonio.

¶ Apho. LXIII.

Ann. ¶ Sudore multo frigido, calido supfluente oportet
mitti humiditatem a corporibus fortibus su-
perius, debilibus uero inferius.

Leoni. ¶ Sudor multus, calidus uel frigidus, semper

APHORIS. HIPPO.

fluens, humorem abduci, robusto quidem supra,
debili uero infra significat

¶ Apho. LXIII.

¶ Febres quæcunq; non deficientes tertia die, *Anti.*
sunt fortiores, & periculose. Quæcunq; uero sic
defecerint, significat quoniam non periculose.

¶ Febres quæcunq; non intermittentes, tertia die *Leoni.*
fortiores fiunt, periculose. Quocunq; autè modo
intermiserint, significant q; non sunt periculose.

¶ Apho. LXV.

¶ Quibus febres longæ, his pustulæ diuturnæ, *Anti.*
aut in articulis dolores fiunt.

¶ Quibuscunq; febres longæ, his uel tubercula, *Leoni.*
uel ad articulos dolores decumbunt.

¶ Apho. LXVI.

¶ Quibuscunq; ex febribus, aut pustulæ diutur- *Anti.*
næ, aut in articulis dolores fuerint, hi ampliori-
bus cibis utuntur.

¶ Quibuscunq; tubercula diutina, aut in articu- *Leoni.*
los dolores ex febre decumbunt, hi cibo pleniore
utuntur.

C Apho. LXVII.

C Cibus quem accipiunt febricitantes, sanis est uirtus: infirmis uero morbus.

C Si quis cibum febricitanti dederit, ut sano robur, sic laboranti morbus.

C Apho. LXVIII.

C Præmissis aliquibus exeuntibus non motis, sed quasi rasura intestini supnatauerit parua, paruus est morbus, si multa, multus. Horum uero multa necessaria est uentris solutio. Si uero uenter non mundificabitur, sed potius iuscula dabuntur, quāto magis dabit, tāto magis plus peiorabit.

C Et quibus deiectiones, si stare permiseris, & non moueris, ueluti strigmenta subsistunt, & si pauca, paucus est morbus: & si multa, multus. His confert alui purgatio: quod si aluo non purgata, dederis sorbitiones, quanto plures dederis, tanto magis nocebis.

Aphorismi sequentes solummodo apud Theodorum & Leonianum reperiuntur.

APHORIS. HIPPO.

Bi in toto corpore mutationes, & corpus refrigeratur, & rursus calefit, aut colorem alium ex alio commutat, longitudo morbi significatur.

¶ Quæ per uescicam excernuntur, inspicere oportet, si talia qualia sanis excernuntur. Quæ igitur minime similia sunt his, hæc morbosiora. Quæ uero sunt sanis similia, hæc minime morbosa.

¶ Excreationes in febribus non intermittētibz, liuidæ, sanguineæ, biliolæ, & fetidæ, omnes male. Cum uero bene excernuntur, bonum est, & per uentrem: & per uescicam, & ubi aliquid secedens steterit non purgatum, malum.

¶ Corpora oportet ubi quis purgare uoluerit, fluida facere. Et si supra sistere alium: si uero infra, humectare.

*Que modum
excedunt ma-
le sunt.*

¶ Somnus, uigiliæ, utraq; modum excedentia, morbus.

¶ In febribus non intermittētibz, si exteriora frigent, interiora uruntur, & febris habeat, lætale.

¶ In febre non intermittente, si labrum, aut nasus, aut oculus, aut supercilium peruertitur, si nō uideat, si non audiat, & iam debilis sit, quicquid horum fuerit, mors prope est.

CA pituita alba, aqua inter cutem superuenit.

CAb alui profluuiio, difficultas intestinorum.

CA difficultate intestinorum, leuitas intestino-
rum superuenit.

CA corruptione, abscessus olsis.

CA sanguinis uomitu, tabes, & puris purgatio
supra. In tabe, fluctio ex capite. In fluctione, alui
profluuium. In alui profluuiio, adstrictio purgati-
onis superioris. In adstrictione, mors.

CQualia fuerint uesicæ, aut alui excrementa, &
ex carnibus, & sicubi alibi a natura corpus exie-
rit, si parum, paucus est morbus: si multum, mul-
tus: si ualde multum, lethale est.

*Qui sequuntur aphorismi, spurij notue diantur, non a Nicolao
Leoniano, sed à M. Fabio Caluo uersi.*

Qui supra quadraginta annos insani,
phreneticie fiunt, tabificiq; non fere
sanescunt seruanturue: minus enim
periclitantur, quibus morbus & naturæ, & atati,
conueniens accedit.

Phreneticâ.

CTabifici morbi, phthisiesue, de octauo & deci-
mo anno quadragessimūquintū usq; potissimū gi-
tur.

*Phthisies quā-
do fiunt.*

S ij

A P H O R I S. H I P P O.

Oculitas naturalium.

¶ Quæ naturaliter fiunt, partim mitia, partim uehementia, partim mortifera sunt. Secundū autē naturam est, si quis eo anni tempore morbo corripiatur, quod infensum, & inimicum, uel amicum illi morbo sit. Tempus enim illud illi morbo contrarium est, uel contra, languentiq; auxilio, uel contra: sicuti feбри ardenti, causouæ æstas fauet.

Quæ tēpora morbis fauent, uel aduer, sentur.

¶ Hyems subter cutem aqua laboranti, hydropicouæ, contraria est, quæ lienoso magis timenda est, naturale nauq; semper uincit.

¶ Quibus in morbis oculi sponte lachrymant, malum non est, quibus contra, malum.

¶ Quibus in quartanis febribus sanguis naribus defluit, malum est.

Sudoris qualitas.

¶ Sudores decretorijs diebus magni, celeres, & uehementes si fiant, periculosi sunt, præsertim qui fronte tanq; stillicidia, fistulæ, tubuli, canaliculiue pelluntur, frigidiq; & ualde multi. Sudorē enim hunc multa ui, labore, longaq; expressione necesse est exire.

¶ Post longū morbū uentris fluctio, malum est:

Linguae signa.

¶ Lingua nigra, cruentaue, cum quid horum signorum abest, malum ualidum non est.

¶ Hæc quidē in grauibus acutisue febribus obseruentur, uti si quis moriturus uel euafurus sit, di-^{morboreū grāe}
gnoscamus ^{uina nota}
^{mortific.}

¶ Testis dexter frigidus cōtractusq; mortiferū est.

¶ Ungues nigri, digiti pedū frigidi, nigri contra-
ctiq; mortem proximam esse portendunt. Quod
etiam digitorum postrema frigida præ se ferunt.

¶ Labia liuida, resoluta, contorta, frigida si sint,
mortiferum est.

¶ Si oculi caligant, lucemue auersantur, solitu-^{Mori quez}
dine si quis gaudeat, qui somno multo & æstu de-
tinetur, extra spem est.

¶ Si quis paulatim rabie quadam efferatur. Si
quis non cognoscit, non audit, nō intelligit, mor-
tiferum est.

¶ Paulo post morituris, signa hæc sunt clara ma-
gis, uentriculi si tollūtur, tumescunt, & inflantur.

¶ Terminus uero mortis hic est: cū animæ calor
supra umbilicum præcordiaq; recurrit & ascendit,
ac omnem liquidum humorem exurit & siccatur.

¶ Cum autem cor pulmoq; humiditatē caloris
S iij

APHORISMORVM.

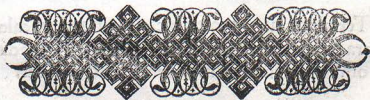
collecti mortiferis in locis sentiunt, totum caloris spiritum efflant, unde totum in toto consistit. *Spiracula vitæ.* Præterea quidem partim per carnem, partim per spiracula capitis spirant, quod uiuere dicimus, cor/porisq; capsulum & alueum anima frigidum mortuumq; una simulacrum relinquit, sanguiniqu; bilis, pituitaq; & carni concedit.

Triples curatio ¶ Quæ mala non sanant medicamenta, ferrum sanat.

¶ Quæ ferrum non sanat, ignis sanat.

¶ Quæ non sanat ignis, non posse sanari putato.

Aphorismorum Hippo/
cratis finis.

HIPPOCRATIS

TIS PRÆSAGIORVM SIVE

pronosticorum antiquæ, & Gulielmi

Copi recentioris interpretationis

Liber primus.

Quam sint neccsarie Medicorum predictiones, siue prænostica.

Antiqua

PRÆFATIO.

I.

Mnis qui medicinæ artis studio, seu gloriam, seu delectabilem amicorū copiam consequi desiderat, adeo prudentum regulis rationem suam muniat.

II.

¶ Ut in singulis ualitudinibus præterita, præsentia, & futura cognoscat. Et ægro reuelet quæ de ipso æger minime præsenferat. Si enim se per eum cognoscat, totum se illi certius committet.

*Cōfidentia ægri
de medico, ipse
sum ad recipi
endam sanita
tem disponit.*

III.

¶ Finisq; medicinæ laudabilis existit, cum actor futura in singulis perpendit, quamuis omnes minime curare possit.

III.

¶ Quod si possit, iam non futuri prouisor, sed diuinis prophetis diceretur nobilior.

V.

¶ Verum quia ui & acumine ægritudinis, hunc repente mori subito contingit, alium uero medicinæ apparatus præuenit, & uix dieculā uitæ adhicit.

PRONOSTICORVM.

VI.

C Interest artificis, ut vires ægri, atq; ægritudinis bene perpendat.

VII.

C Est etiam quoddam cœleste, in quo oportet ipsum medicum præuidere: cuius si tanta sit prudentia, mirabilis est, nimumq; stupenda. Nonne illius est, ut futurum periculum, uel omnino prohibeat, uel competenti adminiculo tolerabilius fiat. Et si morituro finem, alij uero salutem pronunciet, nunquid aculationem in altero meretur?

Res cœlestis teste Gale. est dispositio aëris conueniens nos.

P R A E F A T I O.

Admodū necessaria esse prædicas prædictiones.

Nihil perinde medico conducibile cen-
seo, quam ut prudentem se præstare
laboret.

Gulio elmi.

C Si enim apud ægros, præterita, præsentia, & futura, atq; ea quæ ipsi inter narrandum omiserunt, nouerit, prædixeritq; nihil quod ægris usui fuerit, ignorare putabitur, quod fit ut audentius homines medico sese committant.

C Etenim perq̄ salutarem adhibebit curationem, si futuras affectiones præuiderit. Nam fieri non potest, ut omnes ægros sanitati restituat, quanq̄ hoc multo præstantius erat, q̄ futura prænoscere.

5. 6.
 ¶ Igitur quum homines intereant, alij quidē ob morbi uehementiā, anteaquā uocetur medicus: nō nulli uero, uocato licet medico, repente moriuntur, ac alij unico duntaxat die, alij paulo longiori spatio uitam extendunt, priusquā medicus arte sua singulis morbis occurrendo resistat. Proinde harum affectionum naturas noscere oportet, quantum uidelicet corporis uiribus sint superiores.

7.
 ¶ Quinetiam si diuinū quippiam morbis inest, huius quoque prouidentiam perdiscere: sic enim optimo iure, & admirabilem, & bonum se præstabit medicum: quos enim superstitēs fore cognouerit, eos rectius quoque seruabit, utpote ex multo tēpore singula consulte perpendens. Itaque morituros, uicturosque præsentens, atque denuntiās, omnem prorsus calumniam uitabit.

¶ De signis suis indicijs que in uultu existunt.

VIII.

ANH. Oportet ergo te circa acutas ægri tudines sollicitum fieri. Primo etenim faciem ægri pernotabis. Vtrum sit similis sano. Et etiam si sibi sano similis sit, quod optimum est. Si uero contrarium, pessimum est.

IX.

¶ Et si nares acutæ.

Nasus como presus.

PRONOSTI. HIPPO.

X.

¶ Oculi concaui, tempora plana, aures frigida & contracta, & pulpæ earum inuersa, frons arida & tensa, & totus faciei color uiridis, seu niger, aut pallidus, aut plumbeus.

XI.

¶ Quæ si sic fuerint in principio ægritudinis, oportet inquiri, an uigiliæ præcesserint, aut uentris solutiones, aut ieiunij labores prius affuerint. Et si aliquid horum cognoueris præcessisse, minus periculosum uereberis. Quod si die ac nocte præcedentibus quicq̃ horū sustinuerint, nõ multum periculosum sperabis. Si uero nihil horū cognoueris, mortis signum sperabis.

XII.

¶ Et si huiusmodi ægritudo triduana fuerit, qui præcesserunt labores non minus perscrutaueris, & omnia quæ sunt inquirenda circa corpus, perquirere debes etiam circa oculos.

¶ SIGNA ET NOTÆ EX FACIE.

8. 9. 10.
 ¶ *Que melior cognoscenda.* IN acutis morbis sic cõsiderare oportet, in pri-^{Gulielm}mis quidem ægri faciem, an sanorum faciebus, maxime uero suæ ipsius, similis sit; ea enim optima censenda est. Quæ uero maximo discrimine ab hac similitudine recedit, grauissimum periculū

portendit, cuius hæc sunt notæ. Nares acutæ, oculi
 concaui, collapsa tempora, frigidæ contractæq; au- Fides moriu-
 ri horribilis.
 res, & imis partibus leniter uersæ, cutis circa fron-
 tem dura, intenta & arida, totius faciei color, aut
 niger, aut pallidus, aut liuens, aut plumbeus.

11

¶ Quod si inter morbi initia huiusmodi facies
 appareat, neq; ex alijs indicijs coniectura sumi
 possit, inquirendum est, an uigilia, aut uentris ue-
 hemens resolutio, aut inedia præcesserit: quorum
 si quippiam deprehenderit, nihil periculi timen-
 dum est. atqui si ob huiusmodi causas, hæc faciei
 species orta est, una die nocteq; finitur. Si uero
 eas præcessisse æger negauerit, diutiusq; iam dicto
 tēpore hæc forma durauerit, scire licet eum morti
 proximum esse.

12

¶ Quod si in uetere morbo iam triduo, quadri-
 duoue talis est, inquirenda sunt ea signa, quæ su-
 pra proposui: ad hæc, reliqua quoq; indicia, non
 solum ex facie, uerumetiam ex reliquis corporis
 partibus perpendenda sunt, præcipue ex oculis.

CDE SIGNIS QVAE IN
 oculis existunt.

XIII.

¶ AN. ET si lumen effugerint, nolentesq; lachrymas
 effuderint, atq; foras tanq̄ in suffocato prominu-
 T ij

PRONOSTI. HIPPO.

erint, aut alter altero minor apparuerit, & alba eorum in sanguinea commutata fuerint, & tanquam uene nigrioris uel palloris, intus in se fuerint, & lippitudinem habeant, & instabiles aut tremuli fuerint, aut extra nimis extiterint, aut intus multum delituerint, & tota facies horribilis apparuerit, omnia periculosa & mortalia indicabis.

XIII.

¶ Oportet etiam te uidere, quid de oculis in somno uideatur: si enim sola alba uideantur subclulsi palpebris, nec solutio, aut per se, aut per catarticum praecesserit, neque ex consuetudine hoc euenerit, mortis signa timebis.

XV.

¶ Et si palpebrae in uerse fuerint, aut liuidae, siue labia similiter fuerint, liuida, aut nares distortae, his signis siue solis, siue cum praedictis, mortem proximam indicabis.

¶ NOTAE AB OCVLIS.

Oculorum signa: ¹³ **N**am si lumen refugiunt, & illachrymant, idque *Gallien.* praeter uoluntatem, aut peruertuntur, alterque ex his minor est, & quae in ipsis alba esse debent, rubeant, aut genae pallent, atque in hisdem uenulae nigricant, aut lippitudo innatans tandem angulis inhaeret, aut frequens est oculorum motus, neque aut

uehementer subleuerunt, aut facti timidiores sunt, fueritq; aspectus horridus, obscurusq;, atq; uniuersæ faciei color mutatus: hæc omnia signa, mala, perniciosaq; putanda sunt.

14.

¶ Quinetiam oculorum per somnum suspectio-
nes obseruandæ sunt. Vbi enim palpebræ non Dormientium
coniectatio. comittuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neq; id fluens aluus, aut medicamenti potio præcessit, præsertim si quis non sic dormire consueuerit: prauum hoc signum, lethaleq; admodum est.

15.

¶ Si palpebra, aut labrum, aut nasus retorquetur, aut pallet, aut liuore inficitur, accedente quopiam reliquorum signorum, ægrum morti proximum esse haud dubitandum est. Mortem etiam portendunt, labra resoluta, suspensa, frigida, candida.

¶ QVOMODO OPORTEAT
cubare ægrum.

XVI.

Abm.

¶ Bonum est ægrum inuenire iacentem in latere dextro aut sinistro, & manus, & pedes, & ceruicem, non ut in spasmo distensa, & totum corpus in sua positione flexibile, & minime rigidum, quæ habitudo sanis est familiaris & amica, & iacere in modum sani est melius.

T iij

PRONOSTI. HIPPO.

XVII.

*Talis iacens
egri habitus
non bonus.* ¶ Quia non est signum laudabile, ægrum supi-
no corpore iacere, brachijs rigidis, & pedibus.

XVIII.

¶ Et si repente se a capite lecti ad pedes iacta-
uerit, malum esse non dubitabis.

XIX.

¶ Et si pedes nudos & tepidos inueneris, & in-
ordinate cum labore ceruicem atq; pedes iactauerit, est pessimum & angustia signum.

XX.

¶ Et si æger iacuerit deiecta ceruice & aperto ore.

XXI.

¶ Et reiecta ceruice, pedibusq; tortis.

XXII.

¶ Et si super uentrē præter solitum iacuerit, ma-
lum est, & alienationē significat, siue dolorē uētris.

XXIII.

¶ Et si in augmento ægritudinis, repente surgens
steterit, malum in omni acuta ægritudine, & pes-
simum est in peripneumonia.

XXIII.

*Quomodo ma-
lum sit stridere
dentibus egri
in febribus.* ¶ Frendere dentibus in febribus præter solitum,
neq; a pueritia, mortē uel maniam significat. Quod
si frendat, cum insaniam mors sequitur uicina.

XXV.

De ulceribus. ¶ Si in ægro corpore fuerit antrax, aut carbun-

LIBER. I. Fo. 72

culus, siue præcesserit, siue ægritudine supertiene-
rit, opus est attendere. Quod si exiccatus fuerit,
& colorem uiridem, uel citrinum, uel liuidum per-
tulerit, mortem dicit proximam.

XXVI.

☞ Manuum mobilitatis signa sic pernotabis, in
febre acuta, in peripneumonia, & in phrenesi nõ
uera, & in capitis dolore, si manus ad faciem tu-
lerit, tanq̃ quidlibet positurus, uel quasi collectu-
rus aliquid hac illac quesierit, uel de uestibus quasi
pilos euulserit, uel quasi festucas de pariete decer-
pserit, pessimum est & mortale.

XXVII.

☞ Spiritus si frequens sit, significat dolorem &
successionẽ in his quæ sunt super dyaphragma.
Quod si magnus, & cum intermissione, signifi-
cat alleuiationem.

XXVIII.

☞ Spiritus uero bonus cognoscitur ordine suo
proprio, & habet euidentẽ salutis ostensionem in
acuta ægritudine, quæ cum febre est, cuius termi-
nus est in quadraginta diebus.

☞ A DECVBITV NOTAE.

^{15.}
Sulci. **D**Eprehendendus est æger in dextrũ sinistra ^{cubatio qualis}
ue latus cubans, brachijs, ceruice, & cruribus pau-

PROGNOSTI. HIPPO.

lum reductis, ac uniuerso corpore molliter affecto, qui fere sani quoq; iacentis habitus est: quippe quum optimus sit ille decubitus, qui a sanorum consuetudine non uariat.

17.

¶ Sed non laudatur decubitus, quo brachia, ceruix, & crura extenduntur.

18.

¶ Id uero grauius est, si seipsum æger continere non ualens, ad pedes subinde delabitur.

19.

¶ Vbi pedes nudat, neq; ñs calor subest, ubi brachia, ceruicem, & crura, inæqualiter dispergit ac nudat, mali morbi, angorisq; signum est.

20.

21.

¶ Perniciosum est, ubi hians quis assidue dormit, aut ubi supinus iacet, cruribus uehementer contortis, complicatisq;.

22.

*Quomodo aus-
bare in uentre
malum sit.*

¶ Si pronus iaceat is, qui per bonam ualeitudinem sic dormire non consueuerit, aut delirium, aut uentris dolorem portendit.

23.

¶ Vbi residere uult æger in ipso morbi uigore, malū quidem indicium est in omnibus acutis affectibus, sed lōge pessimū pulmonibus laborātib;.

24.

*Strido dentiū
qd portendat.*

¶ Stridor dentiū per febres, præter consuetudinē a teneris contractam, insaniam significat & mortē.

atqui ab utrisq; futurum periculum denunciandū est. Si uero iam deliranti stridor quoq; accedit, uix aliam æque perniciosam inuenies notam.

²⁵
 ¶ Vlcus, siue ante, siue in ipso morbo natum est, *De ulceribus.*
 obseruari debet: nam si moriturus est homo, aridum, aut liuens, aut pallidū, ante mortē apparet.

²⁶
 ¶ Ex manuum latōne huiuscemodi notas perpende, in acutis febribus, in peripneumonia, phrenitide, capitis dolore, si quis eas faciei admouerit, ut inde quidpiam superuacue uenetur, aut festucas carpat, aut a ueste flocos, aut a pariete paleas auellat: omnes hæc malæ lethalesq; sunt.

²⁷
 ¶ Spiritus frequens, aut doloris, aut inflammationis in partibus septo transuerso superioribus, indicium est. Magnus, & ex longis interuallis, delirium declarat. Frigidus ex naribus & ore prodiens, lethalis admodum est. *De spiratione.*

²⁸
 ¶ Facilis spiratio, in acutis morbis, quibus febris copulatur, quicq; intra quadraginta dies finiri solent, magnum habet ad salutem momentum.

DE SVDORE.

PRONOSTI. HIPPO.

XXIX.

SVdor bonus & laudabilis existit in omni acuta ægritudine, qui in die critica fit, & ægrum liberat. Est autem bonus qui fit in toto corpore, & æger ex eo suavior & fortior efficitur. Qui uero nihil horum fecerit, his est inutilis. Frigidus autem malus, peior si in ceruice, & in capite solus: qui quidem in acuta febre significat mortem. Cû lenta uero profusitatem significat ægritudinis.

DE SVDORE.

*Sudores qui la-
lubres, et cõtra*

^{29.}
SVdores, saluberrimi censentur, in omnibus acutis morbis, si in diebus decretorijs orientur, feruorq; siniant, aut ubi toto corpore æqualiter insudante, æger morbum facilius sustinere uidetur. Contra inuiles, qui id efficere non ualent. Pessimi omnium sunt frigidi, & ubi caput duntaxat, aut facies, aut ceruix insudat: quippe qui in acuta quidem febre mortem, in mitiore uero, morbum diuturnum fore significant.

DE PRÆCORDIIS SIGNA,

XXX.

IN hypochondrijs si sine dolore fuerint, si mollia, si bene composita, hic & inde bonum sic erit. Si uero feruentia, aut dolentia, uel quodã spasmo

distēta, aut inter se dissimilia, in his cōsiderandū est.

XXXI.

¶ Si enim in aliqua parte earum pulsus fuerit, angustiam, uel alienationem significat.

XXXII.

¶ Oculi tamen sunt in hac ægritudine intuendi, q̄si uelociter mobiles apparuerint, mania significat.

XXXIII.

¶ Acuta existente passione, collectio si affuerit in hypochondrijs, cum tumore, & dolore, malum est, cum ambas complectitur. Si uero in altera earū quæ in sinistra est, melior est.

XXXIII.

¶ Quæ collectio, si in principio subitam mortem non intulerit.

XXXV.

¶ Et si usq; in diem uigesimū permanferit, neq; febris deciderit, neq; dolor defecerit, in pus cōuertet.

XXXVI.

¶ Solet huic acutæ ægritudini infra septem dies sanguinis fluxus ex naribus utiliter superuenire. Perquirendū est autem, an dolor adsit fronti, & scotomia: quæ si affuerint, sanguinis fluxum ex naribus nunciabis.

XXXVII.

¶ In his tamen, quibus ætas. 35. annorum est.

XXXVIII.

PRONOSTI. HIPPO.

¶ Apostemate uero molli existente, sine dolore, & sub tactu mutabili, contingit ægritudinem terminari, in prædictis tamen sepius.

XXXIX.

¶ Quod si usq; in diem 40. sic manserit febre non deficiente, in pus conuertetur, & omne apostema circa uentrem ad hunc modum dijudicabitur.

XL.

¶ Apostema uero solidum cum dolore horrendū est, & cito mortiferum. Quod autem molle sine dolore, & sub tactu curfile, tardius.

XLI.

Tumor in uentre minus f. d. abscissum quā in alijs.

¶ Apostema uero circa uentrem minus colligit humorē, q̄ quod in hypochondrijs. Minime omnium, quod sub umbilico est.

XLII.

¶ Elegantius omnibus signis, signum est sanguinis effusio, ex his apostematibus, quæ insunt in prænotatis locis.

XLIII.

¶ Omne apostema diuturnum in prædictis locis, in pus uertetur.

XLIIII.

¶ Oportet ergo te esse attentum in his quæ cum putruerunt secundū huiusmodi disciplinā. Quod eminent, & omnino extra est, & intus minus est & peracutum, laudabile. Quod uero spaciosum, & minime acutum, pessimum.

XLV.

¶ Horum autem que intus crepuerunt, si qua quidem exterius apparent, pessimum.. Quorum uero nihil signi est extra, meliora.

XLVI.

¶ Putredo ea laudatur, quæ alba est, & æquali/ signa puris laui
liter per totum, neq; in superficie inequalis, neq; dabilis, ut sit
mali odoris. Quæ uero contraria, pessima. candidi æque
le leucq; & mē
nime fecidum.

CA PRAECORDIIS NOTAE.

30.
¶ Galick. Atq; inter optima indicia sunt præcordia, ubi sine ullo sensu doloris in utraq; parte æqualiter mollia sunt. Inflammata uero, dolentia, & intenta, & ubi aliter in dextra, aliter in sinistra parte afficiuntur, supra haberi debent.

31. 32.
¶ Præcordiorum uenæ, si pulsent, aut turbationem, aut delirium portendunt: sed eorum qui sic affecti sunt, oculos aspicere oportet: quippe freuens illorum motus, insaniam conminatur.

33.
¶ Præcordia tumida, dura, dolentia, si in uniuersum sic affecta sunt, maximum malum portendunt: si uero altera parte duntaxat, ex sinistra minus periculum est. De abscessibus

34. 35. 36. 37.
¶ Cæterum huiusmodi tumores, in principio quidem proximam mortem denunciant. Vbi uero uis

V iij

PRONOSTI. HIPPO.

ginti dies exceſſerint, neq; quieſcente febre, neq; tumore remiſſo, ad ſuppurationē conuertuntur. Atq; inter primos circuitus, ſanguis e naribus fluens, non mediocri iſtis præſidio eſt, ſed tum ſanguinis eruptio expectari debet, quum interrogati, aut caput dolore, aut oculos caligare fatentur: id uero iunioribus, uidelicet circa quintum & trigeſimum annum, plerunq; euenire ſolet.

38. 39.

¶ Mollis tumor, dolorem non inferens, & digitis cedens, longiori tempore finitur, ſed non ita graue ab eo periculum pendet. Quod ſi intra ſexaginta dies, neq; febris deſinit, neq; tumor reſedit, ſuppurationem expectare oportet. Idem haud ſecus in reliquis quoq; uentris partibus ꝑpenditur.

40.

¶ Itaq; durus, magnuſq; tumor, dolore crucians, mortis periculum non multo poſt fore denunciat. Mollis uero & ſine dolore, quiq; prementi digito cedit, longus eſſe ſolet.

41. 42. 43.

Tumor qui in uentre fatigat minus ſtat abſeſſum quàm qui in ilijs.

¶ Ventris tumores, non tam crebro, ut hi qui in præcordijs oriuntur, abſeſſum efficiunt: quod ſi ſub umbilico conſtituatur, nequaquam ad ſuppurationem conuertetur, ſed ex ſuperioribus maxime ſedibus ſanguinis fluore expectare oportet. In quibus omnis tumor diuturnus, ad ſuppurationem fere ſpectat.

44.
 ¶ Itaq; suppurationum observatio sic accipienda est: earum enim quæ in exteriorē partem erumpunt, optimæ sunt parvæ, admodum eminentes, atq; in acutum fastigiata: pessimæ vero sunt, quæ maximæ, quæq; planissimæ sunt.

45.
 ¶ Sed illarum quæ intus excitantur, optime censentur, quæ exteriorem cutem non decolorant, & cōtrahuntur, nulloq; dolore cruciant, atq; ubi exterioris cutis color manet uniformis.

46.
 ¶ Pus illud optimum est, quod album & leue est, & haud quaquam foetet: quod vero ab hoc variat, pessimum est.

De signis quibus cognoscatur pus.

Explicit liber primus
 pronosticorum.

HIPPOCRATIS

TIS PRÆSAGIORVM SIVE

pronosticorum antiquæ, & Gulielmi

Copi recentioris interpretationis

Liber secundus.

¶ De Hydropisi.

I

¶ Mnis hydrops in acuta ægritudine, ^{Ant.} malum. Infestatur enim febre & gra/ uedine membrorum, & dolore. Con/ surgit autem ex lumbis, & hylis, & hepate.

II.

¶ Consurgens ex lumbis & hylis significatur ex pedum inflatione, & diuturna uentris effusione, nõ tamen cū defectu doloris, seu uentris tumoris.

III.

¶ Cuius uero origo est ab hepate, sit cum tussi/ cula, nec proñciunt quicq̃, & tument pedes: nec ægerunt nisi modicum, & cum angustia: & circa uentrẽ fiunt apostemata, non continue extra ma/ nantia, sed quandoq; ueluti fugientia.

IIII.

¶ Et si caput, & plantæ pedum, & uolæ manũ frigidæ fuerint, uenter uero, & latera, & mandibule caluerint, malum est.

V.

¶ Bonum est autem agrum ex toto calere, & mollem, & suauem conuenienter esse.

VI.

¶ Bonum est modeste se habere, & non laboriose, & non repente eundem latera commutare, & si sibi leuis uideatur.

VII.

¶ Grauis uero si fuerit, manus quoq; & crura ponderosa, horrendum.

VIII.

¶ Quod si liuor admixtus uiridi unguibus digitisq; affuerit, mortem aduentare non dubitabis.

IX.

¶ Et si color hic ungues non infecerit, licet cetera membra corripuerit, spei locus non deerit. Proderit uero cuncta signa perpendere. Quod si agrum sufficientem uideris, & una boni significatio affuerit, terminus tibi promittetur cum quolibet exteriori apostemate, & futura salute: sed calor in predictis locis pericula non deerunt.

X.

¶ Si testes & uirga, praeter solitum diminui, contrahiq; apparuerit, aut nimij, doloris, aut mortis aduentum pronuntiabis.

PRONOSTI. HIPPO:
DE AQVA INTER CVTEM.

1.

Hydropis
origo.

Qua inter cutem si ex acuto morbo ^{culis} cœpit, periculosa est: neq; enim febrim soluit, sed doloribus torquet atq; interficit. Oritur uero magna ex parte, uel ab ilibus & lumbis, uel a iecinroe.

2.

¶ Sed ubi ab ilibus lumbisq; ortum contraxit, pedes tumidos reddit, fluorem diuturnum inducit, qui neq; lumborum, iliumue dolorem soluit, neq; uentrem efficit molliorem.

3.

Hydropis d.
uersitas.

¶ At quibus a iecinore aqua inter cutem profiscitur, n̄ tussi uexantur, sed qua pene nihil ex creatur, pedes tument, deiectio dura, coactaq; est, circa uentrem tumores, modo in dextra, modo in sinistra parte attolluntur, deinde desinunt.

4.

5.

6.

¶ Mali etiam morbi signum est, caput, & pedes, manusq; frigidas habere, uentre & lateribus calentibus. Securitatem pollicetur corpus, quod æqualiter molle, & calidum est, quodq; facile conuertitur & surgit.

7.

8.

9.

¶ Grauitas uero, quæ uel manus & pedes, uel reliquum quoq; corpus præmit, periculum signi

fiat. Quod si cum grauitate unguis quoq; ac digiti liuore afficiantur, continuo perniciem expectare oportet. At omnino nigri, tum digiti, tum pedes, minus q̄ liuentes, periculum portendunt: sed tunc ad reliqua signa refugere oportet, etenim si æger facile malum sustinet, adsintq; alia quædã indicia, que securitatem polliceri solent, suppurationem sperabis, atq; superstes manebit æger, sed denigratæ corporis partes decident.

Testi ac uris
lium diminuto
et retractio in
moris quid
presagat.

^{10.}
☞ Testiculi pudendaq; retracta, uehementes dolores, atq; lethale periculum significant.

DE SOMNO.

XI.

^{Anti.} **S**omnus ut moris est conueniens & naturalis, ut noctem non effugiat, & diem non impediatur, laudabilis. Contrarius uero improbandus, minus tamen si a mane usq; ad tertiam tenuerit.

XII.

☞ Pessimum est autē non dormire, aut enim magnitudinem doloris significat, aut alienationem.

DE SOMNO.

11.

12.

^{Anti.} **Q**uod uero ad somni rationē pertinet, quem admodum sani etiam solent, interdum uigilare, non esse debeat. ^{Somnus qualis}
ctu uero dormire oportet: a qua consuetudine si

Xij

PRONOSTI. HIPPO.

quis aberrauerit, peior erit somnus, q̄ inter quartam horam & noctem, q̄ qui matutino tempore ad quartam: pessimum tamen est, si somnus neq̄ noctu, neq̄ interdiu accedit: id enim uel ob dolorem laborēq̄ accedit, uel deliriū futurū significat.

DE DEIECTIONIBVS
sive ægestionibus.

XIII.

Stercoris ægestio, si neq̄ exiccata, neq̄ liuida omnino, sed iuncta, & hora solita, signum est earum que sunt sub dyaphragmate esse salubria.

XIII.

¶ Si liquida, bona est, si sine sonitu uentoso fuerit, nec inordinate manuerit. Si enim frequenter manat, ægrum maximo labore, ac uigilijs afficit, & in defectum adducit.

XV.

¶ Utile est stercus secundum quantitatem ciborum assumptorum uenire, & bis uel ter in die. In nocte uero semel, & iam luce proxima, aut solito more contingere.

XVI.

¶ Utile est etiam appropinquante iam termino ægritudinis idem stercus densari.

XVII.

¶ Et colore subcitrino fieri, nec in solidum densari.

XVIII.

¶ Bonum est etiam si lumbricos admixtos habuerit.

XIX.

☞ In omni acuta ægritudine uentrem non plenum sed ut uacuum tractari : & non tenuem, sed carnosum inueniri, bonum.

XX.

☞ Aquosum uero stercus, & liquidum siue albū, *Deiectio non*
aut nimis citrinum, aut spumosum, malum est. *bo. x.*

XXI.

☞ Item modicum stercus & uiscosum, & leue siue album seu citrinum, aut spumosum, malum.

XXII.

☞ Pessimum autem & mortale est uiscosum, ni- *Genera deiectionum*
grum, fetidum, & uiride. *omnū exitio seruit.*

XXIII.

☞ Varium uero, productionem significat ægritudinis, neq; minus signum est mortis, q̄ quod loturam intestinorum profert, aut colorem porrorū siue nigrum. Contingit etiam colores istos simul euenire.

XXIII.

☞ Ventositas sine sonitu laudabilior est. Quæ uero cum sono, melior q̄ illa quæ intus clauditur, significat tamen amentem, aut dolore laborantē, nisi sit uoluntarie.

XXV.

☞ Dolor sub hypochondrijs hanc proprietatem *Dolor præcordiorum.*
habet, si recens & sine calore fuerit, si rugitus superuenerit, & cum regectione uel urina eruperit, soluitur, alioquin ad inferiora transmittitur.

X iij

PROGNOSTI. HIPPO.
DE ALVI EXCREMENTIS.

^{13.}
Excrementi nos. te diuerse. **A**lvi excrementa inter bona indicia sunt, si mollia, si figurata sunt, si eodem fere tempore quo in secunda ualitudine deſci solebant, excernuntur: si his quæ ingeruntur proportionem respondent, utpote quæ inferiorem uentrem recte ualere declarant.

^{14.}
¶ Si uero liquida fuerint, præstat ut sine stridore, neque frequenter, neque ex breuibus interuallis, deſciantur: etenim fatigatur æger, si crebro surgit, uigiliisque consumitur: quum uero affatim sæpeque deſcit, ne animus eum deficiat periculum est.

^{15.}
¶ Conuenire debent excrementa, his quæ assumuntur, & bis terue interdium, noctu uero semel deſci, idque maxime matutinis temporibus pro cuiusque consuetudine.

^{16.} ^{17.}
¶ Ad finem iam tendente morbo, bonum est si crassiora reddantur, ac rufa, & odoris foeditate, sani hominis aluum non uehementer excedant.

^{18.}
¶ Lumbricos etiam cum excrementis sub fine morbi descendisse nihil nocet.

^{19.}
¶ Venter in quouis morbo uacuus, corpulentusque esse debet.

^{20.}
¶ Periculosum stercus est, quod perliquidum, albicans, pallidum, uehementer rufum, aut spumans est.

C Item malum est, quod exiguum, glutinosum, idemq; subpallidum est. 22.

C Omnium maxime lethiferum est, nigrum, pingue, liuens, aut quod peioris est odoris q̄ pro consuetudine. 23. *Deiectio quas
lis non bona.*

C Varia excrementa, quanq̄ diutius mortem differunt, non tamen minus sunt lethalia, huiusmodi & ramentosa sunt, biliosa & nigra, atq; porri colorem imitantur. 24.

C Inter optima signa est flatu, qui neq; strependo, nec pedendo emittitur: quanq̄ enim satius est ipsum cum strepitu exire, q̄ includi: tamen hoc pacto prodiens, aut dolere, aut delirare agrū significat, nisi sua sponte flatum ipsum emiseric.

C Præcordiorum recentes quidem dolores, gibbosq; nisi inflammatio quoq; accesserit, murmur in ipsis exortum soluit, ac una cum stercore, & urinis, atq; flatu egreditur: quod ubi non contingit, si tamen ex sede sua transfertur, bonū signū est, idq; magis, si ad inferiora descendit. *De dolore qui
in ilijs affligit.*

DE VRINIS.

XXVI.

Vrina laudabilis est, quæ hypostasim albā *vrina optima.* subsidentem, & equalem, & continuā, atq; leuem habebit. Et si permanens usq; in crissim erit, est

PRONOSTI. HIPPO.

enim fidelis nuncia salutis, & significat breuitatē
ægritudinis. Quod si modo cum hyppostasi præ
dicta, modo uero sine ea fuerit, diuturnitatem si
gnificat ægritudinis, neq; omnino fidelis est.

XXVII.

¶ Vrina rubea nimis cum sua simili hyppostasi
si ægritudinē magis superioribus diuturnā dicitur
est tamen nuncia certa & fidelis sperandæ salutis.

XXVIII.

Vrina mala. ¶ Sed si eadem hyppostasis furfurea fuerit, ma
la est. Pessima uero si spumosa. Alba autem &
liquida, & leuis, mala. Peior tamen quæ dicta est
furfurea.

XXIX.

¶ Nebula pendens in urina, si alba, bona est;
nigra uero mala.

XXX.

¶ Cum fuerit urina citrina, clara, indigesta, ægri
tudinem significat.

XXXI.

¶ Timendus ergo est infirmi defectus.

XXXII.

¶ Vrina mortis significatiua fidelis & certa est,
aquosa, aut fetens, aut nigra, aut lutosa.

XXXIII.

¶ In utroq; sexu nigra pessima est: & in pueris
uero aquosa malum.

XXXIII.

¶ Vrina cruda, clara, & diuturna, cum alijs si
gnis bonis, certum est apostema futurum sub dy
aphragmate.

¶ Crassities ut aranæ tela supernatans in urina uituperanda est, significat enim liquari ægrum.

¶ Rationis uero est, & ordinem in nebula non negligere, utrum supremum aut medium teneat locum, similiter & colorem. Quæ etenim media est, cum prædicto colore laudabili laudabilis; suprema uero & nigra uituperabilis.

¶ Cauendum est tamen ne uesicæ uitio capiaris, ut quod ab ea est alienum diiudices.

DE VRINIS.

Guliel. **V**Rina illa optima est, in qua per totum morbum decursum residet album, leue, æquale, hæc nimirum securitatem, breuemque morbum significat. Quod si aliquid horum deest, ut modo liquida sit, modo album; leueque in ipsa resideat, hæc ut longiorem morbum denunciat, ita securitatem minorem pollicetur.

¶ Subrubra urina, in qua subrubrum, leueque residet, quam superiore morbum diuturniore, eundem tamen salubriorem fore declarat.

¶ Mala est urina, cum id quod residet, parti *Locus malus* færinæ crassiori simile est: peior uero, si lamis. ac

PRONOSTI. HIPPO.

uituperatur quoq; alba, tenuisq;, quanq; longe
maius periculum illa portendit, in qua quædam
tanquam furfurea resident.

^{29.}
¶ Nebulæ in urina suspensæ, albæ quidem bonæ,
nigræ uero malæ sunt.

^{30.} ^{31.} ^{32.}
¶ Cæterum quoad urina rufa, tenuisq; apparuerit,
crudum morbum significat: quod si diutius
talispermanferit, ne priusq; morbus quiescat, æger
uiribus destitutus succumbat, periculum est. Per-
niciosissima est urina, quæ mali odoris, & diluta
& tenuis, & nigra, & crassa est.

^{33.}
¶ In uiris quidem & mulieribus nigra, in pueris
uero, tenuis & diluta, deterrima est.

^{34.}
¶ Si urina tenuis & cruda, sic diu fertur, ut reliqua
signa salutaria sint, plerunq; infra septimum
transuersum abscessus oriri solet.

^{35.}
¶ Neq; leuiter terrere nos debet urina, cui pinguedo
telis araneorū similis innatat, quippe quæ
hominem tabe consumi significat.

^{36.}
¶ Nubecularum positum, supremūue locum an
infimum teneant, obseruare oportet. Nam quæ
in ima parte constituuntur cum coloribus quos
supra proposui, bonæ sunt, atq; laudantur: quæ

LIBER II. Fo. 82.

uero sursum attolluntur, malæ, uituperadæq; sunt.

¶ Sed caue ne uesica^{37.} quoquo modo affecta (si huiusmodi reddiderit urinas) te decipiat: tales enim non ad uniuersum corpus, sed ad ipsam duntaxat uesicam refertur debent.

DE VOMITIONE.

XXXVIII.

Laudabilis est uomitus, cui phlegma admixtum coloribus fuerit, neq; nimis uiscosus: quanto uero a simplicitate remotior, tanto suspectior.

XXXIX.

¶ Vomitus si sit sicut succus porri, aut uiridis, aut plumbeus, aut niger, malus est.

XL.

¶ Si omnibus his infectus fuerit, est nuncius mortis, & infirmus morti est contiguus.

XLI.

¶ Quod si uomat homo unus omnes istos colores, tunc illud erit mortale ualde,

XLII.

¶ Omnis odor malus in quocunq; uomitu, malus est. *Vomitus malus*

DE VOMITV.

Y. ij

PRONOSTI. HIPPO.

Vomitus qui
bus conferat.

^{38.}
PERquam utilis est uomitus, qui bilem pituitæ
mixtam habet, si neq; crassitie, neq; multitudine
admodum excedat: nam synceræ pituitæ, bilisue
uomitus, periculosus est.

^{39.}
¶ Si uero uiridis, aut liuidus, aut niger est, qui
libet horum colorum acciderit, uitiosus est.

Vomitus qua-
les mors se-
quatur.

^{40.}
¶ Si uero omnes affatim in eodem appareant,
mortis periculum ualde timendum est.

Vomitus facti-
dus malus.

^{41.} ^{42.}
¶ Ad ultima uentum esse testatur liuidus uomi-
tus, præcipue si malus in hoc odor est: siquidem
foetores in quouis uomitu mali sunt.

DE SCREATIONE.

XLIII.

Sputum pul-
monia bonū.

Sputum in ægritudine pulmonis seu costæ est ^{Ann.}
utile, si sit uelox, si facile sine labore.

XLIIII.

¶ Si subrubeum & sano sputo admixtum,
XLV.

¶ Si uero tardum in doloris principio, & rube-
um, aut citrinum, neq; sano sputo admixtum, &
cum laboriosa tussi, malum nunciat.

XLVI.

Sputum glutu-
nosum.

¶ Et rubeum omnino molestū, & album, uisco-
sum, globosum, inutile est.

XLVII.

¶ Viride spumofum, malum.

XLVIII.

¶ Si nigrum est, mortale est.

XLIX.

¶ Si in pulmone coherens sonuerit, nec quicquam inde exierit, malum est. Sternutatio cum reumate in omni ægitudine pulmonis & costæ, malum est: siue enim illa sternutatio præcedat, siue eo qua sit ægitudini, malum est.

L.

¶ Sternutatio uero sine reumate in omni acuta ægitudine, bonum est.

LI.

¶ Sputum subsanguineum, clarum, in pulmonis ualitudine in principio nullo colore turbatum, salutem significat. Sed si usque in diem septimum, aut amplius idem sputum manserit, suspectum est.

LII.

¶ Omne sputum perseverante dolore, malum sputum malum, est. Sputum nigrum pessimum est. Et omne sputum cum doloris diminutione, bonum.

¶ DE SPVTO.

^{43.} ^{44.} ^{45.}
 ¶ IN pulmonis costarumque doloribus oportet ut sputum celeriter, facileque secretur, & cruor sputo uehementer misceatur. Etenim si multo post do-

Y iij

PRONOSTI. HIPPO.

loris initium, aut cruentum, aut rufum, aut non sine multa tufsi, nec adeo commixtum expuitur, uiscosum cenfetur. 46.

¶ Quippe cruentum, si syncerum quoq; fuerit, periculum subesse testatur: album uero, uiscidum & rotundum, inutile est.

¶ Mali etiam morbi testimonium est, quod admodum uiride, quodq; spmosum est. 47.

¶ Id uero omni alio deterius est, quod sic est syncerum, ut nigrum quoq; uideatur. neq; tutum est sputum, quod non expurgatur, nec proicit ipsum pulmo, sed ob nimiam plenitudinem feruet in gutture. 48.

Pulmo cum nō purgat, maculū est.

¶ In omnibus morbis pulmonis destillatio, sternutamentumq;, siue praferunt, siue superuenerint, periculum ostendunt: quanq; in caeteris morbis, uel periculossimis, utilitate non carent. 49.

¶ Sputum cruentum cui paulum sanguinis admixtum est, in morbi principio, inflammato pulmone proiectum, securitatē atq; auxilium pollicetur: quod uero ad septimū usq; diem, longiorue spacio tale apparet, non adeo tutum est. 50.

sputa mala que.

¶ Omne sputū, quod dolorē nō mitigat, malū est. Nigrum (ut supra demonstrauimus) pessimū est, sed longe saluberrimū id est, quod dolorem placat. 51.

DE PVRLVENTIS.

LIII.

Omnis dolor prædictorum locorum, si superueniente sputo, uel solutione uentris, uel phlebotomia adhibita, uel quolibet competenti medicina non fuerit diminutus, pus ibi futurum denunciat.

LIIII.

Putredo cholericæ sputo admixta, & sine sputo, malum est. LV.

Si tamen a die septimo contigerit.

LVI.

Mortem namque in quartodecimo nunciabis, nisi signum quodlibet aliud sperandæ salutis adesse consideraueris. LVII.

Quod si huiusmodi est robur & constantia ægri, & bonus spiritus, & facilis proëctio putredinis cum tussi, & æqualitas totius corporis in habitudine caloris & multitudinis, nec sitierit, & si urina, & stercus, & sudor, & somnus, bene se habuerint, quæ si bene se sunt habentia, uitam sunt pollicentia: ex quibus si plura defuerint, post diem 14. mortem futuram pronunciabis. Et contrarium quidem quod est mortis signum huiusmodi est. scilicet debilitas ægri, spiritus anxius, magnus & densus dolor permanens, proëctio cum laboriosa tussi, sitis perseverans, corporis circa calorem inæqualitas, uentris & laterum calor magnus, sed & frontis, & manuum, & pedum, rigor, & urina, & stercus, & sudor, & somnus, ut di-

PRONOST. HIPPO.

ximus, sunt minantia mortē: hæc si prædictæ pro/
iectioni cholericæ putredinis superuenerint, mortē
futurā ante diem. 14. nō dubitabis, uel in. 9. uel in. 11.
Ex hac ergo consideratione sputū dices esse mor/
tale. Et si uitalia mortisq; signa cognoueris, pronos/
ticorum rectitudine in offēse progredieris.

LVIII.

¶ Et illa signa sunt laudabilia, scilicet, robur, &
& constantia ægri, & bonus spiritus.

LIX.

¶ Apostemata, quædam in. 20. quædam in 40.
quædam in. 60. rupturam differunt.

LX.

¶ Oportet ergo medicū diem principij non igno/
rare, & in qua hora corpus primum habuerit ca/
lere, aut rigere, aut per infirmū cognoscere quādo
incoepit in eodē loco dolere, & cōpunctiones sen/
tire: hæc enim sunt prima collectionum indicia.
Ex quo erunt tibi dies, computandi, & inde eru/
ptionem expectabis in prædicta tempora.

LXI.

¶ Et si hæc collectio in uno laterum contigerit,
aut ambobus euenerit utiliter percontaberis. Et si
in altero magis caluerit, dehinc iacere super alterū
uidebis. Et si pondus in altero sentiat, interroga/
bis. Et ex hoc apostema in altero latere & non
ambobus esse dijudicabis.

Quibus signis cognoscantur purulenti.

¶ Et ex signis huiusmodi quæ sunt putribilia coniecturabis, febris enim indeficiens erit, sed in die modica, in nocte uero magis accensa, & sudor multus, & in tussiendo falsa quies, & oculorum reductio, atq; in eorū angulis rubor, & unguium constrictio, & digitorū calefactio. Amplius tamen in eorundem digitorum summitatibus, & in pedibus fiunt & recedunt minuta apostemata, fastidium patiuntur, & per corpus eorum uesicæ nascuntur, & non morantur. Illi empici fiunt, in quibus hæc signa sunt.

LXIII.

¶ Qui uero uelocius empici fiunt, utrumq; ex eis quæ dicta sunt aliquid contigerit, considerabis an spiritus sit frequens, & sputum cum tussi indeficiente, & utrum cum excreare ceperit dolor fiat amplius, & in talibus rupturā ante. 20. diem expectabis.

LXIII.

¶ Et quos febris in die rupturæ dimiserit, eos euasuros enunciabis, tunc ipsi cibum appetunt, & non sitiunt, & modicum atq; coniunctum est quod ægerunt, pus quod eñciunt, album est & leue, & per totum æquale & sine labore, & cum modica tussi, & in breui sanātur. Prope hos sunt qui proxima signa his signis habuere eorum.

PRONOSTI. HIPPO.

Quos autem febris in apostematis ruptura non deserit, & quasi furtiua postmodum inuaserit, & afficiuntur siti & fastidio cibi, & ægerunt molle, & post, quod iactant liuet, & uiret phlegmati admixtum atq; spumofum his signis pertractatis, perituros non dubitabis.

LXV.

¶ Qui uero quædam horum & non omnia habuerint, eorum quidem hi moriuntur, hi etiam in uita manebunt, utriq; tamen difficilem exitum consequuntur, hi tamen tuo prouidenti iudicio discernuntur.

DE SVPPVRATIONE.

Doloris sedatio **D**Olores in dictis ^{52.} sedibus, quos neq; sputi ^{Guliel.} purgatio, neq; soluta aluus, neq; sanguinis missio, neq; medicamentum, neq; uictus ratio sedare potuit, scire licet eos ad suppurationem tendere.

¶ ^{53.} Suppuratio ^{44.} erumpens, ^{55.} sputo adhuc bilioso apparente (siue bilis seorsum, siue una cum pure expuatur) admodum perniciosa est, præsertim si a die morbi septimo inceperit pus ab huiuscemodi sputo procedere. Itaq; timendum est ei qui sic expuit, ne. 14. die moriatur, nisi salutiferum aliquod indicium interea superueniat.

56.

¶ Porro bonæ spei signa sunt, si æger bene sus-
 tinet morbum, si facile spirat, si dolor leuatus est,
 si sine difficultate sreat, si corpus æqualiter molle
 & calidum est, neq; sitis infestet: præterea urina,
 alui sedimina, somni, sudores, ut de singulis su-
 pra demonstrauius, probe respondent: quorum
 si nullum deest, haudquaquam æger morietur.
 Contra, si intolerabilis est morbus, si halitus ma-
 gnus & frequens est, neq; mitigatus est dolor, uix
 sputum redditur, sitis uehementer cruciat, febris
 inæqualiter corpus afficit: si deniq; uenter & la-
 tera uehementer calent, fronte, manibus & pedi-
 bus frigore affectis, atq; urina & alui excrementa,
 & somni, & sudores, ex supra propositis notis pe-
 riculum minantur: quicquid horum iam dicto spu-
 to superuenerit, aut nono, aut undecimo die, ægrum
 moriturum significat, ita ut decimum quartum non
 queat attingere. Huiusmodi cõiectura lethale spu-
 tum consequi oportet, quod uidelicet ad decimū
 quartum diem ægrum uiuere non permittit. Ex
 prædictis itaq; signa tum bona, tum mala per-
 pendere, ac subinde futura prædicere oportet.

Bonæ spei
signa.Spirum mors
iferum.

57.

¶ Reliquæ autem uomicæ magna ex parte rum-
 puntur, sed aliæ in die uigesimo, aliæ trigesimo,
 aliæ quadragesimo, nonnullæ ad sexagesimū usq;
 perueniunt.

Z ij

PROGNOSTI. HIPPO.

58.

C Proinde suppurationis initium obseruare oportet, quod ab eo die putandum est, quo primum quis aut febricitauit, aut inhorruit, aut pro dolore grauitatem illius partis sensit, quam antea dolor infestabat. Nam talia in suppurationū principio accidere solent: ab hoc igitur tempore usque ad iam definita spatia, uomicarum eruptiones expectandæ sunt.

Pus quando erumpit.

Vomica quae parte expectanda.

Vomicae cognitio.

Vomicae interioris signa.

59.

C An uero alteram duntaxat partem uomica occupet, ex his fere notis perpendere licet, si alterū latus dolore cruciatur, & altero calidius est, atque ubi in partem sanam aliquis decubuit, interrogatus, onerari eam, ueluti ex pondere aliquo, respondeat: quibus cognitis, in eo latere suppurationē esse conijcies, cui grauitas incumbit.

60.

61.

Suppuratorū cognitio.

C Suppuratos omnes hoc pacto deprehendes. Si febris non demittit, eaque interdum leuior est, noctu increfcit, multus sudor oritur, tussendi cupiditas est, sed nihil pene excreatur, oculi cauantur, malæ rubent, ungues in manibus curuantur, digiti, maximeque summi calent, pedes tument, cibi fastidium est, pustulæ toto corpore nascuntur. Atque diurnarū uomicarū hæ sunt notæ, quibus haud dubia fides adhibenda est. Sed quæ breuiori spatio duraturæ sunt, ex hisdem notis depre-

Vomica est tumor excrefcens in aliqua parte corporis faciem frequenter emittens.

henduntur, atq; ex his quoq; quæ in principio apparere solent, simul si spiritus maiori cum difficultate trahitur.

61.

¶ Celeriorē, tardiorēue eruptionem ita cōficiēs. Si protinus ab initio tussis fuit, & spiritus difficultas, atq; sputi excretio, uomica intra uigessimū diem erumpet. Si uero non adeo uehemens fuerit dolor, cæteraq; illi ex proportione respondeāt, serius ruptura sequetur, quo tempore & dolore, & spirandi difficultatem minui, atq; sputi screatum increlescere, ante uidelicet puris eruptionē necesse est.

62.

¶ Cæterum a periculo tuti sunt, quibus eodem die, quo eruptio facta est, febris conquieuit, desiderantq; urgere cibi fastidium & sitis, aluus exiguua quædam & figurata reddit, pus album, leue, simplici colore, & sine pituita est, atq; sine dolore leui tussicula eicitur. Hæ sunt notæ perquam salubrēs, quæ celeriter liberant hominem: ab his securitatem quoq; pollicentur, quæ ad ipsas proximè accedunt. At certum periculum est, si febris non quieuit, aut post quietem repetit. Item si sitis est, si cibi fastidium, si uenter liquidus, si pus est liuidum aut pallidum, si nihil nisi spumantem pituitam æger sreat. Itaq; seruari non possunt, quibus omnia hæc accidunt, quibus uero non omnia, alij quidem moriuntur, alij uero post longa

Z iij

PRONOSTI. HIPPO.

temporum interualla sani euadunt. Ex omnibus autem iam propositis coniecturis reliquarū quoq; affectionum signa considerare oportet.

DE ABCESSIBVS

suppurationibusue.

LXVI.

Quibus peripneumoniacis supra aurem uel infra, apostema contingit, & putredinem fecerit, & cum crepuerit, fistulam patit, & sic euadit.

LXVII.

¶ Interest autem tua diligenter secundum hæc præcepta perpendere, quando febris permanet, neq; dolor minuitur, & sputum est inconueniēs, & ægestio non est cholericæ, neq; liquida, urina modica cum hypostasi plurima, & alia cuncta signa, boni sunt nuncia, tunc sub aure (ut diximus) apostema futurum expectabis.

LXVIII.

¶ Sepius innascitur apostema hoc, his quibus dolor aut calor est sub hypochondrijs. Quibus uero peripneumoniacis hypochondria neq; dolēt, neq; calent, & spiritus est densus sine causa manifesta, his apostema supra aurem nascitur.

LXIX.

¶ Apostema uel uesica in pede natum, peripneumoniacis salutem promittit; melius tamen si in principio sputi projectio ex rubeo in album mu-

tatur, quia his signis certa salus promittitur Sed quod reñcitur non est ut oportet, neq; in urina est hyppostasis, timendum est ei membro cui superuenit apostema, periculum.

LXX.

C Quod si idem apostema euanuerit, atq; sputū putredinis nō euenierit, neq; febris defecerit, malum est, & ergo amentia mortis præuia expectabis.

LXXI.

C Plures ex his qui grandeui sunt, peripneumonica depereunt collectiōe. Alij uero alijs collectiōibus magis.

LXXII.

De dolere qui circa lumbos fatigat.

C Acutis febribus existentibus, si dolor a lumbis & femore ad dyaphragma ascenderit, mortale est. Alijs tamen signis præuisis, ex quorum pluralitate siue paucitate iudicabis.

DE ABSCESSIBVS.

^{64.}
Quibus ob laborantem pulmonem, abscessus secundum aures oriuntur, & in partibus infernis suppurantur, ac fistulam efficiunt, ijs secunda ualitudō contingere solet.

65.

C In quibus huiusmodi notas obseruabis. Si febris non conquiescit, neq; dolor mitigatur, si sputum non p ratione eñcitur, si aluus neq; biliōsa,

PRONOSTI. HIPPO:

necq; liquida, necq; syncera excernit, si in urina admodum exigua, multa resident, ac reliqua quoq; signa omnia securitatem polliceantur, eiusmodi abscessus expectandi sunt.

66.

¶ Qui alijs quidem eueniunt in partibus infernis, si quodam modo inflammata fuerint præcordia: alijs uero in superioribus, si præcordia neq; tumore, neq; dolore infestantur, sed accedit pro tempore spiritus difficultas, quæ deinde sine ulla euidenti occasione quiescit.

67.

Abscessus optimi in pulmonia uehementi.

¶ In uehementi periculosaq; peripneumonia non inutiliter in cruribus nascuntur abscessus: nec potest aliud quicq; melius accidere, præsertim si mutato sputo sic appareant. Siue enim tumor, siue dolor sentitur, sputo cruento in pus iam cõuerso, excretosq; tutissimũ id indicium est. Nam & æger a periculo liberatur, & abscessus doloris expertus, celerissime conquiescit. At si neq; sputum probe excernitur, nihilq; residet in urina quod bonam spem fulcire uideatur, ne ex eo articulo claudicat æger, uel plurima certe sustineat negocia, periculum est.

68.

¶ Si uero subsederunt abscessus, sed rursus repletunt, non prodeunte sputo, ac perseverante febre, grauis timor est, ne delirium subeat æger, aut moriatur.

69.

¶ Sane ex suppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt, fere senes moriuntur: ex cæteris iuniores

70.

¶ Lumborum, inferiorumq; partum dolores, quibus febris quoq; accedit, si ad septum transfuersum transeunt, relictis inferioribus, admodum perniciosi sunt. Animaduertenda tamen reliqua quoq; indicia sunt, si enim periculosum aliquod signum accesserit, hominē a spe deponit. Quam uruntur suppurati, si pus fluxerit purum, candidum, & sine foetore, seruantur: si uero subcruentum, cœnosumq; pereunt. Si ad septum transfuersum, malum ascenderit, nullo reliquorū signorum periculum ostendente, futuræ suppurationis indubitata spes est.

VESICA AFFECTA QUID PRÆSAGAT

LXXIII.

Ani.

¶ VESICA dolens atq; frigida febribus non deficientibus, malum pronunciat: magis tamen cum uentris strictura.

LXXIII.

¶ Sed si peruenerit urina sicut pus cum hypostasi, dolor soluitur.

LXXV.

¶ Si uero urina non sic fuerit, & uesica nō molescit, neq; febris deciderit, mors in prima peryo-
do adert.

PRONOST. HIPPO.

LXXVI.

¶ Hæc autem morbi species amplius pueris a septimo anno, usq; in. 15. euenire consuevit.

EX VESICA NOTÆ.

VESICA ^{71.} dura dolens, graue periculum, lethaleq; comminatur, idq; si continua quoq; febris accesserit: nam uesicæ dolores, ualidam necandi uim obtinent: quo tēpore alius etiam nihil red/ dit, nisi dura quædā, ac ne ea quidem, nisi cogatur.

¶ At uero ^{72.}urina purulenta procedens, in qua res/ sident album & leue, metum detrahit.

¶ Quod ^{73.}si ab huiusmodi urina dolor leuatus nō est, neq; uesica mollior effecta est, neq; febris conquieuit, laborantem per primos morbi circur/ itus moriturum, denunciandum est.

¶ Id uero ^{74.}pueris a septimo anno ad decimum/ quintum præcipue accidere solet.

Explicit liber secundus.

HIPPOCRA

TIS PRÆSAGIORVM SIVE

pronosticorum antiquæ, & Gulielmi

Copi recentioris interpretationis

Liber tertius.

DE FEBRIBVS.

I.

IN febribus idem terminus quibusdam ad uitam, quibusdam ad mortem.

II.

Illi dies idem in quibus ex hominibus saluatur qui saluatur, & perit qui perit.

III.

In quibus febribus, si cuncta signa bene processerint, & spes mali in quodam non heserit, in die quarta, aut prius terminum uitæ iudicabis. Sed in quibus cuncta signa male peruenerint, neq; boni spes ulla affuerit, in quarta die, uel ante mortem obibit.

III.

Prima periodus hoc numero continetur, secunda in septimo, tertia in undecimo, quarta in quartodecimo, quinta in decimoseptimo, sexta in uigesimo. Qui numerus per quartenariū augmentando in acuta ægritudine usq; in uigesimum diem decurrit.

De aruinõibus morborũ. & quo pacto non integris numerantur diebus.

Neq; est cõputari in completo numero dierũ,

PRONOSTI. HIPPO.

quemadmodū neq; anni, neq; mensēs, ad quorū
formatam tres septimanas in uiginti dierum spacio
terminamus.

V.

¶ Et periodus prima ex periodis earum apud
hoc peruenit.

VI.

¶ Deinde secundum hanc rationē augmenti eue-
nit prima periodus in uigesimo die, secunda in
quadragesimo, & tertia in sexagesimo.

VII.

¶ In quibus ualitudinibus determinatio est tar-
da, pronostica in illis in initio sunt latentia, earū
enim principia confusa sunt, idcirco cautius inui-
gilandum est, & in singulis quaternis diebus stu-
diosius intuentū, quod si feceris, aut uix, aut nunq̄
falleris.

VIII.

¶ De arationibus quibus quartanæ febres finiuntur.

¶ Et finis quartanæ huiusmodi est.

IX.

¶ Quæ uero in breui finiuntur, facilius cogno-
scuntur. Differentia enim illarum est euidentissi-
ma. Euasuris quidem spiritus suauis, neq; dolor
aliquis nimius, & nocturna quies naturalis, & re-
liqua signa cuncta boni ordinis, ut diximus.
Moriturus uero, spiritus anxius, et turbatus animus,
uigiliarum instantia, & omnis significatio mali
nuncia.

X.

¶ Considerabis igitur augmenti tempora usq; in
statum, an sint, ut supra disposuimus.

XI.

¶ Quo pacto in mulieribus à die quo pepererint iudiciões existant.

¶ Secundum hanc quoq; rationem & in parientibus cautus eris, & non parientibus similiter.

XII.

¶ De affe^{ct}ibus qui in capite & ore & faucibus affligunt.

¶ Si dolor in capite acutissimus cum febre fuerit, & signum aliquod mortis apparuerit, mors cito aderit. Et si signum mali non affuerit, & dolor usq; in. xx. diem permanferit, neq; febris abierit, sanguinē de naribus expectabis, aut aliquod apostema in inferioribus partibus corporis. Sed dolore adhuc restante, sanguinem de naribus expectabis, aut apostema expectabis, magis tamen dolore frontem ac tempora non relinquire.

*signa crisis p
fluxū sanguinis
narū, aut
apostematis.*

XIII.

¶ Et sanguinē sperabis plus in illis qui sunt minus triginta quinque annorum, apostema uero magis in his qui sunt amplioris ætatis.

XIII.

¶ Aurium dolor acutus cum acuta febre permanente, malum est. Expectabis in eo alienationem & mortem, graue enim est & molestum. Interest ergo tua bene omnia a principio ægritudinis perscrutari & attendere signa.

XV.

¶ Iuuenes enim qui sunt in hac passione, in die septimo uel prius pereunt. Senes uero tardius,

PRONOSTI. HIPPO.

quia febres & alienatio minus eis q̄ iuuenibus cō-
tingunt, atq; aures eorum erumpuntur, & pus
emittunt. In senili tamen aetate ualitudo refurgit,
& interimit. Iuuenes uero anteq̄ rumpatur apo-
stema, pereunt. Quod si crepuerit, & signū quod/
libet apparuerit boni, aliquid boni sperabis.

XVI.

¶ Apostema in gutture cū acuta febre, malū est.
Et si aliud mali signum ex iam dictis uisum fue-
rit, mortale est.

† DE FEBRIBVS. LIBER III.

Febrium de-
cretoria.

FEBRES siue sanus ab ipsis quis euadat, *aut*
siue pereat, aequali dierum numero fini-
untur. 2. 3.

¶ Ut enim saluberrime febres, quæ uidelicet tu-
tissimis fulciuntur notis, die quarto uel antea qui-
escere solent: ita pessimæ quæq; & quibus peri-
culosissima adsunt signa, die quarto, uel citius in-
terficiunt. 4. 5.

¶ Primus itaq; earum insultus ita finitur, alter in
septimum diem producitur, tertius in undecimū,
quartus in decimūquartū, quintus in decimūsepti-
mum, sextus in uigesimalū. Igitur accessiones ipsæ
ex acutissimis morbis per quatuor in uiginti au-
ctæ finiuntur. Verum huiusmodi suppuratio per

LIBER III. Fo. 91.

dies integros nimirum fieri non potest, quippe quum nec annus, nec menses ipsi, integris numerentur diebus. 6.

¶ Deinde eadem ratione, atq; additione, primus circuitus ad quatuor & triginta, alter ad quadraginta, tertius ad sexaginta dies perueniet. 7. 8.

¶ Sed huiusmodi morbos, qui longiori spacio finiri debent, ab initio perq̄ difficile est discernere, quod simillima sint eorum principia: animaduertere tamen a prima die oportet, atq; singulos dierum quaterniones obseruare: sic enim haud obscure scies, quo se cōuersurus sit morbus. Ac quarantanz quoq; conditio hunc seruat ordinem. 9. 10.

¶ Morbi autem tempore breuissimo finem attingentes, facilius dinoscuntur, utpote qui maximis protinus ab initio distinguuntur differentijs: siquidem ad sanitatem tendentes, facile spirant, non dolent, dormiunt noctu, ac reliqua quoq; signa, maximam eis securitatem pollicentur. Perituri uero, difficulter spirant, delirant, uigilant, ceteraq; id genus pessima signa eis accedunt. 11. 12.

¶ Ut igitur (his sic se habentibus) morbos ad iudicium tendentes coniectura consequi oportet, & ex tempore, & ex singulis additionibus: ita eadem quoq; ratione in mulieribus morborum iudicia a partu numeranda sunt.

PRONOSTI. HIPPO.

Capitis dolor
affidius quam
eo malus ut in
Sanguis e naribus
præstatu.

^{13.}
¶ Capitis in febre uehementes, perpetuiq; dolores accedente lethaliū notarū aliqua, ualde sunt perniciosi: si uero nullo tali signo apparente, diem uigesimalum dolor excefferit, neq; febris conqueſcat, ex naribus sanguinis fluorem, aut in partibus inferioribus abſceſſum expectabimus. Similiter dolori etiam recenti sanguinis profuſio ex naribus, aut ſuppuratio ſuperuenire ſolet, præcipue ſi dolor & tempora, & frontem infeſtauerit.

^{14.}
¶ Maxime uero sanguinis fluxio expectanda eſt in iuuenibus, qui quintum & trigesimalū annum nondum ſuperauerūt: nam maioribus natu ſuppuratio fere oritur. 15. 16.

¶ Auris dolor acutus cum febre non intermitte, uehementiq; graue periculū minatur: nam & mentem turbat, & hominē rapit. Quum igitur anceps ſit huius rei exitus, a primo protinus die omnibus ſignis accuratæ animam adhibere oportet. Nam ex eo caſu iuniores quidem intra ſeptimum diem, ſeniores uero multo tardius moriuntur: quippe qui non æque magnas febres experiuntur, neq; adeo inſaniunt, proinde ſuſtinere poſſunt donec ſuppuretur affectus. Quod ſi morbus hac in ætate reuertatur, magna ex parte interficere ſolet. Sed iuniores, antea q̄ auris ſuppuratur, pereunt, niſi pus candidum ab ea deſluens,

securitatem polliceatur, præsertim ubi salutarium
quoq; signorum aliquod appareat.

17.

¶ Neq; leuiter terri debemus, ubi febricitanti
fauces exulcerantur: cui si aliud quoq; ex malis
signis quæ supra declarauimus accesserit, in pe-
riculo hominen uersari denunciandum est.

DE ANGINA.

XVII.

SOVINANTIA pessima & cito mortifera est, signa deterio-
ris speciei quæ
quæ in gutture non apparet, nec extat in ceruice
cum rubenti tumore, dolore tamen acutissimo
existente, & spiritu orthomiæ.

XVIII.

¶ Hæc mali species in prima die suffocat, aut
secunda, aut tertia, aut quarta. Altera huius mali
species est, cum in gutture apostema rubet, & ipsa
mortifera est, tamen pigrior est prima.

XIX.

¶ Tertia uero in qua ceruix & guttur rubent,
prioribus diuturnior est, & nisi tumor ad interio-
ra redierit, spei locus omnino non resistit.

XX.

¶ Etsi delituerit, non tamen ipsa die critica, neq;
propter aliquod apostema rubentem tumore alio
transdixerit, neq; putredinẽ patiens expuerit, uel

PRONOSTI. HIPPO.

ad modicū defecerit, & si dolor requiem mētitur,
mortem ad iterationis laborem promittit.

XXI.

¶ Bonum est autem tumorem & ruborem foras
promineri, quod apostema si ad pulmōrem intus
lapsum fuerit, pus ibi efficit, & amentem reddit.

DE ANGINA.

^{18.}
^{214.} ANGINA periculosissima est, celeriterq; ene/^{214.}
cat, si neq; in faucibus, neq; in ceruice quicq; ap/
paret: si dolor uehemens est, si uix spiritus trahi/
tur: etenim eodem die iugulat, licet interdū usq;
ad secundum, aut tertium, aut etiā quartū pro/
trahatur.

19.

¶ Quæ uero in reliquis quidem non minore do/
lore afficit: in faucibus uero tumore ruboremq;
excitat, superiori nō minus periculosa est, sed lon/
gius spacium habebit, præcipue si uehemens fue/
rit rubor.

20.

¶ Sed tum præcipue malum prolongatur, cū non
solum fauces, sed ceruicem quoq; rubor occupat;
maxime uero potest ab ea secunda ualetudo con/
tingere, si rubor simul & ceruicem & pectus com/
prehendat, neq; ad interna reuertatur erysipelas.

21.

^{Erysipelas.} ¶ Quum uero deletur erysipelas, sed non in de/
cretorij diebus, neq; in exteriores partes conuer/
titur.

titur tumor, neq; pus sereat æger, sed leuis, & a dolore immunis uidetur, id aut mortem significat, aut dolorem reuersum.

22.

C Tutius est & tumorem & ruborem in externas maxime partes conuerti: si uero ad pulmonē conuersio fiat, dementiā excitabit, quanq̄ nonnulli sic affecti magna ex parte suppurantur.

CDE VVVLA.

XXII.

V VAM tumidam & rubentem incidere timendū est, quia uel sanies inde sequitur, uel sanguinis fluxus nimius. Laborabis igitur ad aliam curam confugere. Et si neq; sic poteris incisionē effugere, & amplius crescit & liuescit, & si quod palato adheret subtiliatur, tunc inde, sed prius totum corpus festinabis purgare, tempore fauente, & suffocationis timore minime reluctantē.

XXIII.

C Signa & accidentia affecto loco nequaquam definitio.

C Quorum febris per modicum lentescit, nec signum finiendæ ægritudinis habuerit, nec febris defectus in die critica fuerit, iterationē ægritudinis habebis.

XXIII.

C Quibus febris permanet, neq; labore grauantur, neq; multum molestantur yuxta dolorem, his

b ij

PRONOSTI. HIPPO.

apostema futurum est in iuncturis inferiorū partium post diem. 20. Quibus febres longæ, his pustulæ, aut in articulis dolores fiunt,

XXV.

¶ Transactis uiginti diebus post febrem, oportet ut expectetur exitura cum pertransit ægritudo uigesimalium diem. XXVI.

¶ Hoc autem apostema minus euenit illis, quorum ætas est inferior a trigesimo quinto anno.

XXVII.

¶ Quibus uero ætas est prolixior, fiet apostema febribus manentibus.

XXVIII.

Febres inordinate uagantes feb. prædicant quartanas.

¶ Febribus uero inordinate uagantibus quartanæ sunt futuræ, certius tamen circa autumnum.

XXIX.

¶ *De mutatione que accidit per ætatem.*

¶ Et sicut illis quos prædiximus apostema oritur, sic qui trigesimalium quintum annum præterierunt quartanarij efficiuntur.

XXX.

Exituras in hyeme frequenter fieri.

¶ Omne apostema magis in hyeme quàm in alijs temporibus euenit, & amplius moratur, & si sanatur non reciprocatur.

XXXI.

¶ *De uomitione spontanea.*

¶ Quibus adsunt febres nõ mortiferæ, & attestant

in capite dolores, & patietes ante se putant tanq̄
 muscas uolitare, uel aliqua nigra. Et si dolor in
 uitalibus superuenerit, rubeam choleram uomitu-
 ros sperabis. Et si rigor uel frigus affuerit, & sub
 hyppocundrijs frigidū sentitur, certiorē & subitū
 uomitū sperabis, & si cibum assumunt, reiiciunt.

XXXII.

¶ Quibus ille dolor a primordio febris in capite
 est, & dolor quarta die aut quinta augetur, in se-
 ptima euadunt. Quibus uero die tertia dolor in-
 ceperit, & crescit usq; in quintam & septimā, fini-
 tur in nona uel undecima. Si uero contingat in
 decima, & urina priori similis est, in quartadecima
 die liberantur.

XXXIII.

¶ Quæ uero diximus, tertianarijs eueniunt æqua-
 liter uiris & mulieribus. Iunioribus uero eueniunt
 in febribus diuturnis, & in ueris tertianis.

XXXIII.

¶ In febribus, si est dolor capitis, neq; ante ocu-
 los quibuslibet nigris apparentibus, sed ueluti
 flamma lampadibus, & sub hyppocundrio dextro
 uel sinistro sunt tēssiones & tumores, & etiam sine
 dolore, his sanguis fluxurus est de naribus.

XXXV.

¶ De conuulsione, seu spasma.

¶ Pueris in acuta febre spasmus contingit, maxi-
 me autem si uentres constipati sunt, & uigilent, &

b ij

PRONOSTI. HIPPO.

expaueant, & plangent, & colorē uariant, ut modo citrini, modo rubei, modo liuidi, modo uirides fiant. hæc ueniunt pueris usq; in septimum annū, maioribus uero his & iuuenibus spasmi in febribus non contingit, nisi magnis existentibus infirmitatibus, ut est phrenesis. XXXVI.

¶ Interest ergo, tua ut multo studio pereuntes & euasuros, siue pueros, siue iuuenes discernas, nec in qualibet ægritudine te negligenter offeras.

¶ Honestum quoq; illud est, qui sanitatem huic XXXVII.

uult promittere, illi uero mortē uult pronunciare. Et in breui & in proluxa ægritudine, omnes (ut diximus) significationes oportet dignoscere, & æquaratione perpédere, atq; uires earum conferre, cautiùs tamen hæc in urinis & sputis facere.

XXXVIII.

¶ Et hæc est nostra doctrina in acutis passionibus, & in epidimicis ægritudinibus. i. longis, ut in cancro, & similibus periculis, ne torpeas, & tempora, præsentefq; morbos attendas.

XXXIX.

¶ De signis & indijs quonam modo differant inter se, item aliqua de temperie regionum.

¶ Scito omnes ualitudines posse euenire omnibus temporibus, quasdam tamen quibusdā magis est euenire, & quarum signa mala sunt, malas esse, quarum uero bona sunt, e contra se habere.

¶ Adhuc significationes quas diximus in Æthiopia & Hesperia & septentrione experti sumus.

XLI.

¶ Quo pacto prædictiones medicarum in morbis ratae sint.

¶ Nec desperatio aliqua te conturbet, quia lo-
cupletius quàm existimes tibi arridebit signorum series,
si ut monuimus nostræ rationi inuigiles.

XLII.

¶ Neque te ad alias ægritudines, & ad alias præce-
ptiones ab hac præceptione uelis diffundere, quia
quæcumque determinatur nostro numero certo die-
rum criticorum, nostro quoque sint expositæ ordi-
ne præceptorum.

Eius tertij pronosticorum.

DE GVRGVLIONE.

Guliel.

^{23.}
GVRGVLIO si cum rubore tumescit, sine per-
riculo præcidi non potest, etenim inflammatio,
sanguinisque profusio ei accidit. Proinde satius est
alijs quibusdã auxilijs uti, quibus extenuari possit.
Cum uero pallidior efficitur, uua nominari solet,
quod si tum ima eius pars crassa & rotunda sum-
ma uero tenuis uideatur, intrepide præcidi debet.
Satius tamen fuerit, antea quàm manus adhibeatur,
aluum uacuare, si tempus id ita permittat, ut in-
terim suffocatio hominem, non præoccupet.

*cautela non
tarda.*

PRONOSTI. HIPPO:

^{24.}
¶ Quibus febres, neq; salutaribus notis apparentibus, neq; in diebus decretorijs conquiescūt, n̄ reuersionem timere debent.

^{25.}
In longa febre, ex qua tamen æger liberari potest, si neq; ob inflammationē, neq; ob aliam ullam manifestam causam, dolor infestat, aut tumidum, aut dolorosum in articulis abscessum expectare oportet, præcipue in imis partibus: maxime uero in his ætatibus, quæ triginta annos non excesserunt, eiusmodi abscessus nasci consueuerunt, idq; in tempore breuiori.

^{27.} ^{28.}
¶ Non tamen expectandus est abscessus, donec uigessimam diem febris præterierit: is natu maioribus raro accidit, quā in longo spatio duret febris.

^{29.}
¶ Solet etiam continuis febribus abscessus superuenire. Interpellata uero febris, eademq; errabunda, in quartanam mutabitur, præcipue si autumnus proximus est. ^{30.}

¶ Atq; ut abscessus oriuntur in his qui triginta annis minores sunt, ita quartana eos qui trigessimum annum aut agunt, aut excesserūt, præcipue corripit. ^{31.}

¶ Igitur scire licet, abscessus hyeme magis accedere, serius finire, sed non facile reuerti.

^{32.}
C Si cuipiam in non lethali febre caput dolet,
 aut ante oculos obscura quædam obuersantur,
 aut cordis dolor accidit, is bilem euomet. Si ue-
 to horruerit, & inferiores præcordiorû partes fri-
 gore afficiantur, citius ad uomitione properabit
 quod si eo tẽpore quippiam aut biberit, aut ederit,
 id quoq; quamcelerrime euomet.

^{33.} ^{44.}
C Quibus itaq; a primo protinus die dolor su-
 peruenerit, ijs quarto & quinto die ingrauescit, mox
 in septimo liberantur. Sunt non pauci qui tertio
 die dolere incipiunt, quinto maxime molestantur,
 deinde nono uel undecimo tuti euadunt. Sed quos
 dolor quinto die uexare cœperit, reliqua ex pro-
 portione respondeant ijs decimoquarto die finitur
 morbus. Hæc tum uiris, tum mulieribus, sed in
 tertianis maxime contingere solent. Iuunioribus
 uero cum in ijs ipsis, tum præcipue in continuis
 febribus, atq; tertianis synceris.

^{35.}
C Itaq; quibus in huiusmodi febre caput dolet,
 oculi uero obscuras illas imagines non uident,
 sed caligatione hebetantur, aut splendentia quædã
 cernere se putant, ac præ cordis dolore in alteru-
 tra parte præcordia tenduntur, ac neq; dolor in-
 festat, neq; inflammatio, ijs pro uomitu sanguis e-
 naribus profluet, idq; præcipue iunioribus accidit.

PRONOSTI. HIPPO.

Si uero trigesimū annū, uel agunt uel superauerunt, uomitū potius q̄ sanguinis fluorem expectabimus.

¶ Si pueris in acuta febre aluus nihil deſicit, neq̄ somnus accedit, sed terrentur, flent, color mutatur, ut modo pallidus, modo liuidus, aut ruber efficiatur, neruorum distentio timeri debet, utpote quæ pueros, qui septimū annum nondum exceſſerunt, q̄ promptissime inuadit. Grandiusculos uero pueros, atq̄ adultos, non adeo in febribus neruorum distentioprehendit, nisi uehementis admodū malitiæ signum aliquod affuerit, qualia uidelicet in phreneticis uidentur.

¶ Ergo ex omnibus signis, ut de singulis morbis singula præscripta sunt, & morituros, & eos qui ad bonam ualitudinem redire poterunt, siue pueri sint, siue natu maiores, sic conſicere oportet.

¶ Atq̄ hæc de acutis morbis, atq̄ de is qui ab eis nascuntur, dixisse uelim.

¶ Cæterum si recte discernere uolueris, & morituros, & eos qui a periculo tuti sunt: & quis morbus longo, & quis breuiori spatio finietur, discere omnium signorum inter se collatorum uires (ut supra demonstrauimus) accurate iudicare, tum aliorum, tum præcipue urinæ, ac sputi, cum

ſcilicet ſimul & pus & bilem ager ſcreat. Item ſu-
peruenientiũ quoq; morborum impetum, ac tem-
porum anni conditionẽ, accurate obſeruare oportet.

41.

42.

¶ Poſtremo quod ad coniecturas, reliquaq; ſi-
gna pertinet, haud quaquam uel ignorandum,
uel negligendum eſt, quod quouis anno, & quo-
uis anni tempore, mala ſigna timorem, utilia ue-
ro bonam ſpem denuntiant. Etenim in Libya,
& Delo, atq; Scythia, propoſita iam ſigna uera
eſſe comprobauimus.

*Libya, Delos,
Scythia, pro
omnibus pro-
muntur.*

43.

¶ Vnde ſcire licet, in iſdem terris multo plura
q̄ ſupra propoſuimus, illum facile aſſequi poſſe,
qui ea recte, & iudicare, & perpendere didicerit.

44.

¶ Sed nullius morbi hic non deſcripti nomen
deſiderandum eſt: nam omnes qui in dictis tem-
porum ſpatiis morbi ſiniuntur, iſdem quoq; in-
dicis diſcernuntur.

*Si quis mala
hic non diuin-
tur, ſimiliter ta-
men dignoſ-
ſantur.*

Explicit tertius liber & ultimus
Pronoſticorum Hippocratis.

c ij

HIPPOCRATIS
COI DE LEGE LIBER,
M. Fabio Caluo interprete.

*Medicæ ars
os præstantis.*

*Quæ poena
malis medicis
irrogatur.*

*Quæ necesse
sua medico su
mro.*

MEDICA QUIDEM ARS,
cunctis profecto artibus præstat, sed
eorum inscitia, qui ea utuntur, ac eo-
rum iudicio, qui de his hominibus
non bene sentiunt, cunctis iam artibus inferior
habetur. Horum autem erratio hanc mihi potissimum
causam habere uidetur: quoniam soli me-
dicæ arti nulla alia poena in urbibus posita est
& irrogata, præterquam uituperationis, infamiatue:
quæ quidem errantes non punit, qui personis ma-
xime similes sunt, quæ in tragædis producuntur.
Figuram autem, formamue, & habitum eorum,
quos agunt, habent, tamen illi non sunt: sic me-
dici plurimi quidem uerbis, sermone, famaue sunt,
opere autem, & re uera perpauci. Nam qui uere
medicæ artis cognitionem, prudentiamue sibi para-
turus est, commodeue ad eam sese accinget, hæc
nanciscatur & habeat oportet: Naturam, ingeniumue,
puerilem disciplinam, bonos mores, laboris amorem,
tempus. Primum quidem omnium, natura, ingenio
opus est, Natura enim repugnante, & contrafaci-
ente, cuncta casta & uana sunt, quæ si ad optima
ducat, scientia artis facile putatur & fit, quam cum
prudentia acquirere oportet, discendo in puerili

etate, loco ad disciplinā cōmodo: laboris autem
 amore, laboriositate in multū, longūue tēpus p/
 ducere & cōferre. Disciplina hæc uti naturaliter in/
 sita uideatur, dextereq; & opportune maturos fru/
 ctus ferat, cuius similitudinē & in his, quæ terra
 gignuntur uidere est. Nam nostra natura, seu in/
 genium, tanq̄ seges & ager est, doctorū uero præ/
 cepta, dogmataue, semina sunt: disciplina autē &
 scientia puerili etate cōparata, suo tēpore est semi/
 na in segetē, agrumue sationi paratū iactata fuisse.
 Locus autē, quo discit, nutrimentū est aeris, quod
 segeti & satis accedit: laboris uero cupiditas est,
 opera tractatioue, & subactio agelli: tēpus autem
 hæc omnia corroborat, pleneq; nutrit, præbetue,
 quæ ad medicam artem, ueramq; eius cognitionē
 conferunt. Sicq; hi, qui per urbes uagātur & uer/
 santur, non solum uerbis & sermone, sed opere &
 re medici censentur. Nam ignorantia & imperi/
 tia malū conditoriū, & thesaurus est, malumq; de/
 positū his qui habent, somniūq; est, & eius quædā
 imago, cogitatioisq; ueræ prudentiæq; expers est, ti/
 miditatisq; & ignauiæ & audaciæ nutritrix. Timiditas
 enim et ignauiā præ sese impotentia fert, sed audacia
 artis ignoratiōne. Duo n. sunt, scientia, persuasioue, &
 opinio: quarū altera scire facit, secūda autē ignorare.
 Hæc itaq; cū sacra, sanctaue negotia sint, sacris san/
 ctisue uiris demonstrantur, pphanis uero fas nō est,
 priusq; disciplinæ sacris initiētur.

Disapline
 cōparatio ad
 agriculturaluram.

Scientia mul
 tum differe a
 persuasioue.

Finis lib. de leg.

HIPPOCRATIS
COI DE MENTE,
SENSVVE LIBER, M.
FABIO CALVO
INTER,
PRETE.

mens quid

ENS AVTEM, SEN-
SVSVE, DEFECATI,
PVRI, INTEGRIQVE
ANIMI ACTVS ES,
SE PERNO SCITVR. QVÆ
SI EXERCEATVR, CRE-
SCIT, SI MINVS, MAR-
CESCIT, DEBILITATVR,
MINVITVRQVE: QVÆ
SVO TEMPÖRE, PRO-
BE SI EXERCEATVR,
OPTIMO CVIQVE,
ET HONORI, ET
EMOLVMEN-
TO EST.

Finis libri de Mente Sensuue.

DIUI HIPPO.

CRATIS MEDICI, PRONO,
STICORVM LIBER, QVI,
SECRETORVM LIBER
N V N C V P A T V R.

1.

IXIT HIPPOCRATES, cum ni-
grum apostema in parte auris posteri-
ori in somnis apparuerit, æger die. xviij.
morietur. 2.

Cum uero in iuncturis hydropis, aut in pede
eius apostema exiuerit, post mensem, a die qua
apparuit, æger liberabitur.

3.

C Super nasum autem, si pustula nigra, aut si-
cut pannus lineus mundus apparuerit, in fine
anni, ab apparitionis die, morietur.

4.

C Et quando febriciens, sub hypochondrijs sini-
stris dolorem habuerit, & in loco apostema ap-
paruerit, in die quarta subito morietur.

5.

C Et si pustula nigri, aut pauonis coloris, in po-
plite sinistri pedis sit, pestilentia significatur.

6.

C Si patiens alienatus fuerit ante tertium diem,
morietur.

SECRETORVM HIPPO.

7.

¶ Et si exitura pustula nigra in lingua fuerit febricentis, in die non critico, mortē pronosticatur.

8.

¶ Alienatio, cito post dolorem totius corporis, & cardiaca statim post somnū, significant abundantiam hu. in corpore, & mortem subitanēam pronosticantur.

9.

¶ Cum exierit in palpebra patientis apostema quasi auellana, sine dolore & grauitate, in .xxxiiij. die morietur.

10.

¶ Cum exierit in summitate nasi apostema nigrum subito, cum forti dolore, in tribus mensibus morietur.

11.

¶ Qui carent odoratu sine reumate, fe. pronosticantur.

12.

¶ Dolores iuncturarum in iuuentute, breuitate uitæ significant.

13.

¶ Tremor genuum post somnū cum remanentia uirtutis, paralysim prædicit.

14.

¶ Cum in ancha apparuerit apostema acutum, in tribus mensibus morietur.

15.

¶ Grauitas linguæ post eius leuitatem in iuuentute, mortem significat subitanēam.

16.

¶ Cum in auris cartilagine exierit apostema fortis doloris, in tribus mensibus morietur.

17.

¶ Qui patitur ephimeram, & ex eius naribus fluxerit sanguis, trigesimotertio die morietur.

18.

¶ Qui dormierit oculis apertis absq; consuetudine, epilepsiam significat,

19.

¶ Quando febriens huc & illuc manibus aliquid quesierit, uideritq; mortuos, 15. die morietur.

20.

¶ In quo febriente apparuerint dispositiones insuete, si discooperit pudenda absq; pudore, & loquitur uerba turpia, morietur omnino.

21.

¶ Alienatio in omni ægritudine pessimum.

22.

¶ Permanentia sensuum, non significat euasione omnino.

23.

¶ In cuius crure apparuerit pustula cerulei coloris & flammei, omnino primo mense morietur. Et si fuerit sine ardore & pruritu, in septem mensibus morietur.

24.

¶ Pustulae nigrae & uirides, maxime mortales si fiant cum febre.

25.

¶ Tortura mandibulae, uel obliquatus uisus in febre acuta, mortem statim significat.

SECRETORVM HIPPO.

26.

¶ Cuius oculi fuerint obliqui, cito alienationem significat.

27.

¶ Cuius sensus odoratus subtilior fit infueto, surdum pronosticatur.

28.

¶ Qui in horis non assuetis comesse appetit, humores in eius stomacho pronosticatur, qui si fuerint sparsi uel congregati mortem inferunt.

29.

¶ Qui multum studuerit in libris philosophorū, pronosticatur uigiliam, maniam, uel melancholiā.

30.

¶ Qui subito turpia loquitur, & quoq; subito, nociua cibaria appetit, membrorū principalium significat debilitate.

31.

¶ Qui multū sufferūt, fortis sunt complexionis.

32.

¶ Acuitas malitiam significat intelligentiæ, temperantia uero magis est conueniens.

33.

¶ Qui transferint secundum annum, & acciderit eis dolor renum, non curantur, sed quæ magis profunt, sunt medicinæ a uirtute occulta operantes, qui si transferint primum, & acciderit eis phrenesis moriuntur.

34.

¶ Cum febris tussisq; acciderit, & tussis recesserit subito, apostema in aliqua iuncturarum pronosticatur.

SECRETORVM. Fo. 71.

35.

¶ Iuuenis cui acciderit pleuresis magna, morietur.

36.

¶ In cuius corpore membrorum dormitio saepe acciderit, significat ipsum mori subito, propter spirituum in corpore paucitatem.

37.

¶ Qui piger est ad motum, pronosticatur dolorem iuncturarum.

38.

¶ Cuius sudor assellarum fetet, pronosticatur lepram.

39.

¶ Quicumque iuuenis habens febrem, cum dolore capitis, incurrens cardiacam, quasi subito per tres uel quatuor dies post principium febris morietur.

Finis libri Secretorum Hippocratis.

d'ñ

LIBER PRONOSTI-
CORVM HIPPOCRATIS, DI-
CTVS CAPSVLA EBVR-
NEA, QVI IN EIVS
sepulchro inuentus fertur.

¶ Prologus in eundem librum.

PERVENIT AD NOS,
q̄ cum Hippocrates morti appropin-
quaret, præcepit ut uirtutes ille scri-
pte ponerentur in capsâ eburnea, &
poneretur capsâ cum eo in sepulchro suo, ne ali-
quis eam detegeret.

¶ Cūq; Cæsar ipse magno desiderio uidēdi Hippo-
sepulchri, teneretur, ad quod dū peruenisset, ipsum
inuenit ualde abiectū, quod præcepit subito instau-
rari, corpusq; Hippo. si adhuc integrum esset, ad se
deferri iussit. At dū sic ex mandato Cæsar's instau-
raretur sepulchrū, in eo Capsula eburnea inuenta
est, in qua infrascripte pronosticoꝝ uirtutes cōtine-
bantur. Delataq; est tandem Cæsar'i capsula, quam
inspiciens, suo fideli amico Misdos, tradidit.

I.

¶ Quando in facie infirmi fuerit apostema, cui
non inuenitur tactus, & fuerit manus sinistra po-
sita super pectus suum, scias q̄ morietur usq; ad
xxii. dies, & præcipue quando in ægritudinis suæ
principio palpat sepe nares suas.

^{2.}
¶ Quando fuerit in utrifq; genibus apostema magnum cum uehementia sitis, scias q; morietur usq; ad octauum diem, & præcipue quando in ægritudinis suæ principio sudauerit sudore multo.

^{3.}
¶ Quando fuerit super uenam quæ est super ceruicem, quæ generat somnum, pustula parua super ipsam, sicut forma pulueris, scias q; infirmus morietur. 52. die a die quo infirmatus est, & signum est q; fit in principio suæ ægritudinis sitis uehemens.

^{4.}
¶ Quando fuerit super linguam pustula sicut naurati. Et est naurea, quæ dicitur musca canina, aut sicut grana pentadactili, scias q; morietur in die illo, & signum est, q; desiderat in principio suæ ægritudinis res calidas in suis naturis.

^{5.}
¶ Quando fuerit super aliquem digitorū pustula nigra parua similis orobo & dolebit, scias q; morietur in duobus diebus ab ægritudine sua. Et signum erit q; fuit in generatiōe sua grauis corporis.

^{6.}
¶ Quando fuerit in pollice manus sinistrae pustula parua similis fabæ, fusci uel pallidi coloris, quæ non dolet, scias q; in sexto die morietur a principio ægritudinis. Et signum est, quia in principio ægritudinis assellauit assellationibus multis ualde.

CAPSVLA EBVRNEA

^{7.}
¶ Quando in digito medio sinistri pedis fuerit pustula, cuius color est sicut terstonis aurificis, scias q̄ habens eā morietur .xij. die a principio ægritudinis. Et signum est, q̄ desiderat in principio ægritudinis res habentes acrimoniam desiderio uehementi.

^{8.}
¶ Quando fuerint ungues digitorum fusci uel pallidi coloris, & in fronte fuerit pustula sanguinea, scias q̄ morietur in secunda die a principio ægritudinis. Et signum illius est, quia erit multæ sternutationis in principio inceptions suæ ægritudinis, & multarum oscitationum.

^{9.}
¶ Quando fuerit in pollicibus duorum pedum pruritus uehemens, & fuerit color ceruicis fuscus ualde, scias q̄ morietur quinto die ægritudinis, ante occasum solis. Et signum est q̄ minxit in principio suæ ægritudinis urinam multam exuberantem.

^{10.}
¶ Quando fuerint super palpebram infirmi tres pustulæ, quarum una sit nigra, & alia fusci coloris & pallidi, & alia subalbedini decliuis, scias q̄ habēs eam moriet̄ .xxvij. die, a principio ægritudinis suæ. Et signum est, q̄ in principio erit sputi multi.

¹¹
¶ Quando fuerit super palpebram unius oculorum pustula sicut auellana leuis fusci coloris, sci

HIPPOCRATIS. Fo. 73.

as q̄ morietur secunda die suæ ægritudinis. Signū
quia in principio suæ ægritudinis dormit somnū
multum & grauem. 12.

¶ Quando fluit ex naribus infirmi sanguis tra/
hens ad subalbedinem & ruffedinem, & apparet
in manu eius dextra pustula alba quæ non dolet,
scias q̄ morietur. iij. die a principio suæ ægritudinis.
Et signum est, q̄ non desiderat cibum omnino.

13.
¶ Quando apparebit in coxa infirmi sinistra ru/
bedo uehemens quæ non dolet, scias q̄ morietur
in. ij. die suæ ægritudinis. Et signum est, q̄ in prin/
cipio inceptions suæ ægritudinis, habuit pruritū
uehementem, & desiderat comedere olera.

14.
¶ Quando fuerit post aurem sinistra pustula ni/
gra, scias q̄ morietur. 28. die suæ ægritudinis. Et si/
gnum est, q̄ desiderat potare aquam frigidam, de/
siderio uehementi.

¶ Et si fuerit dura grauis alba similis grano fru/
menti, scias q̄ morietur uigesima die a principio suæ
ægritudinis, in illa hora in qua apparuit pustula.
Et signum est, quia mingit in principio suæ ægritu/
tudinis urinam multam.

15.
¶ Quando fuerit post aurem dextram pustula
rubea ca, similis combustioni ignis, scias q̄ mori/
ci/

CAPSVLA EBVRNEA.

etur septimo die a principio suæ ægritudinis. Et signum est, q̄ uomit in principio ægritudinis suæ uomitum multum.

16.

¶ Quando fuerit sub mento pustula rubea, in magnitudine fabæ egyptiacæ, scias q̄ morietur. 52. die, ab inceptione suæ ægritudinis. Et signum est q̄ spuit in suæ ægritudinis principio sputum multum.

17.

¶ Quando accidit dolor alicui in præputio & in pellicula quæ cooperit caput uirge, deinde apparet in cubito pustula fulci coloris, scias q̄ morietur quinto die ægritudinis. Et signum est, q̄ desiderat urinam bibere in inceptione suæ ægritudinis.

18.

¶ Quando fuerit super latus dextrum pustula non dolens, fulci coloris, scias q̄ morietur nona die ægritudinis, ante ortum solis. Et signum est, q̄ in ægritudine sua facit multas oscitationes.

19.

¶ Quando fuerit in titilico sinistro pustula fulci coloris, in magnitudine citonij, scias q̄ morietur quintadecima die ægritudinis. Et signum est, q̄ accidit in inceptione ægritudinis somnus multus & grauis.

20.

¶ Quando fuerint super calcaneum pustula nigra multæ, scias q̄ morietur uigesimasecunda die

HIPPOCRATIS. Fe. 74.

ægritudinis. Et signum est, q̄ desiderat in principio aerem frigidum, & cibos frigidos desiderio uehementi.

21.

¶ Quando fuerit supra pectus sinistrum pustula subalbida, scias q̄ morietur quarto die ægritudinis. Et signum est, q̄ accidit in principio ægritudinis pruritus uehemens in oculis, & non sufficit scalpere oculos suos.

22.

¶ Quando fuerit in medio capitis pustula nigra sicut nux nigra lenis, quæ non dolet, morietur quadagesimo die a principio ægritudinis. Et signum est, q̄ accidit ei in principio ægritudinis desiderium melonum, & exuberantia urinæ.

23.

¶ Quando sub ceruice fuerit pustula parua, & in palpebra inferiori oculi sinistri pustula etiam alba, scias q̄ morietur undecima die ægritudinis suæ. Et signum est, q̄ accidit ei in inceptione ægritudinis desiderium dulcium uehemens.

Finis capsulæ Eburnæ Hippo.

☿ HIPPOCRATIS
IUSIVRANDVM,
NICOLAO PEROTO
INTERPRETE.

HESTOR APOLLINEM MEDICUM, & Esculapium, Hygiamq; & Panatiam Esculapij filias, & deos, & deas omnes, me (quantum in me erit, & quantum ingenium meum ualebit) hæc omnia obseruaturum, quæ hoc iureiurando, atq; his tabellis continentur. Tribuaturum me præceptoris meo, a quo hanc artem edoctus sum, non minus quàm parenti, a quo sum genitus, uitam cum eo communicaturum. Res omnes quas illi necessarias esse intelligam, pro uiribus meis subministraturum, progeniem eius, fratrum loco habiturum. Præcepta omnia libere & fideliter traditurum, meis & præceptoris mei liberis, ceterisque discipulis, qui se legibus medicinæ astrinxerint, atq; iurati fuerint, alij præterea nemini. In curandis ægrotis, pro uiribus, & pro ingenio meo, rebus necessarijs usurum, nemini ægritudinem dilaturum, nihil per iniuriam facturum. Rogatum mortale uenenum, nemini daturum, neq; id cuiq; consulturum, neq; mulieri prægnanti, ad interficiendum conceptum foetum, potionem potesturum, Vitam meam atq; artem meam puram

HIPPOCRATIS. Fo. 75.

atq; integram seruaturum. Laboranti lapillo, haud
quaq; excisurum, sed expertis huius artis hoc ne/
gociū permiffurum. Quamcunq; domum ingref/
fus fuero: duntaxat liberandis aegrotis operam
daturum. Omnem iniuriam, omnem corrupte/
lam, omne genus turpitudinis, res etiam uenere/
as, fponde mea euitaturum, siue muliebria corpo/
ra curauero, siue uirilia, siue hominis liberi, siue
ferui: quæ inter curandum, uel uidero, uel audi/
ero, uel etiam extra curam, in uita hominum co/
gnouero, quæ reticenda esse intelligam, ne/
mini aperturum, sed intemeratam ta/
curnitatem seruaturum. Præfens

igitur iururandum, integre,

atq; incorrupte ser/
uanti mihi om/
nia, tam in

uita q̄

in

arte

mea, pro/
fpera, fœliciaq;

fuccedant, & gloria
in æternum parata fit.

Transgredienti uero, atq; per/
iuuro, contraria omnia eueniant.

Iurifurandi dñi Hippocratus finis.

c. ñ

Imprecationes
periuri.

☿ HIPPOCRATIS

TIS IUSIURANDVM,

M. FABIO CALVO

Rhauennate, interprete.

*Apollo.
Aesculapius,
Hygeia:
Panacea.*

ER APOLLINEM MEDICVM

Aesculapiū, Hygeian, Panaceianq; iuro, ceterosq; deos cunctos, deasq; testor, me hoc Iusiurandū, conscriptionemq; pro uiribus, iudicioq; meo conseruaturum, parentisq; loco habiturum eum, qui me hanc artem docuit, cum eoq; uitam, & bona communicaturū, & collaturum in communi usū, quicquidq; ei opus fuerit impertiturum, liberosq; eius æque ac meos fratres amaturum: siq; hanc artem discere uoluerint, gratuito docturum, sineq; conscriptione, syngraphaue ulla, præceptionisq; admonitionisue, & auditionis, ceteraq; uniuersæ disciplinæ partem illis facturum, imperiturumue. Præterea meis filiis ac illius qui me docuit, discipulisq; conscriptis, & iureiurando, medicaq; lege constrictis, nulliq; præterea aliq; impertiturū: medicamentis uero, nutritatiue, pro uiribus, meoq; iudicio semper ad lanquentium utilitatem utar, perniciemq;, & iniuriam a me propulsabo: medicamentū autem uenenatū, mortiferumue, rogatus etiam, non dabo, nec cuiq; ad hanc rem subscribam, assentiarue. Similiterq;

*Que præstet
Medicus.*

nulli fœmina, quo partum abigat, perdatue, me/
 dicamentum, glandulamue supposititiã dabo.
 Puram autem, castam & sanctã meam uitã &
 artem præstabo, & conseruabo: calculosos uero
 nũq̃ secabo, quod illis relinquam, ad languentium
 Domos autem quas intrauero, ad languentium
 utilitatem intrabo: a corruptioneq; & iniuria om/
 ni uoluntaria quacunq; præsertim uenerea pro/
 cul abero: quacunq; præterea de & in corporibus
 uirorum, liberorum, fœminarum, seruorumq; cu/
 rando, & non curando, deq; eorum uita sensero,
 audiuerõ, uiderõ, quæ sermone non liceat ædi, si/
 lebo, sacra, arcanaue ea esse ratus: hoc quidem
 iusiurandum præstanti, conseruatiue, nullatenusq;
 peieranti, præuaricantiue, mihi liceat apud
 omnes homines, omni tempore com/
 probato, summaq; existimatione,
 & autoritate existenti, uita
 & arte frui, præuari/
 canti uero, peie/
 rantie,
 contra.

Dira seu exco/
 rationes peies/
 rantium.

e. in

AD MEDICINAE CANDIDATOS.

HAbes præterea Lector optime, hic alios Aphorismos, ex uarijs eisdemq; grauius Medicinæ Authoribus collectos, de quibus, nulla ante facta est propterea mentio, q̄ studiosa iuuentus, præcedēti opere, iam tunc fere typis absoluto, illos, prioribus Aphorismis adiungi postulauit, quo liber exiret, cum eidem Iuuetuti, tum alijs Lectoribus, & grata uarietate, & accessione alicuius recentioris utilitatis acceptior & commendatior. .*

Ecclesiastia
38.

A Deo est omnis medela, & a Rege accipiet donationem.

Orige: Homi
in 18: cap: 24
sup Numeros

Si ulla scientia est a Deo, quæ magis ab eo erit q̄ scientia sanitatis?

Eccle. 38:

Altissimus creauit de terra medicinam, & uir prudens non abhorrebit eam.

1a. Mesue.

Sanat solus languores Deus, & de frugalitatis solio produxit in largitate sua medicinam, benedictus, gloriosus, & excelsus.

Eccle 38.

Fili, in tua infirmitate non despicias te ipsum, sed ora dominum, & ipse curabit te. Auerte a delicto & dirige

et dirige manus, & ab omni delicto munda cor
tuum. Da suauitatem & memoriam similaginis, &
impingua oblationē, & da locum medico: etenim
illum domiuus creauit, & non discedat a te, quia
opera eius sunt necessaria.

Sūmmus & optimus Deus, non solum animarū
nostrarum, uerumetiam corporum curam gerit,
quæ quoniā uoluit diuersis languoribus esse sub/
iecta, quibus (ut solet aurum igne) purgarentur,
ne forte deficerent, in hærbis & lapidibus abstru/
sit medicamenta, quæ idcirco uoluit occultari, quia
sciebat se, rationem omnium acutissimam indaga/
tricem nobis tribuisse.

Vt animarum custos scire de iure tenetur illa, ex
quibus ipsarum salus dependet. Sic medicus ea,
ex quibus corporum pendet sanitas.

Nullus est æque pertinax suafor abstinentiæ, so/
brietatis, moderandæ iræ, fugiendæ tristitiæ, uitan/
dæ crapulæ, amoris abijciendi, temperandæ uener/
is, atq; medicus: nec ullus efficacius suadet: ut si
quis uiuere uelit, & salutarē medici experiri opem,
prius animum a uitiorum colluuiē repurget.

QVONIAM initiū sapiētiæ timor est domini, Prouer. 9.
Medicum Dei in primis amatorem esse oportet, Eccle. 11.

ipsumq; timere, & in cunctis præponere, ut plenâ habeat sapientiâ, quæ a domino Deo est, qui præbet eam diligentibus se. Deum igitur in cunctis præpone, & ipse præponet te, honora eum & honorabit te, time eum, & cuncta securus experieris.

De penitentia.
et remissio. c.
Cum infirmitas.

Medici corporum ad ægrotos accersiti, ipsos ante omnia moneant, inducantq;, ut medicos aduocent animarum, quandoquidem ægrotudines nonnunq; ex peccato prouenire, nemo est qui ambigat. Itaq; cum fuerit infirmo de spiritali salute prius prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedetur, cessante enim morbi causa, cessabit & effectus.

Quum ex duobus constituatur homo, corpore uidelicet & anima, duabus rebus indiget, uita, qua corpori opus est, & salute, qua animæ, hac de re Medicus diuites mercede curet, ut uitam lucretur temporalem, & pauperes gratis, ut animæ suæ adipiscatur salutem.

Humilem, pium ac misericordem decet esse medicum, gratisq; pauperibus medentem, ac consilium sibi reuelatum sepelementem.

Alienam miseriam pudoris sociam indicare nefas & execrabile est.

Periti medici officium est, tuto, & celeriter, atq; iu- Fo. 79.
cunde ægrum curare; uerum periculosam esse
constat nimiam festinationem, & uoluptatem.

Medicinam a superis datam, non ad resistendum *Auic. 3. fen.*
senectuti & morti alterationiq; naturali, uerum *prim. c. 1.*
accidentali, a causis ægris proueniente.

Quemadmodū oleo humidoq; ellychnij igneo ca- *Ellychnij suo*
lore consumptis, lucernæ flamma deperit, Sic hu- *nialis camo-*
mido radicali, natiuo calore exhausto, aura uita- *binus aut suo-*
lis a corde illico discedit. *peus, qui statim*
in oleo puritur.

Vt lucernæ flamma ebibit continuo id quod sibi
infunditur, ut seipsam conseruet, & immortalem
faciat. Sic calor naturalis, qui in nobis existit ra-
dicale humidū consumit, quo prorsus resolutō,
accedit mors naturalis.

Cum unū quodq; corpus, aut sanitatis, habite con-
seruatione indigeat, aut deperdite instauratione,
summam medicinā dicentes esse, non uti ea, non
modo delirant, sed uere insaniunt.

Vt casibus uarijs lucernæ flammā extingui saepe
numero contingit, sic a multis, ante statutā a na-
tura periodum, diuersis accidentibus spiritus eua-
nescit.

Aeger fideli medicorum committendus est, cuius error a recti distantia rarus est.

Multorum morborum ea uis est, ut certa mors sint, nisi praesens adsit Medicus.

Nulli medicorum sectae, mortis causas prebere conuenit, nam hominum saluti, & non exitio medica quaesita est.

Docto fidoque medico, nullum praemium satis dignum esse censuit antiquitas.

Quum nullus sit in hac uita thesaurus sanitati praefereendus. Qui medicis condignam dare mercedem recusant, recidiunt haud immerito, aut tarde conalescunt.

Sunt qui bene merentibus gratiam non referunt, & ualitudine conflantes, multa promittunt, ad uitam exinde reuocati, conuicti inde inuicem persequuntur.

Medicus fidelis & sapiens, cognitum cognoscendis, quanto celerius poterit subuenit aegrotanti.

Varis auxiliis morbus expugnandus est, alioqui consuetudo naturam facit.

Satius est omnibus in rebus anceps auxilium experiri quam nullum, plurimorum sententia. Nihil

Nihil deterius est, q̄ incidere in manus infortunati Fo. 80.
medici, aut laudati & minus sufficienter probati.

Nomine medici sunt multi, re autē perpauci reperi- *Vi supra Hip*
untur, ut igitur cōsumatus sit medicus, huic natura *po. in lib. de*
opus est, ingenio, doctrina, bonis moribus, puerili *Leg.*
institutione, laborandi studio, & tempore.

Sanitatem corporis Hippocrates, animi uero So-
crates, pollicetur.

Vt alimenta, sanis corporibus agricultura, sic sani-
tatem agris medicina promittit.

Ad ipsam curādi rationē nihil plus cōfert expiētia.

Abundāter libros peritorū ueterū relegere, & secre- *ta*
ta eorū diligēter discutere, iuuat omnē sapientē.

Operari autem secundum libros absq; perfecta ra-
tione & solerti ingenio, molestum est.

Ingenium naturale medici, cum' paruo artis fun-
damento adiuuat naturā, innaturale contrariū.

Medici officii est, rōibus pprijs, singula cōfirmare.

Qui in legēdis theoricae libris deses extiterit, in prae-
parandis rebus & morbis curādis, nec promptus,

f η

nec sa/

nec salubris usquā esse poterit.

Nemo melius morbo occurrit, q̄ cui malum maxime cognitum est.

☞ Boni primū medici est, præter ea quæ religioni necessaria sunt, non multos ægros suscipere, uarijs enim morbis & mens opprimitur, & corpus fatigatione continua languet.

☞ Quia (teste Hippo.) diligentia medici, ac ægroti obedientia, ministrorum idoneitas, extrinsecorumq; congruitas, ad cuiuslibet morbi curam pertineant. Ideo multæ agritudines, quæ de sui natura sunt curabiles, ægri errore ac inobedientia, medicorum cōsilia respicientis, frequēter mortales fiunt. Ita quoq; morbi, qui per se exigui sunt maiores curantis negligentia fieri solent.

☞ Aeger obsequens esse debet domesticis, medicoq; præcipue, qui falli nullo modo debet, occulta enim intemperantia, soli ægro nocumento est.

☞ Penuria inopum, uel potentum inobdientia a recte agendis medicos nonnunq̄ distrahit.

Prudentis medici est, insanabiles ac desperatos morbos non curare, Authore Gal. ne hominē occidisse, qui sorte sua interiturus erat existimetur.

Prudentis

Prudentis præterea medici est, eorum corporum cura renuere, ex quorum cura facile potest infamiã incurrere, ut infantium, prægnantium, oculorum ægritudinem, lapilloq; laborantium. Fo. si.

Anteaq; morbum cures, mortis signa, si percipias, ipsa prælagire oportet: pronosticatio enim inculpabilem reddit de morte medicum.

Quum morum malicia, humorũ maliciam frequenter insequatur, prauos succos purgantes, corpus & animũ sanant, obidq; aiunt medicinam, non solum ipsa curare corpora, uerũ et spiritus, cum in tẽperie corporis, & animi quoq; sanitas simul consistat.

In cura ægritudinis nõ dantis inducias, ut doloris intensi colici, uel anginæ, expedit medicum promptum esse, solertemq; ac copiosum, in exhibendis remedijs, gradatim unũ post aliud sine intermissione administrando. Multi enim faciendus est medicus in remedijs præsentaneis copiosus.

Spes conualescentiæ, & quam habent patientes de medico fiduciã, hos promptius ad salutẽ reducunt.

In morbi principio querere semper medelã tutius est, quã tune medicũ uocare, cũ naturã prostrauerit ægritudo. Non ergo immerito principijs obstandũ

Sero medicina paratur.

fij

Quam

Quid. de Remed.
Amo. lib. 1.

Quum mala per longas conualuere moras.

Multum interest ab initio quis recte curatus sit,
an perperam.

Satius est aliquibus membrū putridum auferte, q̄
morbi uehementia sinere reliquū corpus infici.

Bonū quoq; est medicum adire, q̄ ignauia morbo
arripi, & postea ipsum coacte accersire.

Vt is aquam a uicinis frustra sibi porrigi querit,
cuius tota iam domus accenditur igne. Sic lan-
guidus a medicis frustra petit auxilium, cuius om-
nimoda uirtus a morbo prosternitur.

✚ Oportet etiam aegrotum de omnibus unde aegri-
tudo nasci solet, tam exterioribus q̄ interioribus in-
quiri, & secundum potiorem partem iudicare.

Gloriosorum medicorum superbiam, & ad natura-
le multiloquium si sapias contempnas: nec te aegru
interrogare per omnia pudeat, urina enim nisi mor-
bus intra uenas existat, fallax est.

✚ Nulla aegritudo est, quæ non habeat opus inter-
rogare infirmum.

✚ Quum signa urinarum mendosa frequenter inue-
niantur

fruantur, qui ex solis ipsarum signis, ægris mederi . Fo. 82.
nituntur, multa incurrunt homicidia.

Præteritorum inquisitio, in morborum cognitione,
multum iuuat medicantes.

Nulli etiam credendum est studioso medico, nisi
ætatis & probato.

Interest medici, malignarum atq; incolumium me/
dicinarū differentias ac uirtutes scire, ut maligna/
rum maliciam dum his expedit uti, interdum reprimere,
uel interdū remouere: aut incolumiū bonitatē
roborare, aut ad loca illis egētia ipse dirigere sciat.

Satius est, medico, & ægro salubrius, inter medi/
cinas, uera morborum perquirere remedia, q̄ inter
rerum nomina, ueram ipsarum inquirere dictionē.
Nihil enim refert dicere Moschum & Muscum, id
quod nostra ætate inter præciosissima connumeratur
odorama, & si proprie Muscus uiride illud
est, quo per æstatē in fluminibus lapides, in syluis
arbores plereq; uestiuntur, Arabicis medicis Vinea
dicitur. Saccabrum aut Zuccharum. Pistacia aut
Fistici, siue etiā dicas, Calamintha aut Calamen/
tum, Celidonium, Kelidonia, aut Celidonium, & id
genus alia multa, dummodo id sit, quod medetur
oculis, aut ea res sit, de qua contenditur.

Dicentium.

*Dictio est uo-
cabulum sine
uerbum.*

Dicentium dictionem considerare non decet, sed eorum mentem quæ in omnibus est una.

☞ Conuenit medicum efficacem esse in opere, non loquacem, quia morbi non eloquentia & uocibus, uerum rerum essentis & uiribus, curantur.

Vt asini pigritia, uerbere sollicitatur. Sic diuina pietas, nostram corrigit negligentiam, ac uerberibus angustiarum excitat, nam adiectio laboris, incrementum meritorum firmissimum (ne corruamus) munimentum est.

Omnes homines qui rationis iudicio funguntur, ex ægrotatione secum reputare debent, quæ magni sit æstimanda sanitas, exindeque sibi, suarumque ualetudini scire probe consulere.

Vt hostem, semel intro admissum, non facile expellas, ita morbum receptum tua sponte, non poteris cum uelis depellere.

Diuturnis morbis ægrotantes, qui sua inertia uel tenacitate, morbos in uiscera serpere sinunt, sunt sicut homicidæ, talium enim mors non est medicis imputanda.

Vitiosos succos, ob intemperantiam accumulantis, accidunt interdum morbi diuturni, a quibus tota uita patientes se explicare nequeunt.

¶ Ut medicinarū uirtus corporibus conferat, scire Fo. 32.
expedit medico, membrorum positionem, & eorū
substantiam, ac naturam, plasinationem, numerum
& magnitudinem, omnemq; quam habent ad inui/
cem positionem.

¶ Bonæ intelligentiæ medicū esse oportet, ut suæ
mentis acumen, non modo in sciendis morbis, ue/
rum in sciendis locis, in quibus morbi fundantur,
operando exerceat.

¶ Aegrotantis pprietates nosse oportet, cuiq; ami/
ca, quæue inimica sint, intelligere.

¶ Multo plus prederit tibi, si pauca præcepta tuæ
arti necessaria seruaueris, et illa in promptu usu ha/
beas, q̄ si multa didiceris, & illa ad manū nō teneas.

¶ Medicamenta pauca tibi tenenda sunt, & ea solū
quorū iuamento sæpius expertus cōsidere possis, q̄
totius enim multitudinis notitia incōprehensibilis
est, cum enim singula inquirēdo uolueris discut/
rere, multiplici sensuum diuersitate distractus, in
nullo poteris fidem adhibere.

¶ Quia quotidiano medicamentorū potu natura
uiciatur, qui n̄s assueuere, q̄ citissime periclitari cer/
tum est. Ideo medicamentis uti, nisi in uehementi/
bus malis superuacuum est.

¶ Modestus & sapiens medicus, nunq̄ ad dandā
pharmaciam, nisi cogēte necessitate properat, quū
& debilis, qua corpus non indiget, nocua sit.

¶ Quæ aut palā sunt, & in quibus omnes conueni-
unt, & maxime quæ probasti, tene. Quæ uero in du-
bio sunt, & in quibus dissentiant, omitte. Illud uero
non debet nos commouere, quod in sapientum di-
ctis habentur.

¶ Gloriosi, elati, de se nimirū præsumentes, errors
manifesto, multos occidunt impudenter.

¶ Potens mederi simplicibus, composita medica-
menta, frustra queres. Tutiusq; t̄s uti, quibus nul-
lus error accidere potest.

¶ Ut histriones multa mentiūtur, ut a rudi plebe/
cula pecuniam extrahere possent, ac multi falso
sibi medicorum nomen ascribētes, se facturos mi-
racula iactitant, omnesq; morbos curare, ut ab æ-
grotantibus, dolose ipsi ditari ualeant.

Quibusdam iuuerēdis in usu est, exigui momēti
morbū attollere, quo plus exide præstitisse uideat̄.

¶ Aegrorū dolores, ac morbos, lucri causa prolon-
gantes, nummorum exactores, atq; tortores cor-
porum potius q̄ medici sunt dicendi.

Bonos

¶ Bonos medicos, non pecuniam, sed sanitatem **Foi 83.**
ægroti querere.

¶ Ignari medici, ægorū uitam, cum fiducia suscipientes, atq; eos sua inscicia occidentes, uiarū grauatōribus, homines iugulātibus uidētur deteriores.

¶ Occursus morbo nullus est, qui originē ignorat.

¶ Absq; morbi certa notitia, uix aut nunq̄ secure & salubriter potest curare medicus.

¶ Si quis incognito morbo, aliquē a casu curauerit, non sui muneris est, sed fortunæ potius.

¶ Quouis modo cures, dū ratione cures, recta est curatio. Corpus autē curare & animum coinquinare non decet.

¶ Cum morborū numerus quotidie inualescat, ipsorum remedia adinueniri debent.

¶ Satius est anceps experiri auxilium, q̄ nullum.

¶ Dubia spes, certa desperatione est potior.

¶ Vbi plurimi concordant, & ratio attestatur, ac experimentū comprobatur, illud ante oculos pone, contrario uero contrarium.

¶ Peregrina remedia semper querere, & praciiosa duntaxat, impudentis est ostentationis.

¶ Medicina quæ tēperamēto uicina est, & odorifera, si cibus quoq; fieri potest, optimum est:

¶ Si poterit medicus medicari cum dicta absq; potione, prospera euenient.

¶ Quamuis par scientia sit, utiliore[m] tamen medicum esse scias amicum q̄ extraneum.

*Sollicitudo, curæ,
ac mentis inquietudo,
liquæ animi
passiones, diligēter auferre
rende,*

¶ Perit i medici, manū agrotantis non protinus utueniunt apprehendunt, sed primū hilari uultu resident, & si quis eius metus sit, sermone leni, sollicitudinē submouent. Nam & medici conspectus, ac alia multa, facile uenarum rationē turbant.

¶ Neq; ignorare medicū oportet, quæ sit ægri natura, humidum magis, an magis siccum corpus eius sit, ualidi nerui an infirmi, frequens ualetudo, an rara: eaq; cum est, uehemens esse soleat, an leuis, breuis, an longa.

¶ Medicus neq; in tenebris, neq; a capite ægri residere debet, sed in loco illustri, aduersus eum, ut omnes notas ex uultu prospiciat.

¶ Aliter acutis morbis medendum, aliter ue tuistis, aliter

aliter increſcētibus, aliter ſubſiſtentibus, aliter iam Fo. 84.
ad ſanitatē inclinātibz.

¶ Natura repugnante nihil medicus proficit.

¶ Medicus circa infirmū cōſtitutus, ſui ſani qualitatē, & animi affectionē cognoſcat, ea uero quæ illum nouerit amaſſe præ cæteris, aut concupiſcere, ad memoriā reuocando conuenit laudare, & ſi licitum ſit, ante oculos præſentare, aut ſe mox facile habiturum conſtanter promittere: & ſic in eorum ſpe illum animare non deſinat.

Dubie ualetudini aſſidere medicus debet, & uenarū pulſu, uires ſæpe pquirere, cæterasq; notas iſpicere, qui & ſyderalis ſciētix haud ignarus ſit, neceſſe eſt.

¶ Ergo quæ bona ſunt auguria denunciare debet, ſi quid tamen malī minatur infirmitas, neceſſarij tantum ſignificare fas eſt.

¶ Facile ſecurus eſt aliquis in hijs, quæ ſæpe ſine periculo, cuaſit.

Sæpe pertinacia iuuantis, corporis malum uincit.

¶ Dubias ualetudines, ſine certa tamē deſperatiōe ſuſcipias, neceſſarijſq; indicare oportet, periclitantis in difficili rem eſſe: alioqui, ut ſi uicta ars malo fugit
g in crit(quein

¶ Remedia naturæ munera nō ostendere, & in arcanis habere non decet, perfidiæ atq; auaritiæ crimine manifesto.

¶ Qui ut gratiā, lucrūq; ac famā sibi uendicēt, deserūt ægris (ut morbi interest) auxiliari, illosq; his de causis subire mortē, apud Deū homicide reperiūt.

¶ Ad ægrotū uocatus, cum morbum eiusq; causam agnoueris, spretis garrientium uerbis (ut tua inter est) ratione celeriter medicare.

¶ Discordantium medicorū turba, patientum multos ducit ad interitum, mutua autem ipsorum conuenientia, q̄ plurimos ad salutem reducit.

¶ Malunt quidam uetulis assentire, ut illis morem gerentes, ægris beniuoli uideantur, suaq; negligentia, ipsis mortem oppetere, q̄ doctorū canones uiriliter imitando, eos a morbis, & a morte liberare.

¶ Verū tantis est nunc medicina erroribus inuoluta, ut nō modo pharmacopolis, rasoribusue, sed etiam uetularum deliramentis (adulationis gratia) medici se obnoxios reddere compelluntur.

¶ Si mali quidpiam ægris superuenerit (curantibus medicis) garrientes uetula, & irrationabiles, medicorum errore, id fieri declamāt. Si uero quid boni,

illius immerito gloriam sibi ascribunt.

¶ Debita medicinarum ordinatio, nihil conducit ægro, si aromatarius medicinam uiciauerit: negligenter, non iuxta medici præscripta, singula medici iussa exequendo.

¶ Oportet autem te infirmo salutem præmittere semper, neque unquam illum a spe deponere, & si ipse desperet. Complexio enim corporis, animi affectui semper inheret.

¶ Ignorari non oportet, quod non omnibus ægris eadem auxilia conueniunt.

¶ Quemadmodum tam uicia animi, quam figura corporis, ab auis, & a parentibus cadunt: ita quoque morbus diuturnus, & maxime si in principali membro fuerit.

¶ Mutare consuetudinem, nocuum & pessimum est, & maxime ueterem.

*Temporaria
abstinentia so-
la medetur.*

¶ Initia morborum primum famem, sitimque desiderant, neque ulla res magis adiuuat laborantem, quam temporaria abstinentia.

¶ Ex consuetudine errantes, & si ex suis medicinarum ordinationibus, nouos indies committunt errores, tamen ob habitum a talibus discedere nequeunt.

Qui

¶ Qui per uiarū compita dominos salutare nituntur, garrētibusq; uctulis applaudere didicerūt, plus honoris ac lucri sibi uendicant, q̄ qui Medicinæ secreta, toto uitæ decursū ad plēnū usq; rimantur.

¶ Vulgi Fama temeraria, multis errantibus, audaciam necandi homines impune tribuit.

¶ Quibus plus auctoritatis est, ijs errandi quoq; maior licentia conceditur.

¶ Medici corporalis non est, inuito patiente, ipsius animales deponere passiones.

¶ Ad corporis quidē curam duplicem sciētiam humana excogitauit industria, Medicinam atq; Gymnasticam, quarum altera sanitatem, altera bonam importat habitudinē. Animorum autē aegritudines atq; languores sola est, quæ curet, medeaturq; Philosophia. Per hanc enim & cum hac scire licet, quid honestum, quid turpe, quid iustum, quid iniustum, et summam, quid deligendū, quidue fugiendū sit.

Philosophia
commoda.

¶ Cum ex elementis quatuor constet omnis homo, omnium elementorum uirtutes, & ipsorum qualitates, scire tenetur Medicus.

¶ Sola abstinentia sine ullo periculo, medetur.

h

C Optimum medicamentum est, opportune ci-
bus datus.

C Post facietatem, nihil est agendum.

C Si lucubrandum est, non post cibum id facere,
sed post coctionem facere oportet.

R **C** Languor diuturnus peregrinationibus, aut loci
mutatione fugatur.

R **C** Quicquid ad salutem corporis referatur, a salute ani-
mæ hoc sumat exordium. Quod si morbus incur-
bilis fuerit, uirum sapientem æquo illum animo fer-
re licebit, tanquam a Deo missum, qui nunquam percutit,
nisi ut sanet, & ideo castigat, quo nos meliores effi-
ciat. Quamobrem Dei uoluntati singula commit-
tamus semper, ut non quod ipsi cupimus præster,
sed quod ille nouit, neque noxiū, neque inutile fore.

C Prodest denique ægro in medendo, Spes, Fidesque.

C VTQVE in corporibus, sic in Imperio
grauissimus est morbus, qui a capite
diffunditur.

SANITATIS PRÆSTANTIA

DYRRHVM, qui Epirotis imperita/ *Pyrri vorū*
 uit, quiq; post Alexandrum rei milita/
 ris prudentissimus est adiudicatus, fe/
 runt, ubi immolaturus templa inuise/
 ret, non Regni ampliorem modum, nō de hoste
 Victoriā præsignem, neq; item gloriam illustrio/
 rem, aut diuitias, & id genus alia, quibus mortaliū
 pleriq; attoniti inhiant, Sed Sanitatē modo a Dñs
 comprecari solitum, Ceu parte hac bene cōstituta,
 prosperius cessura uiderentur omnia. Nam si toto
 sinu sese affundat Fortunæ afflatus, absit Vale/
 tudo recta, nullum illinc profluit emolumentum,
 quod iuuēt. Propterea Antiochum cognomento
 Sotera, prælio cū Galatis congressurum legimus,
 in quiete arbitratum, Alexandrum sibi assistere,
 monereq; ut prius q̄ in aciem milites produ/
 ceret, nō aliud proponeret illis signum
 q̄ *γυαίνεν*, idest bene ualere, quod
 cum is non neglexisset, no/
 bilem de hostibus Vi/
 ctoriā est as/
 secutus.

h ij

CONVENIADMODVM SANOS AGERE
CONVENIAT.

SANUS homo qui & bene ualet, & suæ spontis est nullis obligare se legibus debet, ac neq; medico, neq; alipta egere. Hunc oportet uarium habere uitæ genus, modo ruri esse, modo in urbe, sæpiusq; in agro, nauigare, uenari, quiescere interdum, sed frequentius se exercere. Siquidem ignauia corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam adolescentiam reddit. Prodest etiã interdum aquis frigidis uti, modo ungi, modo id ipsum negligere, nullum cibi genus fugere, quò populus utatur, interdum in conuiuio esse, interdum ab eo se retrahere, modo plus iusto, modo non amplius assumere. Bis die potius q̄ semel cibum capere, & semper tantum, quantum concoquat. Par esse uitũ stomacho famelicò cibum denegare, repletoq; & fastidienti ipsum offerre: primum, stomachũ malis replet humoribus: secundum, uero, & plenitudinẽ, & oppilationẽ, putrefactionemq; abscessus, & lepram, ipsamq; febrem (& id genus, alios affectus) inducit. SOMNVS diurnus, nisi qnq; obseruetur cõditiones, nociuus est. Prima, ut talis somnus consuetus sit. Item, non mox post cibum, non depresso capite, nõ longus, & ex quo nõ sit repẽtina expergefactio. EXERCITIVM ante assumptũ cibum commode fit, aluo prius cõmunibus excrementis exonerata. Cibo uero assumpto, uel sedendo quiescere

*Alipis un: cor
Alipbe un: stio.*

*Auc. 3. Primi
Canonis de Re
gimine eius,
quod comeditur
et bibitur.*

do quiescere, uel erigi stando, conuenit: aut parum deambulare utile est, quo in fundum stomachi cibus perueniat. Verum post magna exercitia parū quiescere anteaq̄ sumetur cibus est operæ precium, ociosos parum exercitari, multum ad tuendam sanitatem conducit, quo sopitus naturalis calor excitetur. ANIMI motus, quantum fieri potest moderandi, præsertim ira, Maioresq̄ curæ & cogitationes sunt post cibum abigende. Gaudium & Letitia, in tuenda ac conseruanda bona corporis ualitudine plurimum conferunt, omnibus tamen in rebus modo admissim obseruato.

PETRVS VEDELICIVS OBORNICEN.
Candido Lectori S.D.

ERRATA, quæ ob typographi incuriam inciderunt, candide lector, nō adnotauī, sed ea consulto prætermisi, ratus perfacilia cognitu, & tolerabilia, ut operam sibi, uel mediocriter possit eruditus in eo præstare: uix enim humanum existimo, ita rem hanc chalcographicam administrare, ut nihil committas erroris, q̄ ad eam uix Argi ipsius oculi sufficerent, nedum unius atq̄ alterius hominis: quanq̄ si studiosè hunc librum cū cæteris conferas in multis locis emendatum inuenies. His paucis uale, meumq̄ laborem æqui boniq̄ consule.

¶ Soli Deo, Honor & Gloria.

Dat Galenus opes, & sanctio Iustiniana,
Ex alijs paleas, ex istis collige grana.

¶ Hoc dicit Gale, in uerbo, ditissimi. §. Nos uero. in proemio Digesti lib. 1.

Qui ducis uultus, & non uides ista libenter,
Omnibus inuideas Liuide nemo tibi.

¶ Chartarum Indicis Series.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R
S T V X Y Z a b c d e f g h. omnes duerni.

Absolutum est hoc opus Typis & impensa Hie-
ronymi Victoris fidelissimi Chalcographi.
Cracouie in platea Hospitalis, anno a
partu Virginis. M. D. XXXII.
Mense Augusto.

SVDORE
VIRTV

VIRTVS.
TE HO.
NOS.

